

”Te kävitte
minua
katsomassa”

50

vuotta sairaalasielunhoitoa Porissa

1962–2012

Sisällys

▪ Saatteeksi	4
▪ Ensimmäisen sairaalapapin viran perustaminen	5
▪ Tapani Pietilä aloittaa vuonna 1962 Porin seurakuntien ensimmäisenä sairaalapappina	6
▪ Raimo Linnamäki 1960-luvulla sairaalapappina	8
▪ Olli Majamäki 1970-luvun alussa sairaalapappina	9
▪ Vanhainkotien ja laitosten ylimääräinen lehtorin virka perustetaan	11
▪ Kari Kuittisen vuosi Porissa sairaalapappina.....	12
▪ Aino Porri vanhainkotien lehtorina	13
▪ Sakari Hartikainen sairaaloiden pappina	15
▪ Sairaalasielunhoitotyö saa oman johtokunnan vuonna 1978.....	17
▪ Johtokunnan työskentely sairaalasielunhoitotyön uudelleen järjestämiseksi	19
▪ Vuosi 1982 muutosten aikaa.....	20
▪ Matti Kaartinen yhden sairaalan sairaalasielunhoitajana	20
▪ Tuula Lemmetyinen yhden sairaalan sielunhoitajana	22
▪ Sairaalasielunhoitotyön johtosäännön uudistaminen vuonna 1986 ja vuonna 1988.....	25
▪ Raija Kiviniitty 24 vuotta sairaalapastorina	26
▪ Vuosi 1992 sairaalasielunhoidossa.....	30
▪ Hannu Salonoja 20 vuotta sairaalapastorina.....	32
▪ Sairaalasielunhoitotyön johtokunnan lakkauttaminen ja toimikunnan perustaminen.....	34
▪ Kolmannen sairaalasielunhoitajan viran perustaminen	35
▪ Sairaalasielunhoitotyö Yhteisen seurakuntatyön keskuksen alaisuuteen vuonna 2006	36
▪ Eeva-Riitta Koivisto 6 vuotta sairaalapastorina.....	37
▪ Sairaalasielunhoidon asiantuntijatiimi	39
▪ Viikonloppupäivystys sairaalasielunhoidossa	40
▪ Sairaalasielunhoito kouluttajana	41
▪ Sairaalasielunhoito teologian opiskelijoiden harjoittelupaikkana.....	43
▪ Pyhäkoulu- ja päiväkerhotoiminta keskussairaalassa.....	43
▪ Juhliva sairaalasielunhoito.....	45
▪ Sairaalasielunhoidon valtakunnalliset periaatteet	48
▪ Lähteet	50

▪ Saatteeksi

Porin yleisen sairaalan palkkalistoilla oli ollut saarnaaja 1900-luvun alkuvuosilta 1940-luvun lopulle asti. 1950-luvulta alkaen sairaan sielunhoito toteutettiin sairaaloiden ja seurakuntien yhteistyönä siihen saakka, kunnes perustettiin ensimmäinen sairaalapapin virka.

Seurakuntien organisoimana sairaalasielunhoitotyötä on tehty Porissa 50 vuotta. Työmuoto on vakiinnuttanut paikkansa sairaaloissa. Ensimmäisinä vuosina sairaalapastorin työkenttä käsitti Satakunnan keskussairaalan, Porin kaupunginsairaalan ja Porin alueella sijaitsevat vanhainkodit. Työkenttä oli ylivoimaisen laaja yhdelle papille ja odotukset suuret seurakunnissa ja terveydenhuollossa. Myöhemminä vuosina lisättiin sekä henkilöresursseja että vähennettiin työskentelyalueita.

Viidenkymmenen vuoden aikana sairaalasielunhoidossa on työskennellyt yhteensä 11 päätoimista lehtoria ja pappia. Ensimmäisenä sairaalapappina aloitti 1.10.1962 pastori Tapani Pietilä. Työtä jatkoivat pastori Raimo Linnamäki ja pastori Olli Majamäki. Vuonna 1973 sairaalasielunhoito sai lisäresursseja siten, että lehtori Aino Porri hoiti vanhainkotien ja Päärnäisten sairaalan sielunhoitotyön ja pastori Kari Kuittinen keskittyi sairaaloiden sielunhoitotyöhön. Hänen työtään jatkoi pastori Sakari Hartikainen.

Vuonna 1982 tapahtui muutos siten, että saatiin kokoviikkoinen sairaalasielunhoitaja sekä Satakunnan keskussairaalaan että Porin kaupunginsairaalaan, kun vanhainkotien lehtorin virka muutettiin sairaalasielunhoitajan viraksi ja vanhainkotien sielunhoito siirtyi Porin seurakuntien papiston hoidettavaksi. Samana vuonna vaihtuivat myös viranhaltijat. Lehtori Tuula Pasuri alkoi hoitaa sairaalasielunhoitajan virkaa keskussairaala- ja pastori Matti Kaartinen Porin kaupunginsairaala- ja pastori Hannu Salonojan tullessa 1980- ja 1990-luvuilla sairaalateologin virkoihin. Sairaalasielunhoitotyö sai lisää henkilöresursseja keskussairaalan sairaanhoitotoiminnan laajentuessa. Vuonna 2006 pastori Eeva-Riitta Koivisto aloitti toisena kokoviikkoinena sairaalapastorina keskussairaala- ja pastori Eeva-Riitta Koivisto aloitti toisena kokoviikkoinena sairaalapastorina keskussairaala- ja pastori Eeva-Riitta Koivisto aloitti toisena kokoviikkoinena sairaalapastorina keskussairaala- ja pastori Eeva-Riitta Koivisto aloitti toisena kokoviikkoinena sairaalapastorina keskussairaala-

Sairaalasielunhoitotyö on kokenut hallinnollisia muutoksia 50 vuoden aikana. Nykyisellään työala on osa Yhteisen seurakuntatyön organisaatiota Porin seurakuntayhtymässä.

Sairaalasielunhoitotyössä työn painopiste on kaikkina vuosina ollut keskeisesti potilaan ja hänen läheisensä henkilökohtaisessa sielunhoidossa. Sairaalasielunhoito on myös terveydenhuollon henkilökuntaa varten. Sairalahartaudet ja kirkolliset toimitukset ovat olleet myös keskeisesti esillä sairaaloissa. Koulutus-, konsultaatio- ja työnohjaustoiminta terveydenhuollon henkilöstölle kuin myös kirkon henkilöstölle muodostavat kolmannen keskeisen osa-alueen sairaalasielunhoidossa.

Sairaalasielunhoito etsii jatkuvasti paikkaansa terveydenhuollon hoitokulttuurisissa ja organisatorisissa muutoksissa. Nykyinen erikoissairaanhoito on yhä enemmän keskittämässä toimintojaan Satakunnan keskussairaalaan. Perusterveydenhuolto Porissa työskentelee monen kunnan yhteistoiminta-alueena.

Terveydenhuollossa avohoidon lisääntyminen tuo lisähaasteita koko kirkon sielunhoidolle. Jeesuksen sana: ”Minä olin sairas, ja te kävitte minua katsomassa” on haasteellinen sana Porin seurakuntien sairaalasielunhoidolle tulevina vuosikymmeninäkin.

Kiitän lämpimästi sairaalasielunhoidon tiimiä avusta kootessani historiallista katsausta työalamme vuosista. Kiitän lämpimästi toimistos sihteeri Annikki Korkeamäkeä hänen avustaan sairaalasielunhoidon kirjallisen materiaalin kokoamiseksi. Kiitän lämpimästi myös toimistos sihteeri Irmeli Koskista hänen avustaan historiikin saamiseksi kirjalliseen asuun.

Porissa sairaalasielunhoidon 50-vuotispäivänä 1.10.2012

Raija Kiviniitty
sairaalapastori

▪ Ensimmäisen sairaalapapin viran perustaminen

Potilaan sielunhoidon järjestäminen on aina kuulunut hoitolaitosten ja sairaaloiden tehtäviin. Potilaan sielunhoito on nähty osana potilaan tukemista unohtamatta hengellisen ja uskonnollisen vakaumuksen merkitystä sairastamisessa ja toipumisessa. Pääasiallisesti sielunhoito on toteutunut sairaaloiden ja seurakuntien yhteistyönä. Sen ohella on ollut muutamia valtion palkkaamia sivutoimisia sairaalapapin virkoja. Ne lakkautettiin 50-luvulla.

Porissa potilaan sielunhoito toteutettiin seurakuntien ja sairaaloiden yhteistyönä. Porin kaupunginsairaalan ja kunnalliskodin hengellisestä hoidosta vastasi seurakuntien diakoniapastori apunaan katulähetystyöntekijä sekä katulähetystyön ystävien joukko. Porin yleisen sairaalan sielunhoito oli jaettu seurakuntien papiston kesken siten, että jokainen pappi, lukuun ottamatta diakoniapastoria hoiti kuukauden ajan viikoittaiset hartausvuorot. Heidän ohellaan ympäristöseurakuntien papit vierailivat yleisessä sairaalassa.

Ehdotuksessa diakoniatyön organisaatioksi, joka sisälsi hyvin laajan selvityksen diakoniatyön koko kentästä ja jota kirkkovaltuusto käsitteli 26.6.1959 todettiin, että silloiset sairaalasielunhoidon järjestelyt eivät vastaa sairaaloiden tarvetta. Selvityksessä oltiin ehdottamassa varsinaisen sairaalapapin viran perustamista Porin sairaaloihin ja vanhainkoteihin. Tämä virka oli tarkoitettu palvelemaan vain porilaisia potilaita. Tämän rinnalla nousi esiin ns. Satakunnan sairaalapapin viran perustaminen, jota oli käynnistämässä Turun tuomiokapituli. Tuomiokapitulin kiertokirjeessä vuonna 1960 oli kiertokirjeessä ”esiintuotu kirkollisten piirien pitävän tarpeellisena, että Porin yleistä sairaalaa ja Harjavallan molempia sairaaloita varten olisi saatava erikoinen sairaalapappi” (kiertokirje no 1853/60). Tarkoituksena oli, että viran kustantamiseen osallistuisi kaikkiaan 48 seurakuntaa. Porin seurakuntien kirkkohallintokunta otti asiaan kielteisen kannan, mutta seurakuntien kirkkovaltuusto äänestyksen jälkeen varasi määrärahan ko. virkaan ehdolla, että muutkin seurakunnat osallistuisivat kustannuksiin.

Vuoden 1961 aikana nousi yhä voimakkaammin esille mahdollisuus perustaa Poriin oma sairaalapapin virka. Ilmeisesti taustalla oli tosiasia, että vastaavia virkoja oltiin perustamassa myös muihin suuriin kaupunkiseurakuntiin. Ensimmäinen päätoiminen sairaalapappi oli K R Ilmonen, joka tuli vuonna 1925 Helsingin seurakuntien sairaalasaarnaajan virkaan. Tampereella aloitti ensimmäinen sairaalapappi työnsä 1947, Turussa 1954 ja Kuopiossa 1959. 1960-luvulle tultaessa näitä virkoja alettiin perustaa lisää: Ouluun ja Rovaniemelle vuonna 1960, Imatralle 1962, Lappeenrantaan, Joensuuhun, Hämeenlinnaan ja Seinäjoelle 1963. Kirkkohallintokunta toimi tässä asiassa jarrumiehen osassa. Kun näytti ilmeiseltä, ettei uutta sairaalapapin virkaa saada perustetuksi, heräsi ajatus, että lakkautetaan diakoniapastorin virka ja sen jälkeen perustetaan Porin sairaaloiden so. yleisen sairaalan, kaupunginsairaalan ja kunnalliskodin ns. sairaalapapin virka. Keski-Porin seurakuntaneuvosto, joka kokouksessaan 22.11.1961 teki siitä ehdotuksen, ajatteli, että tämä ratkaisu tulisi voimaan heti vuoden 1962 alusta alkaen. Länsi-Porin kirkkoneuvosto oli myös viran perustamisen kannalla ”sillä ehdolla, että ko. viranhaltija on virkasuhteessaan suoraan tuomiokapitulin alainen”. Niinpä kirkkovaltuusto talousarviokokouksessaan 7.12.1961 päätti valtuutettu Happonen ehdotuksesta varata määrärahan seurakuntien yhteisen sairaalapapin palkkausta varten.

Kirkkohallintokunta totesi 6.2.1961 kokouksessaan, että talousarviossa on varattu varoja 1 104 300 markkaa sairaalapapin virkaa varten, mutta jota virkaa ei ole vielä perustettu. Kirkkohallintokunta ei sen tähden voinut vielä valmistella asiaa ja ehdotti sen palautettavaksi valmisteluja varten. Keski-Porin kirkkoneuvosto oli neljä päivää aikaisemmin ehdottanut perustettavaksi sairaalapapin viran. Ehdotuksen mukaan tulisi myös asettaa sielunhoidon toimikunta, jonka tehtäväksi tulisi laatia sairaalapapin johtosääntö. Lisäksi toimikunnalle tulisi antaa valtuudet julistaa virka haettavaksi. Tähän löi nyt kirkkohallintokunta jarruja. Kirkkohallintokunta asetti 15.2.1962 kokouksessaan toimikunnan, johon tulivat kirkkoherrat Matti A Mustonen, Voitto Vuola, Niilo Suhonen ja Viljo Lauro sekä johtaja Veikko Takala.

Tämä toimikunta sai työnsä valmiiksi 11.5.1962. Siinä viitataan alussa Helsingin hiippakunnassa tehtyyn mietintöön, jonka mukaan ”yksi sairaalapappi voi hoitaa hyvin korkeintaan 500 vuodepotilasta käsittävän sairaalakompleksin tai 200-300 psykiatrista potilasta”. Mietinnössä todetaan, että Porin alueella on sairaalasilasijoja yhteensä 1058, jossa luvussa on mukana Harjavallan sairaaloissa olevat Porin kuntien hoitopaikat. Viran tarve todetaan yksiselitteisesti. Toimikunta esittääkin ”arvoisalle kirkkovaltuustolle” päätettäväksi:” 1) että sairaalapapin virka perustetaan, 2) että Porin sairaalan ja vanhainkotien sielunhoidon ohjesääntö hyväksytään, 3) että sairaalapapinviran palkkaukseksi määrätään Porin kaupunkiseurakuntien kappalaisten

palkka kaikkine etuineen”. Toimikunta oli tehnyt kaksi ehdotusta johtosäännöksi, jossa toisessa ehdotuksessa työtä johtaa johtokunta, johon kuuluisivat molemmista sairaaloista ylilääkäri ja ylihoitaja sekä seurakunnasta neljä jäsentä, joista kaksi olisi kirkkoherroja. Toinen johtosääntöehdotus perustui Tampereella käytössä olevaan malliin, jonka mukaan sairaalapappi on yhden kirkkoneuvoston alainen työntekijä. Toimikunta ehdotti ensin mainittua johtosääntöehdotusta.

Jälleen nousi kirkkohallintokunta vastahankaan. Se ei vastustanut enää itse virkaa vaan ehdotettua johtosääntöä. Se totesi pitkässä perustelussaan tullessa ”siihen käsitykseen, että ehdotuksen perusteella tulisi perustettavaksi erillinen Porin sairaaloiden ja vanhainkotien seurakuntamuoto, jonka toiminta ja hallinto olisivat poikkeavat kirkkolain mukaisesta kirkon järjestysmuodosta (KH 8.6.1962). Samoin se vastusti palkkauksen liittämistä kappalaisen palkkaukseen. Se esittää puolestaan perustettavaksi Keski-Porin seurakuntaan ylimääräisen seurakunta-apulaisen viran, jonka haltijan tehtävänä sairaiden ja vanhusten sielunhoidosta sairaaloissa ja vanhainkodeissa. Kirkkovaltuusto puolestaan päätti 12.6.1962 kokouksessaan 1) perustaa ylimääräisen papin viran Keski-Porin seurakunnan yhteyteen. Viran haltijan yksinomaisena tehtävänä olisi huolehtia sairaaloiden ja vanhainkotien sielunhoidosta, 2) määrätä hänet palkkauksessa 28 palkkaluokkaan sekä saamaan luontoisetuna 4 h + k:n asunto, 3) antaa Keski-Porin kirkkoneuvoston tehtäväksi valmistaa sairaalapapin ohjesääntö. Tämä virka perustettiin siis vain porilaisia potilaita ja vanhuksia varten.

Keski-Porin kirkkoneuvosto käsitteli 27.4.1962 Veikko Takalan laatimaa sairaalapapin ohjesääntöä. Sen kolmannessa pykälässä sanotaan mm. ”sairalapapin päätehtävänä on henkilökohtaisen sielunhoidon harjoittaminen ja hartaushetkien pitäminen sairaaloissa ja vanhainkodeissa. Tätä varten hänen on oltava määrätunteina halukkaiden tavattavissa asianomaisissa laitoksissa. Lisäksi hänen on käytävä tapaamassa potilaita niin, että heillä on mahdollisuus erikseen kutsumatta tavata sielunhoitaja vähintään kerran viikossa”.

Asia eteni nyt hyvää vauhtia. Keski-Porin kirkkoneuvosto kokouksessaan keskusteli 30.8.1962 viran täyttämistä, jossa tehtiin kaksi ehdotusta: 1) virkaan kutsutaan diakoniapastori Tapani Pietilä, 2) virka julistetaan haettavaksi. Ensimmäinen ehdotus voitti äänestyksen.

▪ **Tapani Pietilä aloittaa vuonna 1962 Porin seurakuntien ensimmäisenä sairaalapappina**

Diakoniapastori Tapani Pietilä siirtyi hoitamaan 1.10.1962 Porin seurakuntien ensimmäistä sairaalapapin virkaa.

Työlle laadittiin ohjesääntö, jonka laati kirkkoherra Matti A. Mustonen Tapani Pietilän luonnoksen pohjalta. Keski-Porin kirkkoneuvosto hyväksyi ohjesäännön 30.10.1962. Ohjesääntö kuvaa niitä odotuksia, mitä sisältyi uuteen perustettuun virkaan. Ohjesäännön mukaan Porin seurakuntien sairaalapapin tehtäviin kuuluu niiden alueella sijaitsevien sairaaloiden ja vanhainkotien sielunhoito. Työhön sisältyivät hartaushetket, juhlat, kierroskäynnit osastoittain vuoteelta vuoteelle, päivystykset, jolloin pappi on potilaiden ja asukkaiden tavoitettavissa, erilaiset kirkolliset ja sakramentaaliset toimitukset, käynnit kutsuttaessa sairaiden ja asukkaiden luona sekä hengellinen toiminta sairaalaväen piirissä raamattupiireineen ja kerhoineen. Sairalapapille kuuluu juhlatilaisuuksien järjestäminen kirkollisina juhlina kuten jouluna, pääsiäisenä yhdessä henkilökunnan kanssa. Seurakunnan papiston saarnavuorojen järjestäminen ja valvonta, kosketukset hengellisiin kuoroihin, raamattupiireihin ja muihin yhdistyksiin ohjelma-avun saamiseksi eri tilaisuuksiin sisältyvät niin ikään sairaalapapin työkuvaan.

Edellä esitetyn viikko-ohjelman lisäksi tulee sairaalapapin käydä pitämässä joka pyhäpäivä hartaushetkiä yleisessä ja Porin kaupunginsairaalassa, sunnuntaisin kahdesti kuussa kunnalliskodissa, Porin suomalaisessa vanhainkodissa kerran kuussa sekä Porin ruotsalaisessa vanhainkodissa joka toinen kuukausi yhteistoiminnassa ruotsalaisen seurakuntatyön hoitajan kanssa.

Toivottavaa on, että sairaalapappi käy tervehtimässä Porin seurakuntaväkeä saarnaamalla jumalanpalveluksissa, pitämällä puheita seurakunnallisissa tilaisuuksissa, joissa on mahdollisuus mm. selostaa sairaaloiden ja vanhainkotien hengellistä hoitoa. Sairalapappi ei myöskään saa kieltäytyä suorittamasta seurakuntien piirissä pyydettyä kirkollisia ja sakramentaalisia toimituksia, mikäli ne eivät estä varsinaista viranhoitoa.

Asiasta ei ole kirjallista tietoa siitä, kuinka mielellään pastori Pietilä siirtyi uuteen tehtävään. Arkistoista ei ole löytynyt myöskään tarkempia toimintakertomuksia hänen työstään, eikä mainintaa siitä, miten sairaalat ja

vanhainkodit ottivat uuden viran ja sen hoitajan vastaan. (Matti Kaartinen: Porin sairaalasielunhoidon 20-vuotistaipaleelta, juhlaesitelmä 17.11.1985)

Ainoa löytynyt dokumentti sairaalapastori Tapani Pietilän työstä on hänen laatimansa viikoittaiset hartaus-hetkivuorot vuodelle 1964 Porin yleisen sairaalan osakaskuntien papeille. Sen mukaan hartaushetkijän-kohdista oli sovittava sosiaalihoitajan kanssa. Mikäli esitetyt ajat eivät sopineet veljille, oli muutoksista so-vittava sosiaalihoitajan kanssa. Hartaustilaisuus pidettiin torstaina klo 14-15 jollakin sosiaalihoitajan mää-räämällä osastolla. Sen jälkeen pappi voi käydä keskustelemassa sairaiden kanssa. Toivomuksena oli, että pappi esiintyisi virkapuvussa. Sairaalapappi mainitsi kirjeessään pitävänsä Porin yleisessä sairaalassa harta-ushetken joka maanantai klo 18.30 sekä sopimuksen mukaan sunnuntaisin keskipäivällä. Hänen säännölliset osastokierroksensa olivat maanantaisin ja perjantaisin klo 13-14.

Tapani Pietilä hoiti virkaa lähes kaksi vuotta 31.8.1964 saakka, jonka jälkeen hän siirtyi Helsingin seurakun-tien palvelukseen.

Sairaalapastori Tapani Pietilän kirje ympäristöseurakuntien papeille

Pori, tammikuu 1964

Arvoisa Virkavelii!

Satakunnan pappien veljespiirin 6.6. 1956 tekemän päätöksen mukaan lä-hetetään oheisena luettelo Porin Yleisen sairaalan osakaskuntien pappien viikottaisista hartaushetkivuoroista sairaalassa. Määräajoista on so-vittava sosiaalihoitajan kanssa. Mikäli ajat eivät sovi veljille, olisi muutoksista sovittava sosiaalihoitajan kanssa, puh Pori 11241. Hartaus-tilaisuus pidetään torstaina klo 14 - 15 jollakin sosiaalihoitajan mää-räämällä osastolla. Senjälkeen voi a.o. pappi käydä keskustelemassa sai-raiden kanssa. Sairaalassa on omat entoollisvälineet. Toivottavaa oli-si, että esiinnyttäisiin virkapuvussa.

Tuomiokapitulin kiertokirjeessä N:o 1788 § 8 on seurakuntia kehoitettu suorittamaan papistolle näistä käynneistä kohtuullinen korvaus. Sai-raalapappi pitää hartaushetken joka maanantai klo 18.30 sekä sopimuksen mukaan sunnuntaisin keskipäivällä. Hänen säännölliset osastokierroksensa ovat maanantaisin ja perjantaisin klo 13 - 14.

Viran puolesta:

Veljellisesti

Tapani Pietilä
sairaalapastori

Merikarvia	past. S. Honkanen	6.2.1964
Nakkila	rov. P. Kattelus	13.2. "
"	past. N. Kankaanpää	20.2. "
Pomarkku ✓	rov. P. Mäkelä	27.2. "
Keski-Pori ✓	rov. M. Mustonen	5.3. "
"	kappal. P. Tarna	12.3. "
"	rov. P.O. Ekko	19.3. "
Porin Teljä ✓	vt. khra A. Laiho	26.3. "
"	past. S. Kjellberg	2.4. "
Länsi-Pori ✓	khra V. Vuola	9.4. "
"	past. S. Kiviranta	16.4. "
Pihlawa	khra N. Suhonen	23.4. "
Reposaari ✓	rov. V. Lauri	30.4. "
Siikainen ✓	Khra O. Nevanko	14.5. "
Ulvila ✓	rov. U. Aitio	21.5. "
"	kappal. H. Huhtala	28.5. "

▪ Raimo Linnamäki 1960-luvulla sairaalapappina

Virka oli nyt auki yli vuoden ilman hakijoita. Virka oli myös siirtynyt jo vuoden 1963 alusta Teljän seurakunnan kirkkoneuvoston alaisuuteen. Teljän kirkkoneuvosto oli myös hyväksynyt 17.4.1964 sairaalapapin ohjesäännön. Kirkkohallintokunnassa oli esillä myös ehdotus koko viran lakkauttamiseksi. Lopulta 15.11.1965 pastori Raimo Linnamäki astui virkaan. Yli vuoden kestäneen katkon aikana sielunhoidosta sairaaloissa vastasivat tuomiokapitulini määräyksestä Keski-Porin, Teljän ja Länsi-Porin seurakunnat.

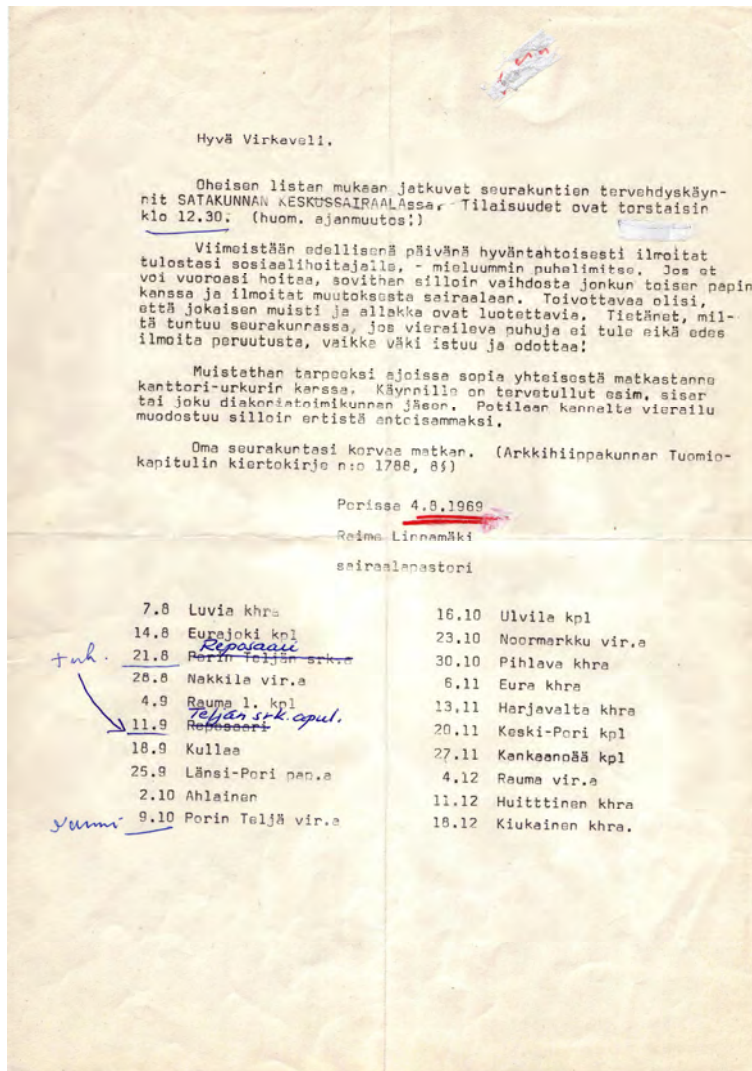
Pastori Linnamäen työvuosista ei löytynyt toimintakertomuksia. Yksittäinen säilynyt ja löytynyt dokumentti kertoo kuitenkin Satakunnan keskussairaalassa jatkuvista ympäristöseurakuntien pappien sairaalahartausvuorolistoista, jonka laadinta on ollut sairaalapastorin tehtäviin kuuluvaa. Sairalahartausajankohta torstaina oli nyt muuttunut alkavaksi hieman aikaisemmin eli klo 12.30. Pastori Linnamäki kirjoittaa 4.8.1969 päivätyssä saatekirjeessään ”Hyville virkaveljilleen” seuraavasti: ”Viimeistään edellisenä päivänä hyväntahtoisesti ilmoitat tulostasi sosiaalihoitajalle, mieluummin puhelimitse. Jos et voi vuoroasi hoitaa, sovithan silloin vaihdosta jonkun toisen papin kanssa ja ilmoitat muutoksesta sairaalaan. Toivottavaa olisi, että jokaisen muisti ja allakka ovat luotettavia. Tietänet, miltä tuntuu seurakunnassa, jos vieraileva puhuja ei tule eikä edes ilmoita peruutusta, vaikka väki istuu ja odottaa. Muistathan tarpeeksi ajoissa sopia yhteisestä matkastanne kanttoriurkurin kanssa. Käynnille on tervetullut esim. sisar tai joku diakoniatöimikunnan jäsen. Potilaan kannalta vierailu muodostuu silloin entistä antoisammaksi”.

Teljän seurakunnan kirkkoneuvoston pöytäkirjasta 19.3.1969 löytyy merkintä, jonka mukaan pastori Linnamäki oli Juhani Linkolan ehdotuksesta kutsuttu kirkkoneuvoston kokoukseen. Kokouksessa Linnamäki selosti toimintaansa Porin seurakuntien sairaalapappina: ”Aluksi oli tehtävä hänestä tunnut ylivoimaiselta. Vaikeus johtui osaltaan siitäkin, että hoitohenkilökunta suhtautui häneen melko pidättyvästi. Nyt on tilanne jo aivan toinen: sairaalapappi voi lähteä kierrokselleen luottavin mielin ja tietoisena siitä, että häntä monialla odotetaan. Kaikissa kohteissa ei tosin vieläkään suhtauduta sairaalapappiin toivottavalla tavalla; tämä koskee etenkin kaupunginsairaala ja 400-vuotiskotia.

Mutta kohteita on liikaa, lähes 30 ja monissa niistä paljonkin puhuteltavia. Sielunhoidollisen keskustelun tarve on selvästi havaittavissa, mutta yksi pappi ei ehdi millään kaikkialle, missä häntä odotetaan. Varsinaisia vastaanottotunteja ei pastori Linnamäellä työssään ole ollut: toimistohuone on syrjäisessä paikassa, ja ajan voinee käyttää tehokkaamminkin kuin siellä odottaen. Toista työntekijää, ehkäpä parhaiten naisteologia kaittaisiin tälle työsaralle, mutta mistä aloitteentekijä. Porin sairaalapappi on virkasuhteessaan alistettu Teljän seurakunnan kirkkoneuvostolle. Pastori Linnamäen selontekoa seuranneessa keskustelussa viitattiinkin aluksi siihen, ettei kirkkoneuvosto ehdi kyllin tehokkaasti tukemaan sairaalapappia hänen työssään. Täydellinen irtaantuminen seurakunnasta ei silti tule kysymykseen, mutta oman johtokunnan asettaminen saattaisi olla onnistunut ratkaisu. Sairaalapapin työsaralla, on silti kaikkiallakin Suomessa vielä hapuilua, totesi pastori Linnamäki. Lopuksi puheenjohtaja esitti pastori Linnamäelle kehotuksen, että hän ensi tilassa laatisi kirkkoneuvostolle kirjallisen selonteon työstään ja toivomuksistaan”.

Pastori Linnamäki erosi 31.8.1969 Porin seurakuntien sairaalapapin virasta siirtyäkseen vastaavaan työhön Joensuuun. Hänen sairaalapaputensa aika Porissa kesti vajaa neljä vuotta.

Sairaalapastori Raimo Linnamäen kirje ympäristöseurakuntien papeille

- Olli Majamäki 1970-luvun alussa sairaalapappina

Pastori Linnamäen erottua virasta sen täyttö siirtyi seuraavan vuoden puolelle. Teljän kirkkoneuvoston päätöksellä virkaan valittiin 20.2.1970 pastori Olli Majamäki. Hän otti viran vastaan 1.4.1970. Näin ollen virka oli vailla hoitajaansa seitsemän kuukautta.

Pastori Majamäen vastuulla oli sielunhoito Satakunnan keskussairaalassa, Porin kaupunginsairaalassa, Päärnäisten kunnalliskodissa ja Liinaharjan vanhainkodissa. Toimintakertomuksissaan hän kuvaa työviikkonsa jakaantumista seuraavasti: maanantaisin, torstaisin ja perjantaisin hän työskenteli keskussairaalassa ja keski-
viikkoisin ja lauantaisin kaupunginsairaalassa sekä tiistaisin kunnalliskodissa. Tänä aikana sairaalapastori teki 6-päiväistä työviikkoa. Satakunnan keskussairaala ja kaupunginsairaala tarjosivat pastorille oman työhuoneen ja keskussairaala myös puhelimen. Alkuun pastori Majamäki piti runsaammin osastohartauksia, mutta työn keskeiseksi rungoksi ja tavoitteeksi hän kuvaa työskentelyn henkilökohtaisissa kontakteissa, sielunhoitoa kaipaavien potilaiden tavoittamisen. Viikoittain potilaan omia pyyntöjä joko puhelimitse tai vastaanottohuoneen ovelle ”kolkutuksia” tuli harvemmin. Potilasryhmistä hän mainitsee mm. itsemurhaa yrittäneiden sielunhoidollisen tukemisen, syöpäpotilaiden ja pitkäaikaissairaiden auttamisen. Sielunhoitokontaktit olivat joko kertaluonteisia ja lyhyitä tai osa niistä muodostui pitkäaikaisiksi aina potilaan kuolemaan asti. Sielunhoidollisista ryhmistä uutena alkoi Liinaharjan vanhainkodin asukkaiden keskusteluryhmä. Toimintakertomusraporteissaan hän korostaa osastolla läsnäolon merkitystä sekä jatkuvaa ammatillista keskusteluyhteyttä toisiin potilasta hoitaviin ammattiryhmiin toivoen voivansa työskennellä enenevästi konsultatiivisesti potilaan hoidossa. Henkilökunnan auttajana sielunhoitaja voi tällöin tehdä laajemmalle hedelmää kantavaa työtä, koska suuren potilasmäärien ollessa kyseessä sielunhoito jää useimmissa tapauksissa henkilökunnan

tehtäväksi. Pastori Majamäki pyrki kirkon työnohjaajakoulutukseen, jonka hän aloitti Porissa työskennellessään.

Sairaanhoito-oppilaitoksen kanssa syntyi yhteys, kun sairaalapastoria kutsuttiin lähes jokaisen opiskelijaryhmän tunneille puhumaan potilaan kokonaisvaltaisesta kohtaamisesta unohtamatta hengellistä ulottuvuutta. Tämän lisäksi usea opiskelija kääntyi sairaalapastorin puoleen varsinkin silloin, kun heidän seminaarityönsä käsittelivät hoitosuhteeseen liittyviä kysymyksiä. Sairaalapastori osallistui myös opiskelijoiden erikoistumisjaksoilla sielunhoidon ja ryhmätyön opetukseen.

Työn sisällössä olivat säännöllisesti osastohartaudet, ehtoollishartaudet ja yksityiset ehtoolliset. Sairaalapastori toimitti sairaaloissa myös kirkollisia toimituksia: eniten oli kasteita, jonkun verran hautauksia.

Sairaalan ulkopuolisista paikallisista yhteyksistä pastori Majamäki mainitsee toimineensa pappisjäsenenä päiväkerhotoimikunnassa sekä osallistuneensa eri muotoisiin seurakuntatilaisuuksiin. Ammatti-identiteetin vahvistamiseksi merkityksellisiksi muodostui yhteys muihin sairaalapappeihin Suomessa sekä oma työnohjaus.

Majamäen aikana sairaalapastorin työkenttä laajentui kahdella vuodeosastolla kaupunginsairaalassa. Hän esittikin 19.10.1971 kirjeessään Teljän seurakunnan kirkkoneuvostolle toisen sairaalasielunhoitajan viran perustamista toiveena, että kirkkoneuvosto ryhtyisi toimenpiteisiin viran perustamiseksi. Toisaalta hän esitti työtilanteen helpottamiseksi ennen viran perustamista ja täyttämistä, että osa sairaalapapin sen hetkisestä työalueesta annettaisiin sairaalatyöstä kiinnostuneen seurakuntatyössä olevan papin hoidettavaksi. Sairaalapapin vastuualueeseen kuului neljä eri hoitolaitosta, joissa oli yhteensä 940 vuode- ja asukaspaikkaa.

Pastori Majamäki erosi 31.8.1973 Porin seurakuntien sairaalapapin virasta muuttaen Nokialle.

Sairaalapappina Porissa 1970 – 1973

Mikä minusta tulee isona?

Kysymys työalan valinnasta kirkon virkarakenteissa, heijastaa tapaa ajatella ja toimia. Olli Majamäki oli ennen Porin tuloaan toiminut seurakuntapappina Kankaanpäässä ja Säkylässä. Kaksi kurssitoveria oli jo hakeutunut sairaalamaailmaan. Kolmikokeskustelut vaikuttivat siihen, että Olli ei lähettänyt hakemustaan kappalaisen virkaan vaan Porissa auki olleeseen sairaalapapin tehtävään. Työnohjaus ja ystäväpiirin vaikutus kannustivat omiin ratkaisuihin.

Sukellus yksinäisyyteen

Sairaala oli aivan vieras maailma. Satunnaiset käynnit olivat aivan muuta kuin oman paikan ja työtavan löytäminen. Kaikki oli uutta ja outoa. Hoitoyhteisöön liittyminen antoi haasteen, nosti kysymyksen, kenen kanssa voisin toimia. Kuka olisi kiinnostunut sairaalapapin olemassaolosta? Aikaisemmat työtavat olivat lähinnä seurakuntarakenteen, erimuotoisten hartauksien siirtämistä osastoille. Siraalasielunhoito kuului Teljän seurakuntaneuvoston alaisuuteen. Sairaalapappi kutsuttiin kuultavaksi kokouksiin ja kiinnostus kohdistui lähinnä siihen, montako hartautta pappi oli ehtinyt pitää ja moniko potilas oli saanut ehtoollisen. Käytännön tuki puuttui. Toimenkuva oli myös hyvin hajanainen, koska edellytyksenä oli, että yksi pappi ehtii viikoittain käydä Porin kaupunginsairaalassa, Satakunnan keskussairaalassa, Liinaharjan vanhainkodissa ja muutamassa muussa yhteisössä. Tehtäviin ei voinut koskaan keskittyä eikä pohtia perustehtävää sairaalamaailmassa. Käyttökelpoisten toimintamallien löytäminen oli vaikeaa. Henkilökohtainen sielunhoito oli Irja Kilpeläisen tuomana rantautunut Suomeen ja alkoi herättää mielenkiintoa. Tämän lisäksi muutama onnistunut potilaskeskustelu avasi aivan uuden ulottuvuuden.

Yhteisiä potilaita

Oman työyhteisön löytyminen sosiaalityöntekijöiden parissa antoi mahdollisuuden puhua samaa kieltä, jota hoitoyhteisö kuulee ja käyttää. Silloiset sosiaalityöntekijät Liisa Leino ja Riitta Laine tarjosivat potilaille mahdollisuuden käyttää sairaalapapin osaamista. He jopa kannustivat henkilökohtaiseen keskusteluun ja välittivät potilaiden tapaamistoiveita papille. Yhteistyö oli palkitsevaa. Kaikki osapuolet saivat tukea toisiltaan. Oma työ alkoi tyydyttää. Olli koki elämysten potilashuoneessa: ” tää on mun työtäni. Voiko papin työ olla näin hienoa! - puhetta oikeilla nimillä vakavista asioista potilaan, ihmisen kanssa.” Keskustelut rakensivat yhteyksiä potilaisiin ja

siltoja läheisiin. Keskustelut olivat kaiken perustana. Papin pukeutuminen sairaalassa oli myös oma kysymyksensä, mihin tai keihin samastua, hoitaja, lääkäri vai mitä. Seurakuntapappi arvioi kriittisesti samettifarkuissa esiintyvää kollegaansa. ”Syytä olisi käyttää papinpukua, niin ainakin se herättäisi synnintunnon ja syyllisyyden,” oli tämä kehottanut. Miksi näin, koska pappi jo työssään kohtasi nuo syylliskysymykset ihan arjessa. Mitä olen tehnyt, kun tällainen on kohdalle tullut, kuului jatkuvasti. Oman teologian hahmottuminen vahvasti käytännössä syntyneitä toimenkuvaa, jossa sai julistaa; sinä saat anteeksi. Papin asiakkaat ovat aina tiukan paikan edessä ja itse joutuu elämää saman tunteen kanssa. Voisin itse olla sinun asemassasi, tilanteessasi. Olli kertoi oppineensa käytännössä pyhityksen teologian: ”ennen olin tommonen, nyt olen tämmönen, niin ja tommonenhan olen edelleen.” Pyhityksen tietä ei ole sairaalassa voinut kulkea. Mitä se oikeastaan olisi voinut olla?

Porin kaupunginsairaalassa papin työ- ja vastaanottohuone oli hyvin vaatimaton. Satakunnan keskussairaalan juuri valmistunut synnytyssairaala ja sen kappeli maitokeittiön vieressä oli arkitehdin käyntikortti. Kaunis huone, Alwar Aallon suunnittelemat huonekalut, epäsuora valaistus, seinien panelointi, houkutteli henkilökunnan tutustumaan tilaan ja samalla pappi tuli tunnetuksi. Henkilökunta alkoi käyttää sairaalapappia työhohjaajana. Se oli hieno juttu, sillä näin syntyi luonnollinen yhteys henkilökuntaan, josta palautteena vuosien takaa Olli kertoi erään hoitajan todenneen, olit yksi meistä.

Erittäin tyytyväinen Olli kertoi olleensa siihen, miten kirkko varusti julkisoikeudelliseen yhteisöön lähteneen työntekijän. Oma työhohjaus oli järjestetty, samoin kouluttautuminen lääketieteen erityisaloiilla, työhohjaajakoulutus. Puhumattakaan siitä, miten sairaalateologien tapaamiset niin hiippakunnalliset kuin valtakunnalliset olivat itsestään selvyyksiä.

Työolosuhteet Porissa kuitenkin olivat niin hajanaiset, että oli pakko jaksakseen työssä hakeutua toiseen tehtävään. Läheisen ystävän kannustus houkutteli rajaamaan työalueen vain psykiatristen potilaiden pariin. Ollin matka jatkui näillä poluilla ensin Nokialle Pitkäniemen sairaalaan ja takaisin Satakuntaan Harjavaltaan.

Mistä voimia

Kun on kohdannut pinteessä olevia ihmisiä ja pystynyt tarjoamaan mahdollisuuden purkaa heidän pinteitään, sanoittaa surua, on matka jatkunut. Samoin omalle kohdalle tulleita kuormia on voinut keventää, kun on voinut etsiä samaa sisäistä kieltä puhuvien joukkoon villapaidassa ja samettifarkuissa. Siionin virsiä veisaten on saanut sanoittaa tuntemuksia ja löytää lohtua oivaltuen, että toinenkin on tuntenut ja huokaillut samoja asioita. Yhteistyö henkilökunnan kanssa, toimivat työyhteisöt ovat kantaneet. Joskus on saanut tuntea olevansa jopa aivan etuoikeutettu työssään sairaalapappina.

Eläkepäiviään Olli viettää Raumalla meren rannalla ja metsän keskellä vaimonsa Pirjon kanssa, joka myös on toiminut sairaalapappina.

teksti Hannu Salonoja

▪ Vanhainkotien ja laitosten ylimääräinen lehtorin virka perustetaan

Toisen sairaalasielunhoitajan viran perustamiseen Teljän kirkkoneuvosto otti periaatteessa myönteisen kannan. Asia eteni suotuisasti. Porin seurakuntien kirkkovaltuusto päätti 28.12.1972 kokouksessaan perustaa 1.1.1973 alkaen ylimääräisen lehtorin viran vanhainkotien ja laitosten sielunhoitoa varten, määrätä virka seurakuntien yhteiseksi ja toistaiseksi Porin Teljän kirkkoneuvoston alaiseksi sekä vahvistaa viran palkkaukseksi A 26 palkkaluokan mukaisen rahapalkan ilman luontoisetuja.

Saman vuoden aikana myös sairaalapapin virkaan tuli uusi henkilö. Pastori Kari Kuittinen Kontiolahdelta valittiin virkaan. Pastori Kuittinen aloitti sairaalapappina Porissa hieman myöhemmin saman vuoden syyskuun 15.10.1973.

▪ Kari Kuittisen vuosi Porissa sairaalapappina

Pastori Kari Kuittisen aika Porin seurakuntien sairaalapappina jäi vajaaksi vuodeksi. Hänen laatimansa toimintakertomus on vuoden lopusta eli 15.10.-31.12.1973. Seuraavan vuoden hänen työssäoloajastaan ei löytynyt mainintaa tai raporttia. Aikaisemmin samana vuonna oli työnsä aloittanut myös vanhainkotien lehtori, joten sairaalapastorin työalueeksi määriteltiin keskussairaala, kaupunginsairaala ja myös sen silloiset Liisankadun osastot sekä Päärnäisten kunnalliskoti.

Pastori Kuittinen kuvaa työn aloittamista melko vaikeana työhön tutustumisen aikana. Suurena puutteena hän koki, että kirkossa ei ollut minkäänlaista edellisen työntekijän velvollisuutta ohjata seuraajaansa työn eri puoliin. Sairaalassa ei ollut riittävää perehdytystä eikä seurakunnatkaan olleet sen taitavampia ohjaamisessa, joten kului paljon aikaa etsiessä ja järjestettäessä parasta mahdollista viikko-ohjelmaa. Kuitenkin jo vuoden 1973 toimintakertomuksessaan hän esittää järjestäneensä monipuolisesti osastoille hartaus- ja muuta toimintaa mm. yhteensä viikoittain 5-10 yhteistä tilaisuutta sairaaloiden osastojen potilaille. Yhteisistä tilaisuuksista Kuittinen mainitsee kaupunginsairaalan osastoilla 5 ja 6 pitäneensä viikoittain osastoryhmiä ja saman sairaalan osastoilla 1, 2, 3, 4 kerran kuukaudessa iltahartauksia sekä myös Liisankadulla potilashuoneissa. Päärnäisissä elettiin sairaalapapin järjestämänä erilaisia juhlia, ehtoollistilaisuuksia. Liinaharjan vanhainkodissa jatkui pastori Majamäen aloittama asukkaiden keskustelupiiri. Kaikissa sairaaloissa sairaalapappi osallistui erilaisten juhlien järjestämiseen. Pastori Kuittinen raportoi keskussairaalan osalta, miten viikoittaisia torstaisin klo 15.00 pidettäviä sairaalahartauksia jatkettiin hänenkin aikana, mutta seurakunnat olivat peruuttaneet paljon hartauksiaan, koska ne pitivät sairaalan tarjoamia mahdollisuuksia huonoina mm. hartaudet osastokäytävillä, kiire ja melu häirtana.

Henkilökohtaisesta sielunhoitotyöstään pastori Kuittinen kertoo käyneensä keskusteluja potilashuoneissa ja vastaanottotiloissaan, mainitsee kuolevien luona viipymisen ja ehtoollisen vieton tärkeyden sekä hoitohenkilökunnan auttamisen hengellisten kysymysten hoitamisessa. Hän kertoi tavanneensa viikoittain runsaasti ihmisiä, mutta syvempää keskustelua sielunhoidollisessa merkityksessä hän arvioi viikoittain käyneensä 20-80 henkilön kanssa joko yksityisesti tai ryhmissä.

Sairaanhoito-oppilaitos oli kutsunut myös uutta pastoria oppitunneilleen opettamaan sairaan sielunhoitoa.

Pastori Kuittinen laati sairaaloille verrattain yksityiskohtaisen sairaalapastorin viikko-ohjelman:

A Yhteiset tilaisuudet vuorottain eri osastoilla (eri ilmoituksen mukaan)

Torstaisin klo 15 Keskussairaalassa eri seurakuntien vierailu

Perjantaisin klo 15 Keskussairaalassa sairaalapapin viikkohartaus

Sunnuntaisin Keskussairaalassa, Kaupunginsairaalassa, vanhainkodeissa tm. järjestettävä tilaisuus, tarpeiden ja toiveiden mukaan

B Sairaalapastorin vastaanotot:

Maanantaisin, torstaisin ja perjantaisin Keskussairaalassa pastorin toimistossa, joka sijaitsee S-osan röntgentasossa klo 9.30-11

Tiistain ja keskiviikkoisin Kaupunginsairaalassa klo 10-11 ja

ti klo 12-14 Päärnäisten kunnalliskodissa ja ke klo 14-16 Kaupunginsairaalan Liisankadun osastoilla.

C Osastokäynnit järjestyvät siten, että vastaanottoaikojen jälkeen on kussakin työpisteessä käyneitä eri osastoilla ryhmä- ja yksityisten keskustelujen puitteissa. Tarkempi ohjelma järjestyy vähitellen. Kuitenkin aina on tärkeintä yksityisten potilaiden pyynnöt ja kiireelliset keskustelut.

Keskussairaala: maanantaisin A-siipi

torstaisin osa A-siivestä ja B-siipi

perjantaisin D-osastot S-siipi

Kaupunginsairaala: tiistaisin

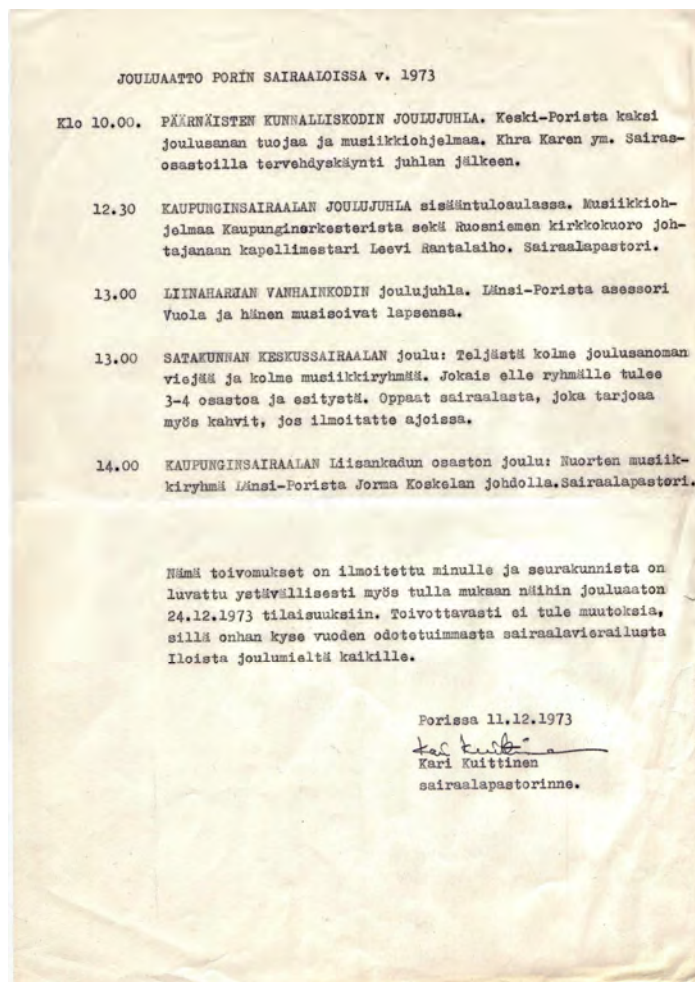
keskiviikkoisin Päärnäinen 12-14

Liisankatu 14-16

Porin seurakuntien sairaalapastorina toimii 15.10.1973 lähtien Kari Kuittinen. sairaalapastorin kotinumero on 1.11. lähtien 15995. Lauantaisin on vapaapäivä. Tarvittaessa käännyttävä Porin papiston ja lehtori Porrin puoleen, ellei sairaalapastoria löydy. Väliaikainen kotinumero 15.10.-1.11. on 17202

Yhteistyöhön valmiina Kari Kuittinen, sairaalapastori

Kari Kuittisen jouluaaton ohjelma vuonna 1973

Yhteistyövalmiutensa keskellä Kari Kuittinen erosi virasta varsin pian eli 31.10.1974 oltuaan vajaan vuoden Porin sairaaloissa pappina.

▪ Aino Porri vanhainkotien lehtorina

Lehtori Aino Porri valittiin hoitamaan ylimääräistä lehtorin virkaa vanhainkotien ja laitosten sielunhoitoa varten. Lehtori Porri otti viranhoidon vastaan 15.2.1973 alkaen. Vuoden 1973 toimintakertomuksessaan Porri kuvaa työtään seuraavasti:” Viran tehtäviin ovat kuuluneet hartaudet ja sielunhoito kunnallisissa ja yksityisissä vanhainkodeissa, lähinnä niiden sairaalavierailuilla.

Toimintaan ovat sisältyneet myös sairaalat erinäisissä yhteyksissä. Seurakuntain yhteinen lehtori on oman työnsä ohella ollut mukana myös seurakunnan toiminnassa, milloin on lisätyövoimaa tarvittu.”

Lehtorin sielunhoidon vastuualueeseen vanhainkodeista kuuluivat Diakonialaitoksen Honkala, Porin Suomalainen Vanhainkoti, De Gamlas Hem, 400-vuotiskoti, Kyläsaaren vanhainkoti, Liinaharjan vanhainkoti,

Ahlaisten vanhainkoti, Uudenkoiviston vanhustentalo, Svensbergin ukkokoti. Työn sisältöön kuului myös sairaalapastorin sijaistaminen loma- ja muina aikoina Porin kaupunginsairaalassa ja Satakunnan keskussairaalassa. Sairaaloissa lehtori hoiti henkilökohtaiset sielunhoitopyynnöt antaen myös yksityistä ehtoollista kirkkolain myöntämässä puitteissa sekä piti osastohartauksia. Osastokohtaisia ehtoollishartauksia toteutettiin yhteistyössä sairaalapastorin kanssa. Vastaavasti sairaalapastori vastasi vanhainkotien sielunhoidosta lehtorin poissa ollessa. Päärnäisten sairaalassa alkoivat vuonna 1979 Porin seurakuntien edustajien pitämät keskiviikkohartaudet.

Lehtori osallistui alusta alkaen myös eri seurakuntien alueilla järjestettyihin tapahtumiin mm. kotipiireihin, merimiespiireihin, hopeakerhoihin, rippikouluopetukseen, aamuhartauksiin, palvelevan puhelimen toimintaan.

Vanhainkotien sielunhoitotyön kokemuksestaan käsin lehtori Porri ehdotti useampana vuotena ystäväpalvelun tai -piirin järjestämistä vanhusten ja pitkäaikaipotilaiden varten. Toimintaraporteissaan Porri esittää ystäväpalvelua, joka kokoontuisi säännöllisesti pohtimaan laitostumisen erityisongelmia. ”On monia niin yksinäisiä, ettei kukaan käy heitä tervehtimässä.” Hän vetoaa palvelualttiisiin seurakuntasisäriin ja seurakuntalaisiin. ”Ystäväpalvelun piirissä voisivat olla mukana omaiset sekä niitä henkilöitä, jotka vapaaehtoisesti uhraisivat aikaansa vanhuksille laitoksissa”. Ystävät voisivat ulkoiluttaa vanhuksia, kirjoittaa heidän puolestaan kirjeitä, lukea jne. Olisi kortistoitava myös ystävien erikoisalut. Jos joku puhuu vieraita kieliä, harrastaa kuurojen viittomakieltä jne.”

Viimeistä edellisen työvuotensa (1980) toimintakertomuksessaan lehtori Porri mainitsee toteutumattomasta haaveestaan vanhainkotien lehtorina: ”Toinen toteutumaton haave on ystäväpalvelun aloittaminen niin, että jokaisella vanhuksella ja sairaalla olisi lähimmäinen ja ystävä, joka toisi virkistystä hänen yksitoikkoiseen elämäänsä”.

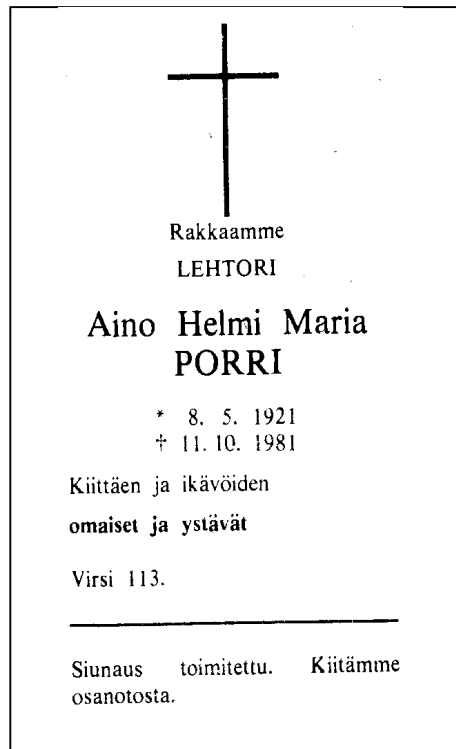
Lehtori Porri esitti myös sairaalasielunhoitotyön piiriin sairaalakuoron perustamista esiintymään erityisesti ehtoollisjumalanpalveluksissa. Oman sairaalakanttorin tehtävän Porri näki tarpeellisena sairaalapuhujien rinnalla.

Lehtori Porri esitti sairaalasielunhoitotyöhön myös toimikuntaa, joka toimisi vähemmän virallisella pohjalla kuin johtokunnat ja joka pohjustaisi aloitteita sielunhoidon parantamiseksi Porin seurakunnissa. Hän näki toimikunnan Porin Teljän seurakunnan alaisuuteen kuuluvana. Toimikunnassa olisivat edustettuina asiantuntijoita sairaanhoitohenkilökunnasta ja molemmat sairaalasielunhoitajat olisivat läsnä toimikunnan kokouksissa.

Toimikuntaehdotuksensa lisäksi hän esitti perustettavaksi yhteistyöelintä sairaaloiden, vanhainkotien ja seurakuntien välille. Tämä elin voisi puuttua mm. erilaisten piirien ohjelmien järjestelyihin sairaaloissa ja vanhainkodeissa ja järjestää etukäteen asianomaisten laitosten kanssa sopivat ajankohdat ja ilmoittaa kirjallisesti näistä niille, jotka haluavat vieraila ohjelmien kanssa. Aino Porri kaipasi myös ohjeita vierailijoille siitä, mitä on otettava huomioon ohjelman laadusta ja kestosta.

Lehtori Aino Porrin esitykset ennakoivat asiantuntijoista koostuvan sairaalasielunhoidon johtokunnan organisoimista Porin seurakunnissa. Hänen aikanaan käynnistyivät Porin seurakunnissa neuvottelut sairaalasielunhoidon johtokunnan muodostamiseksi. Porrin aikana myös perustettiin sairaalasielunhoidon johtokunta.

Lehtori Aino Porri työskenteli Porin seurakuntien vanhainkotien ja laitosten sielunhoitajana runsaat kahdeksan vuotta. Hän kuoli 11.10.1981.

Sairaalasielunhoidon johtokunnan kokouksessa 26.11.1981 kirkkoherra Jorma Pakkanen lausui Aino Porrin elämäntyöstä muistosanat.

▪ **Sakari Hartikainen sairaaloiden pappina**

1970-luku oli vilkasta sairaalapastoreiden vaihtumisen aikaa. Vuosikymmenen kolmas sairaalapastori Sakari Hartikainen otti viranhoidon vastaan 1.3.1975. Pastori Kuittisen jälkeen sairaalapastorin tehtäviä hoitivat oman työnsä ohella lehtori Aino Porri ja parin kuukauden ajan 1.1. – 28.2.1975 lehtori Maritta Naumanen.

Pastori Hartikainen jatkoi vakiintuneeksi muodostunutta sielunhoito- ja hartaustoimintaa sairaaloissa siten, että keskussairaalassa hän työskenteli maanantaisin, keskiviikkoisin ja torstaisin ja Porin kaupunginsairaalassa tiistaisin ja perjantaisin. Hartikaisen aikana jatkuivat myös keskussairaalapiirin seurakuntien papiston sairaalahartaudet torstaisin keskussairaalassa pastorin laatiman listan mukaan. Vierailujensa yhteydessä seurakuntien papit ovat voineet käydä tervehtimässä seurakuntalaisiaan. Molemmissa sairaaloissa jatkuivat myös klo 10-11 sairaalapapin vastaanotot, jolloin pastori oli tavoitettavissa myös puhelimitse.

Toimintakertomuksissa pastori Hartikainen kuvaa sielunhoidollista, etsivää työskentelyään ja yhteistyötä henkilökunnan kanssa potilaan kokonaisvaltaisen hoidon toteuttamiseksi. Työvuosien myötä omien työtapojen ja oman paikan löytyttyä sairaalassa on voinut keskittyä nimenomaan henkilökohtaiseen sielunhoitokusteluun ja itsensä esittelykierrokset olivat jääneet lähes kokonaan pois.

Henkilökohtaisen sielunhoitotyön lisäksi keskussairaalassa käynnistyi ryhmätoiminta. Sairalapastori aloitti synnytysosastolla ryhmäkeskustelukokeilua. Muutama henkilökuntaryhmä aloitti myös kokoontumisensa.

Hartikainen jatkoi myös sielunhoidon opetusta sairaanhoito-oppilaitoksessa sekä osallistui myös sairaaloiden henkilökunnan työpaikkakoulutukseen sekä osallistui hoitoalan yhteistyökokouksiin.

Päivystävän puhelimen päivystystoimintaan osallistuivat molemmat sairaalasielunhoitajat. Porin kaupunginsairaalassa jatkuivat sairaalapastorin pitämät säännölliset osastohartaudet tiistaisin ja perjantaisin sekä pääsiäisen ja pyhäinpäivän tienoilla pidetyt osastoehdollishartaudet. Hartauselämään toi elävyyttä myös Porin

helluntaiseurakunnan laulutervehdykset sekä keskussairaalassa että kaupunginsairaalassa. Keski-Porin ja Teljän seurakuntien kuorot ovat vierailleet sairaaloissa lähinnä jouluna.

Sairaalasielunhoitotyön saadessa oman johtokuntansa sen sihteeriksi valittiin Sakari Hartikainen ja 19.11.1980 johtokunnan päätöksellä hän toimi myös johtavana sairaalasielunhoitajana.

Pastori Sakari Hartikaisen toimi seurakuntien sairaalasielunhoitotyössä runsaat seitsemän vuotta, kunnes hän 31.8.1982 jälkeen siirtyi Turun seurakuntien sairaalasielunhoitajaksi.

Sairaalapappina Porissa 1975 -82

Seurakuntapappina sekä Vammalassa että Punkalaitumella osoitti papin työn monimuotoisuuden. Olisi pitänyt hallita monia eri alueita. Sairaalasielunhoito kiinnosti, koska voi olla ihmisen kanssa hänen sairastaessaan. Sairaalapapin työ lähentelee kunnanlääkärin työtä, mikä oli kodin perintönä tuttua. Sairaudet olivat käsitteinä tuttuja ja niihin oli muodostunut luonnollinen suhde. Työssä houkutti myös elämän arki, jossa voi olla mukana omana itsenä eikä tarvitse olla ”pikkupsykiatri”, kertoo ammatinvalinnastaan Sakari Hartikainen.

Painopisteiden etsintää

Työalueen laajuus nosti kysymyksen, miten voin tehdä tarkoituksenmukaisen toimenkuvan työssä, jossa keskittyminen inhimillistä mittapuuta käyttäen olisi mahdollisuus. Molemmat sairaalat sisältyivät tehtävään. Teoreettisesti oli päätetty, että sairaalapappi on kaksi päivää Porin kaupunginsairaalassa ja kolme Satakunnan keskussairaalassa sekä kutsusta tarvittaessa. Kestekappeliksi alkujaan tehty tila ja erityisesti sen sijainti vaikutti siihen, että vastasyntyneet ja heidän hoitajansa tulivat tutuiksi. Lapsensa menettäneet vanhemmat ja heidän surunsa oli yksi ensimmäisistä haasteista. Papista tuli luonnollinen keskustelukumppani.

Toinen painopiste perustui omaan kiinnostukseen, mikä vie ihmisen suicidaaliseen käyttäytymiseen? Sairaalapappi tapasi lähes kaikki tehohoitoon päätyneet itsemurhaa yrittäneet potilaat, kunnes psykologin virka täytettiin. Sairaalapapin virkaan kuuluva koulutus käynnistyi heti ja opiskelu täytti vapaa-ajankin. Samanaikaisesti keskussairaala tarjosi mahdollisuuden osallistua Veikkolan parantolassa koulutukseen, mikä antoi eväitä hoitaa suicidaalisia potilaita.

Jälkeenpäin arvioiden sairaalapappi joutui kuitenkin liian pienellä suojavarustuksella isojen asioiden sisään. Potilaskontaktit veivät mitä erilaisimpiin prosesseihin. Työssä jaksamista helpotti virkaveljien kollegio, jonka kanssa voi jakaa luottamuksellisesti omia tuntemuksia. Sairaaloissa sosiaalityöntekijät ottivat yhteyteensä, joka oli aivan ainutlaatuinen tuki niin ammatillisesti kuin inhimillisesti. Liisa Leino, Riitta Laine ja Kristiina Kekki puhuivat ”samaa kieltä” papin kanssa. Yhteistyö vei papin sellaista ihmisten luo, joille sielunhoidosta tuli apua. Ihminen oppi elämään sairautensa kanssa. Esimerkkinä Sakari Hartikainen muistelee reposaarelaista, parkinsonin tautia sairastanutta miestä, joka mustaa huumoria viljellen kertoi menestyvänsä silakkasavustamon suolaajana, ”kun kädetkin vapisevat niin tasaisesti”. Työrupeamalle ajoittui myös halvauspotilaiden yhdistyksen perustaminen, mistä avautui linkki potilaan läheisten kysymyksiin. Potilasyhdistystoiminta oli sairaalapapille iso haaste, koska voi lähteä mukaan ilman ennakoasenteita ja puhua elämää koskettavista kysymyksistä.

Perinteitä

Sairaalapapin työtä oli perinteisesti toteutettu pitämällä hartauksia päiväsaaleissa ja käytävillä. Ilmeistä kritiikkiä aiheutti painopisteen siirtäminen potilastapaamisiin. Kuitenkin koko ajan säännöllinen hartaustoiminta näkyi osastoilla. Toimialueen seurakuntien papit kävivät pitämässä hartauksia ja tapaamassa omien seurakuntiansa jäseniä. Erityisen paljon työtä aiheutti ns. ”vierailulistan” laatiminen. Potilaana olleen intimiteettisuoja tuskien oli ainakaan lainsäädäntöön kirjattu, koska lista oli mahdollinen. Tietyistä yhteyksistä oppineena Sakari Hartikainen alkoi etukäteen tiedustella, haluaako seurakuntalainen tavata pappinsa. Samalla syntyi täysin epävirallinen karanteenilista joillekin papeille. Toisaalta, vaikka esityötä oli paljon, oli kiva tavata pappisveljiä, joista osa tuli hyvin arastellen. Etukäteen seurakuntiin jaettuina hartausvuoroja noudatettiin erittäin hyvin. Laajan alueen papit tulivat tutuiksi.

Sairaalapapille kirkolliset juhla-ajat, erityisesti pyhäinpäivä ja pääsiäinen, olivat todellinen maratonjuoksu, sillä joka osastolla pidetty ehtoollishartaus vei voimat. Voi vain miettiä, mitä merkitsee yhden päivän aikana kierretty keskussairaala, jolloin vierailuaika osastolla oli noin puolen tuntia. Papin ainakin tuo viikko uuvutti.

Johtokunta

Sairaalasielunhoitoon oli perustettu johtokunta, jonka jäsenet olivat hoidon eri ammateissa toimivia, aiheesta kiinnostuneita ihmisiä. Johtokunta oli merkittävä tukielin työtä kehitettäessä. Johtokunta sai käyttää omaa ammattitaitoaan. Edustus oli molemmista sairaaloista. Porin kaupungin organisaatiossa Päärnäisten osastot tulivat osaksi kaupunginsairaala. Lehtori Aino Porri oli toiminut vanhainkotien lehtorina ja pitänyt lähinnä hartauksia. Hänen sairastuttuaan ja myöhemmin kuoltuaan johtokunta esitti viran muuttamista sairaalapapin viraksi. Ilmeisesti taloudellinen tilanne mahdollisti muutoksen ja kaksi sairaalapappia alkoi toimia Porissa. Virkaan valittiin Matti Kaartinen, joka oli toiminut Harjavallan sairaalapappina. Toimenkuvan jakaminen ja keskittäminen molempiin sairaaloihin erikseen antoi uusia mahdollisuuksia. Työ kasvoi ja kehittyi.

Saldona Porista? Antoisa yhteistyö henkilökunnan kanssa on ehdottomasti tärkein muistikuva, kertoo Sakari Hartikainen, joka viettää eläkepäiviään lapsuudenkaupungissaan Naantalissa.

Teksti Hannu Salonoja

"VALITUKSEKSI
ON MUUTTUNUT
MINUN
KIELISOITTIMENI"

HAVAITSET SITÄ ITSE TAI ET, SINÄ JA SINUN KOKO
VALITUKSESI, SINUN KOKO EPÄTOIVOSI JA TUSKASI
ON KUITENKIN ARMAHTAVISSA KÄSISSÄ.

PORIN SAIRAALOISSA JA VANHAINKODEISSA TOIMIVAT
EVANKELIS-LUTERILAISEN KIRKON TYÖNTEKIJÖINÄ
SAIRAALAPASTORI SEKÄ SAIRAALALEHTORI. HEIHIN
SAAT YHTEYDEN VARMIMMIN HENKILÖKUNNAN KAUTTA.

SAIRAALAPASTORI SAKARI HARTIKAINEN
SAIRAALALEHTORI AINO PORRI

VAIKEUKSISTA SAA PUHUA. TOIVOTTAVASTI
ELÄMÄNTILANTEESI TULEE KUULLUKSI !

Lehtori Aino Porrin ja pastori Sakari Hartikaisen ilmoitus työstään sairaaloissa ja vanhainkodeissa.

▪ Sairaalasielunhoitotyö saa oman johtokunnan vuonna 1978

Porin seurakuntien kirkkohallintokunta asetti 22.10.1975 työryhmän, jonka tehtävänä oli tutkia sairaaloiden ja vanhainkotien sielunhoitotyön johtokunnan perustamiseen ja ohjesääntöön liittyviä asioita. Työryhmässä oli sekä sairaaloiden että seurakuntien edustus. Puheenjohtajana toimi kirkkoherra Pauli Vuola ja sihteerinä

sairaalapastori Sakari Hartikainen. Muina työryhmäjäsenedinä toimivat Sirkka Hämäläinen, Heikki Haapasaari, Pentti Ihalainen. Alussa keskusteltiin kahdesta vaihtoehdosta: 1) että pyrittäisiin perheasiainkeskuksen johtokunnan kanssa yhteyteen ja yhteiseen johtokuntaan tai 2) että perustettaisiin oma johtokunta sairaiden sielunhoitotyötä varten.

Työryhmä työskenteli kolmen vuoden ajan. Työskentelyn aikana konsultoitii myös Kirkon sairaalasielunhoidon toimikunnan sihteeri Seppo Häyrystä. Työskentelyssä päädyttiin sairaalasielunhoitotyön omaan johtosääntöön ja johtokuntaan. Johtosääntöä lähdettiin muokkaamaan Kirkon sairaalasielunhoidon toimikunnan luonnoksen pohjalle. Työmuoto sai oman ajanmukaisen johtosäännön vuoden 1978 alussa.

Johtosäännön ja johtokunnan tultua voimaan siirtyi sairaalasielunhoito hallinnollisesti Teljän seurakunnan alaisuudesta Porin seurakuntien yhteisen kirkkovaltuuston valitseman yhteisen kirkkoneuvoston alaisen sairaalasielunhoidon johtokunnan alaisuuteen. Johtosäännön mukaan sairaalasielunhoidolla tarkoitettiin julistus- ja sielunhoitotyötä, jota tehdään Porin kaupungin alueella olevissa sairaaloissa (Satakunnan keskussairaala ja Porin kaupunginsairaala) ja vanhainkodeissa (Päärnäinen, Liinaharja, Kyläsaari, Ahlainen, Suomalainen ja Ruotsalainen, Honkala, Sampola, Pormestarinluoto, Pihlavan ja Uudenkoiviston vanhustentalot sekä 400-vuotiskoti) sekä mahdollisissa muissakin ajan mukana syntyvissä hoitolaitoksissa Porin ev.lut. seurakuntien sairaalasielunhoidon johtokunnan johdolla yhteistyössä sairaaloiden/ vanhainkotien johdon kanssa (1 §).

Johtosäännön mukaan yhteinen kirkkovaltuusto valitsee neljäksi vuodeksi johtokunnan, johon kuuluu seitsemän jäsentä ottaen huomioon sairaaloiden ja vanhainkotien edustuksen. Jäsenistä yhden tuli olla kirkkoherra, yhden sairaalan lääkärin ja yhden muuhun hoitohenkilökuntaan kuuluva. Johtokunnan tuli valita vuodeksi kerrallaan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja. Johtokunnan sihteerinä toimi johtava sairaalasielunhoitaja, jolla oli kokouksessa puheoikeus. Muilla johtokunnan alaisilla sairaalasielunhoitajilla oli myös läsnäolo- ja puheoikeus. Yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtajalla ja sillä jäsenellä, jolla KL 320 §:n mukaan on oikeus olla läsnä johtokunnan kokouksessa on oikeus käyttää puhevaltaa. Johtosäännössä määriteltiin myös johtokunnan tehtävät (13 §) johtaa ja valvoa sekä suunnitella ja kehittää Porin seurakuntien sairaalasielunhoitotyötä, ylläpitää yhteyttä seurakuntien muihin työmuotoihin sekä sairaalasielunhoidon keskuksen, seurata sairaalalaitoksen kehitystä ja olla yhteydessä näiden johtaviin henkilöihin, huolehtia sairaalasielunhoitajien kouluttamisesta sekä heidän ammattitaitonsa kehittämistä, laatia seuraavaa vuotta varten toimintasuunnitelma ja talousarvioehdotus sekä edellisen vuoden toimintakertomus.

Johtosääntö määritteli myös sairaalasielunhoitajan viran kelpoisuusehdot ja tehtävät: sairaalasielunhoitajaksi voidaan valita pappi tai lehtori. Virkavaalin suoritti yhteinen kirkkovaltuusto saatuaan johtokunnan ehdollepanon viran hakijoista. Mikäli johtokunta katsoi tarpeelliseksi, virkaan hakijan tuli alistua kirkon sairaalasielunhoidon toimikunnan järjestämään soveltuvuustutkimukseen. Valitulla sairaalasielunhoitajalla tuli olla kirkon viralliseksi hyväksymä sairaalasielunhoitajan koulutus. Johtosääntö määritteli myös sairaalasielunhoitajan tehtävät (18 §). Mikäli johtokunnan alaisena toimisi useampia sairaalasielunhoitajia, johtokunta valitsisi heidän keskuudestaan johtavan sairaalasielunhoitajan, jolle johtosäännössä oli myös määritelty tehtävät (21§).

Tämä ensimmäinen laadittu ja hyväksytty johtosääntö ohjasi sairaalasielunhoitotyötä pitkälle tuleviin vuosiin. Seuraavan kerran tapahtui johtosäännön uudistuminen 1986 ja sen tarkentaminen 1988, jolloin sairaalateologien virat muutettiin ylimääräisen papin viroiksi.

Johtokunta aloitti toimintansa pitämällä ensimmäisen kokouksensa 1.3.1978 klo 18.30 diakonialaitoksen Martintalossa. Kokoonkutsujana toimi kirkkoherra Jorma Pakkanen. Kokouksessa oli vieraana Kirkon sairaalasielunhoitotyön sihteeri pastori Seppo Häyrynen. Pastori Häyrynen piti esityksen sairaalasielunhoidon koko kentästä. Johtokunnan ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Laura Rynnäs (Olli Majamäki). Muina jäseninä ja (henkilökohtaisena varajäseninä) olivat Jorma Pakkanen (Pauli Vuola), Heikki Salmi (Reetta Uusitalo), Kirsti Tilander (Rauni Veekamo), Aulis Mikola (Heikki Haapasaari), Marja-Terttu Mäki-Hokkonen (Eeva Yrjänen), Helmi Hankimaa (Raija Hirvonen), yhteisen kirkkoneuvoston KL § 320 edustajana Arvi Ylönen ja yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtaja Voitto Vuola.

Järjestäytymiskokouksessaan johtokunta päätti kokoontua vuosittain neljä kertaa: kahdesti keväällä ja kahdesti syksyllä. Laura Rynnäksen kuoltua samana vuonna puheenjohtajana toimi Heikki Salmi. Arvi Ylösen kuoltua yhteisen kirkkoneuvoston edustajaksi valittiin Aatos Tall.

Seuraavaksi nelivuotiskaudeksi (1979-1982) yhteinen kirkkoneuvosto valitsi uuden johtokunnan, jossa vaihtuvuus edelliseen oli pieni: puheenjohtajaksi valittiin Eeva Yrjänen ja jäseneksi Kerttu Tervakangas. Johtokunnan varapuheenjohtajaksi valittiin Jorma Pakkanen.

Johtokunta suunnitteli myös terveydenhuoltohenkilöstölle ja seurakuntien työntekijöille suunnattua koulutusta. Vuosittaiseen toimintasuunnitelmaan kirjattiin päätös, jonka mukaan johtokunta yhdessä työntekijöiden kanssa järjestää toimipaikkakoulutusta sairaaloiden ja seurakuntien työntekijöille. Sielunhoidon koulutuspäivä suunniteltiin pidettäväksi vuosittain.

▪ Johtokunnan työskentely sairaalasielunhoitotyön uudelleen järjestämiseksi

Satakunnan keskussairaalan liittohallitukselta saapui sairaalasielunhoidon johtokunnalle kirje (15.5.1980), jossa anottiin kokopäivätoimista sairaalapastoria keskussairaalaan. Aloitteen allekirjoittajina olivat johtava ylihoitaja Eila Naski ja sairaalapastori Sakari Hartikainen. Aloite oli käsitelty sairaalan johtoryhmässä ja kuntainliiton liittohallituksessa, jotka olivat tukemassa tehtyä aloitetta. Liittohallituksen puolesta allekirjoittajana oli talousjohtaja Jukka Määttä. Johtokunnassa todettiin kirjeen olevan merkittävä tunnustus sairaala taholta sairaalasielunhoitotyölle. Johtokunta päätti perustaa (10.9.1980) työryhmän valmistelemaan kirjelmän anomuksen toteuttamisen vaikutuksia uudessa työnjaossa ja sairaalasielunhoidollisen työn toteutumisessa koko Porin alueella niin, etteivät jotkin työpisteet joudu kärsimään uudessa tilanteessa. Lähinnä muistutettiin vanhainkotien asukkaiden sielunhoidon tarpeista. Työryhmään valittiin Eeva Yrjänen, Kirsti Tilander, Heikki Salmi, Jorma Pakkanen ja Sakari Hartikainen.

Samana vuonna 21.10.1980 Porin kaupunginsairaalan johtava lääkäri Jukka Sävelä, ylihoitajat Raija Hirvonen ja Dagmar Setälä lähettivät johtokunnalle kirjeen, jossa esitettiin toivomus kaupunginsairaala – Päärnäisten sairaala saisi lähitulevaisuudessa kokopäiväisen sairaalasielunhoitajan. Kirjeessä vedottiin potilasmäärään sekä työpaikan luonteeseen, pitkäaikaispotilaiden ja vanhusten suureen määrään, jotka työllistäisivät kokopäiväisen työntekijän. Kirjeessä mainittiin myös sairaalan uudisrakennuksen valmistuttua sairaalan mahdollisuudesta tarjota sairaalasielunhoitajalle oma työhuone, joka siihen asti oli puuttunut.

Työskentelyssään työryhmä esitti 18.11.1980 johtokunnalle uutta vastuualueiden työnjakoa työntekijöille: toinen työntekijä toimisi Satakunnan keskussairaalaossa ja toinen työntekijä kokonaisuudessa, jonka muodostavat Porin kaupunginsairaala – Päärnäisten sairaala - pääterveyskeskus. Työryhmän mielestä tällä järjestelyllä työntekijöiden mahdollisuudet toimia pitkäjänteisesti ja saatavilla olevana sairaalasielunhoitajana paransivat olennaisesti sekä potilaiden ja omaisten että työntekijän itsensä kannalta. Työryhmän mielestä vanhainkotien harteudet ja sielunhoito voitaisiin jakaa paikallisseurakuntien kanssa, kuten oli jo pitkälti tapahtunutkin.

Johtokunta hyväksyi kokouksessaan 17.2.1981 esitetyn suunnitelman ja lähetti suunnitelman yhteiselle kirkkoneuvostolle. Samalla johtokunta esitti toisen kokopäiväisen sairaalasielunhoitajan viran perustamista sairaalasielunhoidon uudelleen järjestelyjen toteuttamiseksi ja hoitamiseksi.

Johtokunnan esittämän suunnitelma sairaalasielunhoidon uudelleen järjestelyistä eteni suotuisasti esitetyllä tavalla. Yhteisen kirkkoneuvoston esityksestä 1.4.1981 yhteinen kirkkovaltuusto hyväksyi suunnitelman sairaalasielunhoidon järjestämiseksi ja samalla päätti muuttaa vanhainkotien ja hoitolaitosten lehtorin viran toiseksi sairaalasielunhoitajan viraksi vuoden 1982 alusta lukien Kirkkoneuvosto esitti päätösehdotuksensa, että vanhainkotien ja hoitolaitosten sielunhoidon järjestely on myös selvitettävä yhdessä paikallisseurakuntien kanssa ennen suunnitelman toimeenpanoa. Yhteinen kirkkoneuvosto julisti viran haettavaksi 21.10.1981 hakuajan päättyessä 25.11.1981.

Seurakuntien kirkkovaltuusto kokouksessaan 4.11.1981 (90 §) päätti vahvistaa sairaalasielunhoitajien palkkauksen virkaehtosopimuksen palkkahinnoittelun mukaisesti 1.1.1982 lukien siten, että johtavalle sairaalasielunhoitajalle maksetaan K 25 pl:n mukainen kokonaispalkka ja toiselle sairaalasielunhoitajalle K 24 pl:n mukainen kokonaispalkka.

▪ Vuosi 1982 muutosten aikaa

Vuodesta 1962 lähtien 20 vuoden ajan oli Porin sairaaloissa toiminut päätoiminen sairaalasielunhoitaja. Tässä virassa oli vuoteen 1982 mennessä työskennellyt yhteensä viisi työntekijää eri pituisia jaksoja. Vuosina 1973-1981 toimi myös vanhainkodeissa lehtori sielunhoitajana. Vuonna 1982 oli kulunut 20 vuotta sairaalasielunhoitotyön aloittamisesta. Vuosi 1982 merkitsi suurta muutosta monessa suhteessa sairaalasielunhoidossa. Molemmissa sairaaloissa työskentelivät nyt päätoimiset viranhaltijat. Toiseksi vuosi 1982 merkitsi viranhaltijoiden vaihdosta. Kaikkiaan neljä eri työntekijää toimi kyseinen vuoden aikana sairaalasielunhoitajana Porin sairaaloissa.

Porin kaupunginsairaalassa sielunhoitajan virkaa väliaikaisesti hoiti lehtori Lilli Alapiessa 1.1.-31.5.1982, kunnes valittu viranhaltija otti viran vastaan. Pastori Sakari Hartikainen hoiti keskussairaalassa sielunhoitajan virkaa. Vuoden 1982 alussa hän selvitti paikallisseurakuntien kanssa sairaalasielunhoidon toimintasuunnitelman mukaisesti vanhainkotien säännöllisten hartausvuorojen jaon. Hän erosi virastaan 31.8. Tämän jälkeen 1.9. alkaen virkaan valittu sairaalasielunhoitaja aloitti työnsä keskussairaalassa.

▪ Matti Kaartinen yhden sairaalan sairaalasielunhoitajana

Sairaalapastori Matti Kaartinen tuli valituksi Harjavallan seurakunnan sairaaloiden sairaalasielunhoitajan virasta Porin toiseen sairaalasielunhoitajan virkaan. Pastori Kaartinen otti viran vastaan 1.6.1982 virkapaikanaan Porin kaupunginsairaala – Päärnäisten sairaala – pääterveyskeskus. Hänet määrättiin johtavaksi sairaalasielunhoitajaksi 1.9. alkaen.

Pastori Kaartinen jatkoi kaupunginsairaalassa sielunhoidon perinteitä. Sielunhoidolliset keskustelut ja osastohartaudet olivat painopistealueina. Vuosien myötä kaupunginsairaalan potilasaineksen huononeminen vaikeutti osastohartauksien toteuttamista. Suuri osa potilaista oli vanhuksia ja pitkäaikaissairaita, jotka eivät kyenneet tuleman hartauhetkiin. Osastohartauksia järjestettiin aina tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan. Perinteisiin kuuluvat pääsiäisen ja pyhäinpäivän läheisyydessä osastokohtaiset ehtoollishartaudet jatkuivat. Kaupunginsairaalassa vietettiin jouluaattona sairaalan joulujuhlaa, johon osallistuivat potilaat, omaiset ja henkilökunta sairaalapastorin toimiessa juhlan ohjaajana. Porin seurakunnat jatkoivat Päärnäisten sairaalan aulassa jokaviikkoisia hartauksia keskiviikkoisin. Liinaharjan vanhainkodissa sairaalapastori kävi pitämässä viikkohartauden kuukauden 5.torstaina sekä kiirastorstaina silloin, kun se osui kuukauden 5:teen torstaihin.

Sielunhoidolliset keskustelut olivat pastori Kaartisen toiminnan ytimessä. Yksityinen keskustelu on voinut jäädä yhden kerran tapaamiseksi, toisaalta siitä on voinut muodostua pitkä hoitosuhde. Hän kuvaa toimintakertomuksessa (1986) potilaan sielunhoitoa seuraavasti: ”Yleinen suhtautuminen potilaiden taholta sairaalan omaan teologiaan on ollut voittopuolisesti myönteinen. Sairaus on eri asteinen kriisi ja siitä halutaan keskustella. Ennakkoluulojakin on ollut kohdattavissa, sillä sairaalassa pappi koetaan usein kuolemaa ennakoivana vierailijana. Yhden raskaan piirteen potilaiden kohtaamiseen on tuonut se, että sairaalateologia pyydetään yleensä ns. vaikeiden potilaiden luo, jotka voivat olla kovinkin ahdistuneita, pelkäävät kuolemaa tai suhteessa omaisiin voi olla vaikeita ristiriitoja”.

Kolmantena työn painopisteenä pastori Kaartinen mainitsee työnohjauksen ja koulutuksen. Tullessaan työhön hänellä oli työnohjaajakoulutus ja kokemusta työnohjaajana toimimisesta. Kaupunginsairaalassa työskennellessään työnohjauspalveluja hän antoi niin sairaalan henkilökunnalle, avohoidon henkilökunnalle kuin seurakuntien työntekijöille mainiten erityisesti diakoniaviranhaltijoiden työnohjaustarpeen. Hänen kokemanaan työnohjauksen kysyntää oli enemmän kuin oli mahdollista vastata perustehtävän keskellä. Koulutuksellinen anti painottui erityisesti surun ja kuoleman kohtaamiseen ja luopumiseen liittyviin teemoihin niin sairaalassa kuin seurakunnissa.

Pastori Kaartinen toimi runsaat kuusi vuotta Porin kaupunginsairaalan sielunhoitajana 15.11.1988 saakka, kunnes siirtyi hoitamaan virkaansa Satakunnan keskussairaalaan toimien edelleen myös johtavana sairaalateologina.

Toimintakertomusten mukaan Satakunnan keskussairaalan potilastyössä näkyi potilaiden suuri määrä ja nopea vaihtuvuus, lyhentyneet hoitoajat, mikä tuntui myös sairaalasielunhoitajan työssä. Perushaasteena näyt-

täytyi potilaiden nopea vaihtuminen ja sairaalan suuri koko yhden työntekijän hallittavaksi. Haasteellista oli niiden potilaiden tavoitettavuus, joilla olisi ollut tarve keskustella myös sielunhoitajan kanssa, mutta jotka eivät itse ole ilmaisseet tarvettaan tai joiden luo osastojen henkilökunta ei ole ohjannut pastoria menemään. Akuuttisairaalassa yhteistyö henkilökunnan kanssa potilaiden tavoittamiseksi näyttäytyi oleellisena tehtävänä sielunhoitajan työssä.

Ympäristöseurakuntien viikoittaiset sairaalahartaudet ja –vierailut päättyivät keskussairaalassa. Sairaalassa ei ollut keskusradiota, jota kautta hartaudet olisi voitu lähettää. Perinteiset osastojen käytävähartaudet eivät myöskään toimineet enää moitteettomasti kiireisillä ja toimenpidekeskeisillä osastoilla. Koulutuksellisella alueella uusina aiheina nousi työyhteisöihin ja niiden sisäisiin vuorovaikutuksiin liittyvät kysymykset. Työn ohjauksen osuus myös keskussairaalan ajanjaksolla oli pastori Kaartisella merkittävä.

Toimittuaan 10 vuotta Porin seurakuntien sairaalasielunhoitajana Matti Kaartinen siirtyi 1.3.1992 alkaen Länsi-Porin seurakunnan kappalaisen virkaan.

Sielunhoitajana ja työnhajaajana

” Viihdyin työssäni. En kokenut juurikaan yksinäisyyden tunnetta. Tärkeää jaksamisen kannalta oli myös tietoisuus, että samassa kaupungissa oli työtoveri, joka tekee samaa työtä. Keskinäiset työneuvottelut hänen kanssaan ja lähialueiden sairaalapastoreiden kanssa muodostuivat merkityksellisiksi.

Kantavana asiana oli myös kokemus kuulumisesta suureen sairaalaväen joukkoon. Pappi otettiin hyvin vastaan. Sairaalan koko henkilökuntaan kuuluvat olivat papin työtovereita ylläikäreistä tekniikan ammattilaisiin. Papin ei tarvinnut kuulua sairaalan hierarkiaan. Tärkeitä olivat kohtaamiset ja tapaamiset osastoilla, ruokailut yhdessä henkilökunnan kanssa. Sairaalan sosiaalityöntekijöiden kanssa tapaamiset olivat päivittäisiä ja viikoittaisia. Jäin kaipaamaan tätä yhteiskuuluvuuden tunnetta. Sairaalapappina olin linkkinä paikallisseurakuntaan. Työssäni lähdin ekklesiologian pohjalta. Sairaala muodostaa sairaalaseurakunnan, jonka yhteyteen kuuluvat potilaan, omaiset ja henkilökunta.

Kaupunginsairaalassa tempo oli hitaampaa. Potilaskontaktit olivat pitkäaikaisia Arvostin sitä, että juhlapyhinä pappi on läsnä sairaalassa. Ainoastaan kerran olin poissa jouluaattona työvuosissani, mutta silloisen johtavan ylihoitajan oli hieman vaikea sitäkään hyväksyä, vaikka olinkin hankkinut sijaisen jouluaaton hartauspuhetta varten sairaalan joulujuhlissa.

Kaupunginsairaalassa ja keskussairaalassa työ oli myös etsivää potilaspyyntöjen lisäksi. Potilaiden keskuudessa pappi otettiin myös hyvin vastaan. Koskaan ei käännytty pois potilashuoneen ovelta. Sielunhoidon tarve näyttäytyi piilevänä. Kun pappina meni potilashuoneeseen, sielunhoidon tarve tuli esiin ja haluttiin keskustella myös perimmäisistä asioista. Pyhäinpäivän ja pääsiäisen osastoehtoolliset työllistivät määrällään.

Vuonna 1989 tuli voimaan potilassuojalaki. Tämä asetti tiettyjä rajoituksia seurakuntien sairaalavierailuille. Kävin keskussairaalassa keskusteluja lain merkityksestä seurakuntien vierailujen suhteen silloisen johtavan lääkärin kanssa. Laki merkitsi sitä, että enää ei ollut mahdollista antaa hartautta pitämään tulleelle papille listaa sairaalassa olevista seurakuntalaisista. Tuli olla potilaan lupa kertoa asia. Ympäristöseurakuntien sairaalahartauksissa tuli myös tauko, koska sairaalassa oltiin saneeraamassa ja rakentamassa myös keskusradioverkostoa.

Vajaan kymmenen vuoden aikana Porissa koko ajan työ painottui myös työnhajaukseen. Porin kaupungilla ja keskussairaalassa oli vain vähän työnhajaajia. Sairaalapapin kysyntä työnhajaajana oli suurta. Ajoittain työajastani lähes puolet painottui työnhajaukseen. Työnhajaus oli sekä henkilökohtaista, mutta paljon myös ryhmäohjausta. Työnhajaus pyysivät myös sairaalan ja seurakuntien ulkopuoliset tahot. Henkilökuntaa ohjattaessa saattoi näin ohjaajana antaa panoksensa potilaiden hoitoon.

Sairaalasielunhoidon johtokunnan työssä tuli omaa työtä merkittävästi tukemaan puheenjohtajan aktiivinen panos. Muistan erityisesti Eeva Yrjäsen ja Riitta-Liisa Stenmanin aktiivisuuden sairaalasielunhoidon tukijoina.

Sairaalassa jäin kuitenkin kaipaamaan jumalanpalveluselämän ja liturgian yhteyttä. Ne ovat minulle pappina tärkeitä. Tässä myös eräs syy siihen, että uskalsin hakeutua 20 sairaalavuosieni jälkeen paikallisseurakuntaan työhön. Siirryttyäni paikallisseurakuntaan ikävöin sairaalassa kokemaani yhteyttä, mutta olin iloinen, että saatoin ottaa tuon askeleen. Jälkeenpäin olen kohdannut sairaalalohenkilökuntaa. On tuntunut tärkeältä saada muistella ja kokea, että vielä minut muistetaan sairaalapappina. Siirtyessäni paikallisseurakunnan kappalaiseksi Porissa sain viedä seurakuntaan sairaalasta oppimani tiimi-ajattelun. Yhteisen suunnittelun ja valmistelun tarpeen, mikä merkitsi myös yhteisiä tapaamisia työn toteuttamiseksi. Siitä olen kiitollinen!

Vajaa kymmenen vuotta Porissa sairaalapappina ja sitä ennen Harjavallan sairaaloissa toiset kymmenen vuotta ovat vaikuttaneet elämääni. Potilaiden kautta olen oppinut katsomaan elämää avoimesti. Kriisin ja sairauden kohdatessa ei tarvitse ajatella, että elämä loppuu siihen. Sairauden kautta voi opetella katsomaan eteenpäin ja opetella elämää sairauden aiheuttamien muutosten kautta. Ilman sairaalasielunhoidon vuosiani olisin varmasti pappina ja ihmisenä kapealaisempi. Ne ovat olleet kasvuaikaa.

Teksti Raija Kiviniitty

Sairaalasielunhoidon johtokunnan kokouksessa 19.2. 1992, jossa pastori Matti Kaartinen toimi viimeistä kertaa sihteerinä, kollega Raija Kiviniitty tervehti paikallisseurakuntaan ja sen kirkkoon liturgiaa toimittamaan siirtyvää kollegaansa psalmin 122 sanoin: ”Ilo valtasi minut, kun kuulin sanan: me lähdemme Herran huoneeseen !”

▪ Tuula Lemmetyinen yhden sairaalan sielunhoitajana

Satakunnan keskussairaala sai lehtori Tuula Lemmetyisen kokoviikkoiseksi sielunhoitajakseen 1.9.1982 alkaen. Hänellä oli aikaisempaa kokemusta sairaalasielunhoitajana toimimisesta eripituisia viransijaisuuksia hoitaessaan. Vuoden 1988 alussa lehtori Pasuri (Lemmetyinen) oli virkavapaalla 31.6. saakka ja 1.7. alkaen hän irtisanoutui siirtyäkseen sairaalateologiksi Espooseen. Lehtori Marita Grönroos hoiti keskussairaalassa viransijaisuutta 1.2.- 30.6. 1982. Satakunnan keskussairaala oli näin ollen 4,5 kuukautta ilman sielunhoitajaa. Sairaalapastori Matti Kaartinen hoiti oman työnsä ohella keskussairaalasta tulleet potilaspyynnöt.

Sairaalateologina oppimassa

Etsiessäni Porin vuosiin liittyvää materiaalia kirjajhyllystäni, käteeni osui vuonna 1979 graduni ohjaajalta, Martti Lindqvistiltä saamani julkaisu ’Medisiinisen etiikan peruskysymyksiä’. Omistuskirjoituksessa lukee: ’Tuulalle rohkaisua sekä uralle että opiskelulle’. Lääketieteen etiikan pohdinta yliopistossa sytytti kiinnostukseni sairaalasielunhoitoon. Sairauteen, kärsimykseen ja kuolemaan liittyvät kysymykset tuntuivat elämän peruskysymyksiltä, sairaalasielunhoito suorastaan kutsumukselta. Porin seurakuntien sairaalateologin virasta tuli ensimmäinen vakituinen työpaikkani. Nyt kolmekymmentä vuotta myöhemmin voin vain ihmetellä sitä rohkeutta ja luotamusta, jonka varassa uskalsin ottaa vastaan niin haasteellisen tehtävän.

Minut valittiin Poriin toiseksi sairaalateologiksi syksystä 1982. Vastuulleni tuli Satakunnan keskussairaala. Työoverikseni kaupungin sairaalan sairaalapastori Matti Kaartinen. Edeltäjäme Sakari Hartikainen oli luonut teologille luontevan paikan keskussairaalassa. Hänen opastuksellaan tutustuin kaikkiin potentiaalisiin yhteistyökumppaneihini ja sairaalan toimintaan. Sakari Hartikaisen luoma verkosto auttoi paljon aloittaessani työni uutena viranhaltijana. Rentto ja tärkeilemätön asenne saivat minut tuntemaan itseni tasavertaiseksi nuoruudestani huolimatta

Sairaalateologin työhuone sijaitsi maitokeittiön vieressä. Se oli yhdistetty työhuone-kappeli keskeisellä paikalla, lastensiiven ja muun sairaalan yhtymäkohdassa. Ensimmäisenä työpäivänä

pöydälleni oli jätetty kutsu liittyä sosiaalihoitajien kahviporukkaan. Tuntui hyvältä, että uutena otettiin heti mukaan ryhmään. Kahviporukka kokoontui aamuisin ja iltapäivisin vastaavan sosiaalihoitajan, Kristiina Kekin työhuoneessa. Siitä muodostui minulle päivittäin oiva ikkuna sairaalaan ja sen tapahtumiin ja Kristiina Kekistä tärkeä yhteistyökumppanini. Siinä minulla oli paikkani suuressa, dynaamisessa yhteisössä, joka koostui potilaista, omaisista ja henkilökunnasta. Näitä ihmisiä varten kirkko oli minut lähettänyt sairaalaan – paradoksaalisesti sekä 'ulkopuolelle leirin' että keskelle ihmiselämän ydintä. Ensimmäisessä virassani olin monella tapaa oppimassa heiltä kaikilta.

Matti Kaartisen kanssa olimme molemmat uusia työntekijöitä Porissa. Meidät siunattiin virkaamme 5.12. 1982 Länsi-Porin kirkossa. Siunaamisen toimitti lääninrovasti Voitto Vuola. Vaikka Matti Kaartinen oli Harjavallan ajoilta jo kokenut sairaalapastori, osoitti hän kaikessa yhteistyössä minua kohtaan tasavertaisuutta ja arvostusta. Minuun luotettiin ja minulle annettiin vastuuta. Siitä olen ollut kiitollinen.

Koska on kulunut tasan kolmekymmentä vuotta siitä, kun aloitin työni Porissa, ei kaikkea työhön liittyvää voi muistaa, vaikka yrittääkin. Joitakin asioita tulee mieleeni. Osastot olivat erilaisia. Yhteistyömuodot samoin. Osastotunteja pyydettiin esim. kuoleman kohtaamiseen liittyvästä ahdistuksesta. Synnytysosastoilla pidin kasteinformaatiota. Sitä markkinoitiin osana synnytysosastojen toimintaa. Keskustelimme kasteen merkityksestä, nimistä ja käytännön järjestelyistä. Naistentautien osaston kanssa olin paljon yhteistyössä. Osastonhoitaja otti hyvin vastaan ja auttoi löytämään potilaita, jotka tarvitsivat tukea. Siihen aikaan sairaalateologi sai olla mukana raporteilla. Ne olivat minulle sekä kohtaamispaikka suhteessa henkilökuntaan että informaatiotilaisuus sen hetkisestä tilanteesta osastolla. Sisätaudit, kirurgiset osastot, lastenosastot ja poliklinikka, neurologinen osasto, silmäosasto. Kaikista on muistoja.

Henkilökunta oli tärkein linkki potilaan ja sairaalateologin välillä. Kävin osastoilla ja kyselin, oliko sellaisia potilaita, jotka mahdollisesti haluaisivat keskustella teologin kanssa. Kiertelin myös itse huoneissa. Siihen hoitajat usein kehottivat. Miehet ja naiset olivat eri huoneissa. Joskus keskusteluun osallistui koko potilashuone (parhaimmillaan kahdeksan potilasta) joskus vain yksi potilas, johon sitten keskityin. Välillä keskustelua ei syntynyt, ja vetäydyin pois. Itsensä 'tarjoaminen' ja esillä pitäminen olivat mielestäni työn haastavimpia puolia. En käyttänyt 'sairaalalehtori' –nimikettä mielelläni, koska jouduin aina selittämään, mitä se tarkoittaa. 'Teologi' kertoi enemmän työn sisällöstä. Tuolta ajalta on jäänyt mieleeni monia ihmisiä, jotka koskettivat elämäntarinallaan ja haastoivat pohtimaan omaa tapaani kohdata sairautta, kärsimystä ja kuolemaa.

Hartauselämä oli keskussairaalassa tuolloin viikoittaista. Kuntainliiton seurakuntien papit kävivät vuorotellen pitämässä hartauden. Se oli perinne, joka oli luotu ennen minua. Tarkoituksena oli antaa potilaille mahdollisuus tavata oman seurakuntansa pappia sairaalassa ollessaan. Minun vastuullani oli tehdä listat hartausvuoroista, olla yhteydessä kirkkoherroihin, vastaanottaa vierailijat, ohjata heidät osastoille, tarjota kahvit kanttiinissa ja pitää seuraa. Olin etukäteen selvittänyt, oliko sairaalassa ketään ko. seurakunnan jäsentä ja halusiko hän tavata pappia.

Hartausvierailukäytäntö oli ainutlaatuinen mahdollisuus tutustua Satakunnan alueen papistoon. Sain tavata paljon mielenkiintoisia kollegoita ja kuulla erilaisia hartauspuheita. Vierailijoiden kokemus oli ehkä erilainen: saattoi olla, että hartauteen tuli vain pari osanottajaa, joskus ei kukaan. Aina he eivät myöskään tavanneet seurakuntansa jäseniä. Pieniltä paikkakunnilta ei välttämättä ollut ketään sairaalassa juuri silloin. Jotkut kokivat tullessaan turhaan ja ihmettelivät, miksi en itse pitänyt niitä hartauksia. Kukaan ei kuitenkaan koskaan kieltäytynyt tulemasta. Monet kokivat vierailut tärkeinä. Nyt voi miettiä, oliko käytäntö mielekäs. Sairaalamaailmasta se ainakin antoi kokemusta. Itse pidin hartauksia silmäosastolla. Se oli eri rakennuksessa, joten sitä ei liitetty muuhun hartauskäytäntöön.

Patologian laitos oli vanha ja rapistunut. Siellä oli kappeli, joka oli korjauksen tarpeessa. En muista pitäneeni siellä koskaan minkäänlaista hartautta. (Saattohartaus –termiä ei silloin vielä käytetty.) Ehkä se johtui siitä, että olin silloin lehtori enkä pappi.

Heti virkaan valittuani minulle annettiin tehtäväksi uskontotietouden ja sielunhoidon oppituntien pitäminen Porin sairaanhoito-oppilaitoksessa. Se ikään kuin kuului virkaani, vaikka olikin erillinen tehtävä. Opettaminen aiheesta, jota itsekin tavallaan vasta käytännössä opetteli, oli iso haaste nuorelle teologille. Onneksi oli olemassa aiheisiin liittyvää materiaalia. Kuolevan potilaan hoito, vakaumuksen kunnioittaminen, luopumiseen ja suruun liittyvät kysymykset, itsemurha, abortti. Siinä joitakin aiheita, joita otin esille. Myöhemmin pidin tunteja samoista aiheista Porin Diakoniaopistossa. Minulla oli keskussairaalassa myös diakonissaksi erikoistuvia opiskelijoita tutustumassa sairaalasielunhoitoon. Vastuu oppitunneista oli omalta osaltaan pohjustusta tulevalle yhteistyölle sairaanhoitajien ja apuhoitajien kanssa.

Oppituntien lisäksi sairaalateologit toimivat luennoitsijoina monissa terveydenhuollon koulutuksissa, varsinkin suruun ja kuolemaan liittyvissä kysymyksissä. Mm. Porin Diakonialaitos pastori Matti Postin johdolla käytti meitä luennoitsijoinaan yleisöluentosarjoissa 'Ihminen ja kuolema' (1984) ja 'Ihminen ja elämän tarkoitus' (1987). Satakunnan Syöpäyhdistyksen toiminnanjohtaja Paula Mikkonen (nyk. Jylhe) kutsui mukaan ryhmiin ja kouluttamaan. Olin mm. Lapsisyöpäpotilaiden kokoontumisissa lastenpoliklinikan tiloissa ja Silokallion leirikeskuksessa sekä retkellä Legolandissa, Tanskassa. Silloin järjestettiin myös Syöpäyhdistyksen kirkkopyhä 26.10.1986 Teljän kirkossa, jossa saarnasin. Tämä yhteistyö oli oman työni kannalta arvokasta. Samalla opin paljon syöpäyhdistyksen toiminnasta ja sain sen kautta tutustua syöpään sairastuneiden ihmisten maailmaan.

Yhteistyö toimi hyvin myös seurakuntiin päin. Muutaman Porin vuoteni aikana kävin pitämässä monia koulutuksia ja esitelmää. 'Kuolema – osa elämää' oli aiheena vanhustenviikolla 9.10.1986, 'Surun kohtaaminen' taas Marttojen illassa 13.10.1982. 'Syyllisyyden taakka' oli aiheena raamattutunnilla. 'Ahdistava yksinäisyys', 'Omaisten tukeminen', 'Auttamistyössä jakaminen', 'Uskonnollisen kodin merkitys lapselle' ym. aiheita tuli käsiteltyä erilaisissa luentotilaisuuksissa. Porin vuosiin ajoittuvat myös urani ainoat saarnat jumalanpalveluksissa (Teljän, Noormarkun ja Säkylän kirkoissa sekä Silokallion leirikeskuksessa).

Siraalasielunhoidon johtokunnan jäsenten kanssa oltiin yhteistyössä konkreettisesti. Puheenjohtajana toimi sairaanhoidon opettaja Eeva Yrjänen. Jäseninä oli mm. keskussairaalan lääkäreitä. Tunnelma oli kotoisempi kuin nykyisin päätöksenteossa. Kokouksiin ajettiin porukalla mm. Silokallioon. Omia näkemyksiään ja työtapojaan sai perustella jäsenille henkilökohtaisesti. Ammattitaitoaan sai syventää osallistumalla Kirkon sairaalasielunhoidon toimikunnan järjestämään koulutukseen ja neuvottelupäiville Jopa kansainvälisiin yhteyksiin annettiin aikaa ja rahakin. Minulle tuli sairaalaan amerikkalainen aikakauskirja 'The Journal of Pastoral Care'. Oltiin siis monella tavalla ajan hermolla.

Tärkeätä oli myös tavata ainoata kollegaa ja pohtia yhteistä työtä. Kumpikin työskenteli omassa sairaalassaan ja oli sillä tavalla yksin alueellaan. Pitämämme työntekijäkokoukset olivat vapaamuotoisia ja spontaanejakin. Matti Kaartinen sanoi aina puhelimesta: 'Lähdenkin täältä sitten köpöttelemään sinne päin.' Kahden kesken sovimme, mitä kukin hoitaa oman sairaalansa ulkopuolisista töistä. Minun vastuullani oli pääosa koulutuksesta ja erilaisista ryhmistä. Muistan käyneeni osastoillani myös iltaisin ja viikonloppuisin. Viikonloppupäivystystä ei silloin ollut. Kumpikin oli vastuussa omasta sairaalastaan. Tuolloin teetimme myös esitteen työstämme osastojen ilmoitustauluille. Kumpikin kuvattiin sitä varten omaan esitteeseensä.

Satakunnan keskussairaalaalta haluan lopuksi mainita kirjaston. Tieteellinen kirjasto vähän ylempänä ja potilaskirjasto pohjakerroksessa tulivat molemmat tutuiksi. Kolme kirjastonhoitajaa, pienen pienen kahvihuone, kirjoista ja elämästä käyty keskustelu. Kiitän niistä.

Mielenkiintoisena ja yhteyksiä luovana tahona oli Satakunnan pappien veljespiiri, jonka kokouksiin matkattiin eri puolille Satakuntaa. Muiden sairaalateologien kanssa olimme yhteydessä ainakin Harjavaltaan Olli Majamäkeen, Raumalle Mikko Kuusniemeen, Uuteenkaupunkiin Heikki Lindforsiin ja Pirjo Vataseen ja Vammalaan Mirja Tenkaseen ja Heikki Kaukiseen. Myös arkkihiippakunnan sairaalateologit kokoontuivat jo silloin. Ne kokoontumiset olivat tärkeitä yhteydenpitoa samaa työtä tekevien kanssa. Oli hienoa, että oli kollegoita, jotka pohtivat samoja kysymyksiä ja joiden kokemuksista saattoi oppia.

Kaiken kaikkiaan tuntuu siltä, että sairaalateologeilla oli kolmekymmentä vuotta sitten selkeä paikkansa Porin terveydenhuollon ja seurakuntien kentällä. Nykyisin jo vakiintuneet saattohoidon ja terveydenhuollon etiikan kysymykset kiinnostivat. Meitä arvostettiin yhteistyökumppaneina ja asiantuntijoina. Luottamus palkitsi ja vahvisti identiteettiä. Nyt kun katselen silloin tehtyjä lehtijuttuja ja haastatteluja työstäni, ihmettelen, miten monessa olimme mukana - ja miten nykyisinkin keskeisiä kysymyksiä jo silloin pohdimme! Nuo kaiken kaikkiaan kuusi vuotta olivat merkittävä aika omassa työelämässäni, vaikka lyhyt aika Porin sairaalasielunhoidon historiasa. Kiitos, että sain olla siellä oppimassa!

Tuula Pasuri, sairaalapastori, Töölön sairaala

▪ Sairaalasielunhoitotyön johtosäännön uudistaminen vuonna 1986 ja vuonna 1988

Porin seurakuntien yhteinen kirkkovaltuusto päätti 25.9.1985 asettaa toimikunnan tutkimaan perusteellisesti ja laskelmallisesti yhteisten työmuotojen hallinnon ja toiminnan järjestämistä suunnittelutoimikunnan tekemien ehdotusten pohjalta. Suunnittelutoimikunta oli mietinnössään ehdottanut sairaalasielunhoidon johtokunnan ja perheasiain neuvottelukeskukseen johtokunnan yhdistämistä sielunhoidon keskuksen johtokunnaksi. Asetettu toimikunta oli päätenyt laskelmissaan siihen, että johtokuntien yhdistämisestä saavutettavat säästöt olisivat ainoastaan noin 4-5 kokouksen kokouspalkkiot. Toimikunta kuitenkin toteaa, että yhdistämisen etuna saattaisi olla johtokunnan alaisen henkilökunnan joustava käyttö esim. lomituksessa. Sen mielestä työalojen asiantuntemus olisi järjestettävissä yhdenkin johtokunnan puitteissa. Toimikunnan mielestä saavutettavat edut olisivat vähäiset ja työalat luonteeltaan erilaisia, joten toimikunta ei suositellut sielunhoidon keskuksen muodostamista ja johtokuntien yhdistämistä.

Sairaalasielunhoidon johtokunnalta pyydettiin asiassa lausunto. Se yhtyi toimikunnan esittämään arvioon, että sairaalasielunhoito ja perheneuvontatyö ovat luonteeltaan erilaisia ja siksi niiden yhdistäminen ei ole perusteltua. Taloudellisen säästön todettiin myös olevan vähäistä (28.4.1986 26§). Lisävastauksessaan johtokunta korostaa omasta puolestaan yhteydenpidon tärkeyttä yhteisen kirkkoneuvoston ja johtokuntien välillä samoin kuin virkamiestason yhteyksiä. Samoin se piti välttämättömänä uudelleen painottaa, että kaikenlaista vastakkainasettelua yhteisten työmuotojen ja muun seurakuntatyön välillä tulee välttää. Kysymys oli seurakunnan työstä (26 §).

Yhteinen kirkkoneuvosto asetti 11.1.1984 toimikunnan yhtenäistämään ja ajanmukaistamaan yhteisten työmuotojen johtosääntöjä. Johtavana periaatteena sääntöjen yhtenäistämisen ja selkeyttämisen lisäksi oli pyrkimys saattaa säännöt sellaiseen muotoon, että ne loivat toiminnan peruslähtökohdat. Ne ilmaisivat asiat, joista johtokunta on vastuussa ylemmille hallintoelimille ja joista se on velvollinen antamaan tiedot toimintakertomuksessaan. Sääntöihin otetut eräät yksityiskohtaiset määräykset pyrkivät helpottamaan mahdollisissa ristiriitatilanteissa. Sääntöehdotuksia ei oltu laadittu yksinomaan tämänhetkisen tilanteen mukaisesti, vaan niiden oli vastattava myös tulevaisuuden tarpeita. Kirkkoneuvosto lähetti johtokunnille myös johtosääntöehdotukset, joiden laadinnan perustana oli käytetty johtokuntien voimassaolevia johtosääntöjä sekä kirkkohallituksen mallisääntöjä. Sairaalasielunhoidon johtokunta käsiteli kokouksessaan 1.9.1986 sairaalasielunhoidon johtosääntöehdotusta ja teki siihen pieniä muutosesityksiä.

Seurakuntien yhteinen kirkkovaltuusto hyväksyi kokouksessaan 24.9.1986 sairaalasielunhoitotyön johtosäännön. Johtosääntö määritteli johtokunnan kokoonpanon, kokoontumisen, päätöksenteon, pöytäkirjojen laatimisen, yhteydenpidon yhteiseen kirkkoneuvostoon ja valitusoikeuden. Samoin se määritteli johtokunnan tehtävät, johtavan sairaalateologin ja hänen tehtävät sekä muun johtokunnan alaisen sairaalateologin pätevyysvaatimukset.

Kokonaiskirkon tasolla Suomen sairaalateologit ry., Kirkon Sairaalasielunhoidon toimikunta, Pappisliitto ja Kirkon Sopimusvaltuuskunta olivat myös aiemmin esittäneet, että sairaalasielunhoitajien virkanimike tulisi olemaan sairaalateologi. Sairaalasielunhoidon johtokunta esitti myös, että Porin yhtymässä otetaan käyttöön uusi virkanimike sairaalateologi (johtokunta 16.5.1984 20 §).

Virkanimikkeissä oli näin luovuttu sairaalasielunhoitaja-nimikkeen käytöstä. Johtosäännössä puhuttiin johtavasta sairaalateologista ja sairaalateologista. Johtava sairaalateologi oli sairaalasielunhoitotyön johtokun-

nan alainen viranhaltija, jonka tuli olla pappi tai lehtori (10 §). Johtokunnan alaisena toimivien muiden sairaalateologien pätevyysvaatimukset olivat samat kuin johtavan sairaalateologin (12 §). Muutoksena edelliseen johtosääntöön tuli maininta, että johtavan sairaalateologin ottaa virkaan yhteinen kirkkovaltuusto sairaalasielunhoitotyön johtokuntaa kuultuaan (10 §).

Mainittakoon, että vuodelle 1986 osui myös yhteistä seurakuntayhtymän hallintoa ja yhteisiä työmuotoja koskeva piispantarkastus, jolloin hallintoa koskevan piispantarkastuksen erääksi keskusteluteemaksi oli valittu erityistyömuotojen eriytymiskehitys. Samana vuonna Suomen kirkossa, erityisesti Helsingin seurakunnissa, oli esiintynyt eriasteista epäluuloisuutta, jossa oli kysytty, oliko sairaalasielunhoitotyö eriytynyt muusta seurakunnallisesta työstä. Tämän keskustelun laineet ulottuivat myös Porissa tehtyyn piispantarkastukseen. Tähän eriytymisepäluuloon vastattiin sairaalasielunhoidossa, että sairaalateologit tekevät työtään elävän seurakunnan keskellä, sillä suurin osa potilaista ja henkilökunnasta on seurakunnan jäseniä. Kysymys oli pikemminkin työn luonteesta ja menetelmistä samoin kuin liian suurista odotuksista sen suhteen, mitä yksi yhtenäistä voi tehdä (toimintakertomus 1986).

Sairaalasielunhoidon johtokunta esitti vuonna 1988 helmikuuisessa kokouksessaan yhteiselle kirkkoneuvostolle, että sairaalateologien virat muutettaisiin sairaalapapin viroiksi. Perusteluna oli, että papin virka oli avattu myös naisteologeille ja sairaalapapin mahdollisuudet palvella sairaaloita olisi monipuolisemmat kuin lehtorin. Virassa ollut lehtori Tuula Pasuri oli lähettänyt johtokunnan kokoukseen kirjeen, jossa hän esitti virkansa muuttamista papin viraksi. Johtokunta lähti esityksessään muokkaamaan virkanimityksiä siten, että sairaalateologin virat ja niiden pätevyysvaatimukset muutetaan sairaalapapin viroiksi. Virkojen muuttaminen tuli ajankohtaiseksi sairaalateologiksi valitun Raija Kiviniityn anottua pappisvihkimystä 18.12.1988 tapahtuvassa vihkimyksessä. Tuomiokapituli ilmoitti, että Kiviniityä ei voida vihkiä papiksi, ellei ole olemassa papin virkaa, johon hänet määrätään. Tuomiokapitulin asessori oli pitänyt suositeltavana, että seurakuntayhtymän erityisvirat perustettaisiin selvyuden vuoksi ylimääräisen papin viroiksi, jolloin ne olisivat selkeästi tuomiokapitulin alaisia papin virkoja.

Yhteinen kirkkoneuvosto lopulta esitti yhteiselle kirkkovaltuustolle, että se päättäisi 1) muuttaa 1.2.1989 johtavan sairaalateologin viran viraksi, joka on seurakuntayhtymän ylimääräisen papin virka ja jonka viranhaltijan tulee olla pappi ja jolla tulee olla kirkon virallisesti hyväksymä sairaalasielunhoitajan koulutus ja jonka palkkauksena on palkkaluokan H 38 mukainen kokonaispalkka, 2) muuttaa sairaalateologin viran 1.2.1989 alkaen sairaalateologin viraksi, joka on seurakuntayhtymän ylimääräisen papin virka ja jonka haltijan tulee olla pappi ja jolla tulee olla kirkon virallisesti hyväksymä sairaalasielunhoitajan koulutus ja jonka palkkauksena on palkkaluokan H 35 mukainen kokonaispalkka, 3) muuttaa sairaalasielunhoitotyön johtosäännön 9 §:n kohtaa 11) siten, että siitä jäävät pois sanat ”ja lehtorin”, 4) muuttaa johtosäännön 10.1. §:n seuraavasti: ”Johtava sairaalateologi on sairaalasielunhoitotyön johtokunnan alainen seurakuntayhtymän ylimääräisen papin virka. Viranhaltijan tulee olla pappi.”, 5) muuttaa johtosäännön 12 §:n seuraavasti: ”Sairaalasielunhoitotyön johtokunnan alaisena toimivat sairaalateologit, jotka ovat seurakuntayhtymän ylimääräisiä pappeja ja joiden pätevyysvaatimuksista on voimassa, mitä edellä on sanottu johtavan sairaalateologin pätevydestä.” sekä 6) ottaa Matti Kaartinen johtavan sairaalateologin virkaan 1.2.1989 lukien ja pyytää hänelle virkamääräys tuomiokapitulilta.

Yhteinen kirkkovaltuusto hyväksyi esityksen yksimielisesti 7.12.1988. Näin ollen tämän päätöksen jälkeen lehtorin ei enää ollut mahdollista hoitaa sairaalateologin virkaa Porin seurakuntayhtymässä.

▪ **Raija Kiviniitty 24 vuotta sairaalapastorina**

Lehtori Raija Kiviniitty Raahan seurakuntien sairaalasielunhoidosta tuli valituksi sairaalateologin virkaan lehtori Tuula Lemmetyisen siirryttyä Espoon seurakuntien sairaalapastoriksi. Hän aloitti työnsä 15.11.1988 virkapaikkana Porin kaupunginsairaala. Naisten pääsy pappisvirkaan oli toteutunut samana vuonna. Pappisvihkimyksen Turun arkkihiippakunnassa Raija Kiviniitty sai 18.12.1988. Porin kaupunginsairaalaissa Kiviniitty työskenteli runsaat kolme ja puoli vuotta 15.8.1992 saakka, kunnes siirtyi johtokunnan päätöksellä hoitamaan sairaalateologin virkaa Satakunnan keskussairaalaan, jossa hän edelleen työskentelee.

Sielunhoitajan, työnohjaajan, psykoterapeutin ja hiljaisuuden viljelijän silmin

Valmistuttuani kirkon palvelukseen löysin välittömästi paikkani sairaalasielunhoidon alueelta hoitaessani ensi vuosina sairaalateologiien viransijaisuuksia eri puolella Suomea. Porin seurakuntien sairaalasielunhoitotyöhön saavuttuani sain kohta pappisvihkimyksen, mikä elävöitti sairaalasielunhoitajan identiteettiäni. Aloitin työni Porin kaupunginsairaalan sairaalapastorina. Sairaalapappeuteni kutomiselle ja etsinnälle maastoksi tarjoutui kaupunginsairaalan pitkäaikaissairaanhoito, sisätautien ja kirurgian alue, joissa potilaat olivat enimmäkseen eläkeikäisiä ja vanhuksia. Sitoutuminen pappeuteen johti minua vahvasti kirkollisen tradition ymmärtämiseen ja etsimiseen, liturgian ja kirkkovuoden rytmisessä elämissä ja pyhien toimitusten yhteyteen. Tätä kaikkea halusin elävöittää sairaalassani erilaisissa toimintamuodoissa. Pohdintojeni ja työstäni nousevan aineksen vuorovaikutuksessa erityisen tärkeäksi tuli ymmärtää vanhuksen ja muistisairaana ihmisen uskonnollista vakaumusta kytkeytyneenä myös elämäntapaajatteluun. Löysin avukseni kirkon perinteiset ihmisistä lähestyvät työtavat. Pitkäaikaisosatot tarjosivat luonnollisen paikan toteuttaa kirkkovuoden rytmiä sekä yksilöllisyyden että yhteisöllisyyden kautta. Yhteiset hartaus- ja ehtoollishetket, kirkkovuoden juhla-aikojen esillä pitäminen kuvien ja symbolien kautta tulivat oleellisiksi työssä. Vanhusten keskusteluryhmissä nämä symbolit ja kuvat toimivat luovina virittäjinä muisteluissa. Adventin alussa kurkistettiin jo joulun salaisuuteen, kun pitkäaikaispuolen aulaan kannettiin jouluseimi potilaiden rakentamana. Pääsiäispaaston alkaessa samaan aulaan laskeutui pääsiäistä odottava hiljaisuus, kun sisään kannettiin kevään pajut hiljaisuuden alttarille lähelle orjantappurakruunua. Siinä samassa vanhus saattoi laskea hiljaisuudessa omat huokauksensa, kiitoksensa ja kärsimyksensä, rukouksensa alttarille, kun viipyi sen äärellä omassa katselussaan. Kesäisin pyhän ja kauneuden kaipuu sai ravintonsa pitkäaikaispuolen sisäpuutarhassa potilaiden kanssa istuessa tai kuljettaessa pyörätuolilla sairaalan puistossa tai hautausmaan varjoisilla kujilla. Kesä kutsui vanhusta myös retkelle auton kyädissä. Pappikin siinä kuljetti –taitojensa mukaan pyörätuolilla kulkijaa.

Kirkkovuoden rytmi ja kirkollisten toimintamuotojen läsnäolo sairaalassa muodostivat transitionaalisen alueen, jossa uskon kielikuvat ja symbolit tarjosivat mahdollisuuden työstää olemassaolon ja elämän merkityksen kysymyksiä ja löytää muodon kaipauksen ilmaisulle. Siirryttyäni myöhemmin keskussairaalaan korostin sielläkin transitionaalisen symbolin merkitystä; se voi kääntää, inhimillisen tilanteen kosmiselle kielelle. Uskonnolliset symbolit terapeuttisena järjestelmänä voivat auttaa ihmistä kokemaan olemassaolon ykseyttä ja eheyttä.

Pitkäaikaisosastoilla organisoin ”nimikko-osastotoiminnan” siten, että Porin paikallisseurakunnat ottivat kukin yhden pitkäaikaisosaston nimikko-osastokseen käyden vuoden mittaan tervehtimässä eri muotoisesti osaston potilaita ja henkilökuntaa. Toimintamuoto nykyisellään liepee hiipunut siinä muodossa. Vanhuksen ja muistisairaana elämän, mielen ja hengellisyyden ymmärtäminen ja tukeminen vei haluan lähteä edistämään asiaa myös yhdistystasolla. Ennen siirtymistäni pois kaupunginsairaalaan sain tehdä yhteistyötä Himmelin vanhainkodin ja vanhusten päiväsaaraalan henkilöstön kanssa Porin seudun dementiayhdistyksen perustamiseksi.

Akuuttiosastoilla olin lääkärin aamukierroilla mukana keskittyen yhteen osastoon. Aamukierrolla mukanaolo tarkoitti sitä, että saatoin myöhemmin aamupäivän ja iltapäivän aikana palata huoneisiin potilaita tervehtimään. Tässä toteutui luottamus ja saumaton yhteistyö henkilökunnan kanssa.

Toisena keskeisenä työn sisältönä olivat koko ajan läsnä olevat lukuisat saattohoidot useiden saattohoitoprosessien ollessa samanaikaisia. Iäkkäiden saattohoitopotilaiden rinnalla oli myös nuoria ja työikäisiä kuolevia. Kuolevan liminaalitalassa papin rooli ja tehtävä korostui monitasoisesti. Kuoleva ja hänen läheisensä haastoivat pappia vastaanottamaan kipua ja kärsimystä, regressiota, luopumisen tuskaa, eroahdistusta. Kuolemaan saattajana pappi on kuin säiliö, johon kuoleva saattoi sijoittaa vaikeasti kestämiensä kauhun. Samalla pappi sai opetella kykyä kestää, kannatella, viipyä, vahvistaa toivoa, että rakkaus ei lopu kuolemassakaan. Kuolevan luona viipyily opetti senkin hyväksymistä, että kukin luo oman kuolemansa.

Siellä missä ääneen lausuttujen sanojen määrä väheni, ääni heikkeni ja sanat unohtuivat tai kuihuivat huulille saavuttiin hiljaisuuden rannalle – sisälle Jumalan rakastavaan hiljaisuuteen. Hiljaisuuden lähteillä sai etsiä sanattoman rukouksen tietä, jossa jäädään rakastavaan tarkkailuun luottaen Jumalan läsnäoloon, vaikka Hänen läsnäoloaan ei tuntisikaan. Tämä muodostui tärke-

äksi ja kantavaksi rukouksen tieksi keskellä sairaan kipua ja yhä uudestaan lähestyvän kuoleman eteisessä. Karmeliittaperinteen opetuksesta kumpuavassa rukousperinteessä Pyhän Kolminaisuuden vastavuoroinen, keskinäinen rakkaus ympäröi ihmisen. Se on alkurukousta, josta voi puhua vain kuvien tai vertausten kautta. Rukous saa olla sen rukouksen kuuntelemista, joka on aina ollut ihmisessä. Rukous hoidollisen integraation palveluksessa saattoi saada merkitystä henkilökohtaisen ja ulkoisen välisenä yhdistäjänä, jossa tapahtui kypsymistä, hyväksymistä ja tyyntymistä.

Siirtyessäni Satakunnan keskussairaalaan tervehdin 19.8.1992 kaupunginsairaalan henkilökuntaa seuraavin sanoin: ” Pappauteni sairaalassa oli sukellus syvyyteen, vanhuuden hiljaiseen maisemaan, ikävöivään huokaamiseen, kuoleman varjojen maille. Siinä keskellä lepatti elävä liekki - valona ja toivona. Kiitos teille, kun vaalitte kanssani valon haurautta”.

Satakunnan keskussairaala tarjosi työtilan kellarista pohjalta, mistä ponnistaa ja lähteä liikkeelle. Tuossa työtilassa näkyi myös edeltäjäni kädenjälki. Satakuntalainen ihminen kohdusta hauetaan! Siinä potilaani ja hänen läheisensä! Henkilökuntaa ei satakunta vaan tuhansissa!

Ihmisen elämänkaaressa elämänalun sielunhoidollisina haasteina astuivat eteeni naisen ja perheen kokema keskenmeno ja raskauden keskeytys, lapsen kuolema kohtuun, keskoslapsen kuolema. Yhteistyö henkilökunnan kanssa vanhempien ja perheen tukemiseksi sekä sielunhoidollisten toimintamuotojen lisäämiseksi oli haasteellista. Varustimme osastoilla sielunhoidollisia elementtejä hoidon avuksi. Sairaalan jäähyväishuoneeseen hankimme varusteita myös pienen lapsivainajan siunaamiseksi ja saattamiseksi. Lisäkouluttauduin myös elämänalun ja lapsikuolemaa koskevien kysymysten hoidollisissa, eettisissä ja sielunhoidollisissa kysymyksissä. Suorittaessani psykoterapiaopintojani lopputyöni käsitteli aihetta Kuolema kohdussa – tyhjä syli, naisen ruumiillinen suru. Myöhemmin työvuosinani olin järjestämässä yhteistyössä Satakunnan kätilyhdistyksen ja Porin seurakuntien kanssa tyhjän sylin messua lapsensa menettäneille sekä ohjaamassa lapsensa menettäneiden vanhempien sururyhmiä. Papin poliklinikatyössäni ovat lapsensa menettäneet vanhemmat olleet laajimpia asiakasryhmiä syöpäpotilaiden ja heidän omaistensa rinnalla.

Lapsen menettämisen elämän kipu vei hoidolliseen haasteen lapsen surusta vanhemman ja läheisen kuollessa. Lapsen suru näyttäytyy hoidollisesti kyntämättömänä sarkana niin terveydenhuollossa kuin kirkon sielunhoidossa. Lukuisilla osastoilla pappi kohtaa surevan lapsen omaisen kuolinvuoteen äärellä. Lasten psykiatrisilta osastoilta pyydetään häntä konsulttiavuksi surevalle lapselle. Tähän haasteeseen olen osaltani pyrkinyt vastaamaan pitämällä kysymystä esillä potilastyössä, osastotunneilla ja työnohjauksissa. Yhteistyössä Porin seurakuntien työntekijöiden kanssa ohjasimme pilottityönä kaksi lasten sururyhmää, joista kokemukset olivat opettavaisia.

Kohtu-, keskos- ja lapsikuoleman rinnalla säilyivät papin työssä keskussairaalassa myös aikuisen kuolemaan saattaminen sekä äkilliset kuolemat osastoilla ja päivystyksessä. Aikaisempina vuosina sain useasti myös iltaisin ja yölläkin sekä viikonloppuisin kutsun saapua kiireesti sairaalaan akuutin kuolemantapauksen johdosta. Nämä pyynnöt ovat viimeisten vuosien aikana harventuneet sairaalan kehittäessä ns. HEA-toimintaa (henkisen ensiavun toimintaa) virka-ajan ulkopuolella. Siihen saakka sairaalapappi oli ainoana ns. hea-ihmisenä vastaamassa virka-ajan ulkopuolisiin henkisen tuen kysymyksiin äkillisissä kuolemantapauksissa.

Yleissairaalapyykiatrisen yksikkö on lähettänyt sekä poliklinikalta että vuodeosastolta potilaita sielunhoidollisiin keskusteluihin säännöllisesti. Psykiatrisen potilaan sielunhoitosuhteet ja osallistuminen potilaan pyynnöstä hoitoneuvotteluun täyttävätkin ajoittain työviikkoni suurelta osin. Viikoittainen keskusteluryhmä psykiatrisille potilaille työllistää, sillä siitä nousee useasti myös pyyntöjä henkilökohtaisiin keskusteluihin, jotka voivat merkitä useamman kuukauden pituisia hoitoprosesseja ja voivat jatkaa potilaan saapuessa uudelle hoitajaksolle.

Keskussairaalassa somaattisen sairastamisen moninaisuudessa ja hoidollisen sekä sielunhoidollisen haasteen runsaudessa näyttäytyi sairaalasielunhoidossa saatu opetus sairaasta ihmisestä ja hänen ymmärtämisestään riittämättömältä ja yksipuoliselta. Moninainen ruumiillinen sairastaminen vei tarpeeseen tarkentua hoitosuhteessa ja löytää uusia ymmärtämisen välineitä,

uutta kielimaailmaa. Sielunhoidossa puhutaan mielellään ihmisestä kokonaisuutena. Sielunhoitosuhde ei voi keskittyä yksinomaan oireisiin ja sairauteen. Sielunhoidon ihmiskäsityksessä ihminen nähdään henkisenä, ruumiillisena ja hengellisenä ulottuvuutena. Kuitenkin ihminen ruumiillisuudessaan on jäänyt vaille ymmärrystä. Vaikeaa oli somaattisen sairaalan pappina ohittaa tai mitätöidä ruumiillisten oireiden viestiä. Vaikeaa oli myös ymmärtää sitä yksinomaan biolääketieteen viitekehyksissä. Jouduin kysymään, millä eväin kohtaan ihmisen hänen erilaisissa ruumiillisissa ulottuvuuksissaan ja ymmärrän hänen ruumiinsa kieltä ja otan sitä vastaan.

Potilaani veivät minut muutokseen kohti psykoterapeuttisen työtavan etsimistä ja ymmärtämistä sekä sen liittämistä sielunhoidolliseen lähestymistapaan. Psykoterapeuttisissa opinnoissani saatoin liittää ammatillisuuteeni ymmärtämishorizontin, jossa psykodynaamisen lähestymistavan mahdollisuutena oli etsiä merkitysyhteyksiä elämänhistorian emotionaalisissa ja assosiativisissa kytkennöissä. Teologisen ymmärtämishorizontin mahdollisuutena taas on liittää yksityisen ihmisen kertomus elämää suurempaan kosmiseen yhteyteen ja vuoropuheluun näkymättömän Toisen kanssa.

Sielunhoidollisessa keskustelussa terapeutin lähestymistavan ymmärtämänä keskustelu somaattisen sairauden oireista ei voinut olla vain välttämätön alkulämmittelykeskustelu johonkin toiseen elämän kokonaisuuteen, vaan sielunhoitajana sitouduin kuuntelemaan oireen kieltä ja sanomaa. Mikä on ruumiillisen sairauden sanoma ja merkitys potilaalle? Miten hän voi sen itse löytää?

Sairauskäsitusten maastossa omimmalta kuulosti antropologinen sairauskäsitys, jossa myös ruumiillinen sairastaminen pyritään näkemään inhimillisenä, ihmisten välisenä ja yhteiselämän piiriin kuuluvana asiana yksilöiden, perheiden, sukujen ja sukupolvien ketjuissa. Liityin tässä psykodynaamisen hoitokulttuurin perinteeseen. Tämä ymmärtämistapa vei minut tarkemmin kuunteleman oireen kieltä ja monia rankkoja hoito- ja tutkimustoimenpiteitä, jotka voivat olla syvästi itseä ja ruumiin eheyttä loukkaavia. Niissä kyllin hyvä kannattelemisen osana sairaalapastorin tehtävää on elävöittänyt työtäni pitkällä työsarallani. Ajatteluni vei minua somaattisessa sairastamisessa esiintyvän vastarinnan ymmärtämiseen, jolloin kuljetaan hitaasti potilaan vastustuksen rinnalla sitä kunnioittaen ja potilasta suojellen. Teologian kielellä voisi puhua viiptymisen teologiasta.

Vaikeasti somaattisesti sairaan hoitosuhteessa liikutaan kehityksellisesti varhaisissa vuorovaikutussuhteissa. Arkaainen kauhu ei ole löytänyt vielä sanoja. Tarvitsen sielunhoitajana kykyä intuitiiviseen äitiyteen oman vastatunteen tutkimisen ja ymmärtämisen kautta. Käyttökelpoisia ymmärtämisen välineitä psykoterapeuttisessa työskentelyssä myös sielunhoidon välineinä ovat tiedostamattoman transferenssin ja oman vastatransferenssin, vastatunteen tutkiminen oman ymmärryksen palvelijana. Somaattiseen hoitoon löysin psykoterapian alueelta ajatuksen potilaan kannattelusta eli huolenpidosta, ajatuksen säiliönä eli tallentajana olemisesta potilaan vielä poiseristetylle ja vaikeasti kannateltavalle kokemukselle sekä ajatuksen täydentävänä ja vastavuoroisena toisena olemisesta varhaisissa vuorovaikutussuhteissa ja aktuaalisissa hoitosuhteissa.

Omassa käyttöteoriassani hahmottelin, miten työntekijät, jotka osallistuvat ruumiillisesti sairaiden hoitosuhteisiin, ovat sairauden siirtymätaakan vastaanottajia, kokijoita ja tulkkeja oman vastatunteensa avulla. Tämä hoito on osallistumista sairauden taakan siirtymän ja sijoituksen kantamiseen, siinä kärsimiseen, sijoituksen purkamiseen ja uusjakoon. Sairastunut itse ottaa osan kuormasta ja osallistuu sairastamisensa ja elämänsä uuteen jäsentämiseen ja samalla löytää subjektina olonsa sairautensa ja elämänsä keskellä. Tähän yhteisölliseen kantamiseen ja kärsimiseen voin liittyä myös sairaalapappina, psykoterapeuttina ja työnohjaajana. Sairaana sielunhoitajana tehtäväni liittyy myös sairauden parantamiseen ja kärsimyksen helpottamiseen. Teologian symboliikassa nousee kuva seurakunnasta Kristuksen ruumiina, jossa jäsenet ovat hoitavassa vuorovaikutuksessa keskenään.

Ammatillisella sarallani työnohjaajakoulutukseni myötä työskentely työnohjaajana täydentää yhteisölliseen kantamiseen ja kärsimiseen liittyvää ajatteluani. Työnohjausta ovat pyytäneet erityisesti hoitotyötä tekevät sairaaloissa ja avohoidossa somaattisen ja psykiatrisen hoidon alueil-

la sekä seurakuntien sielunhoidossa. Työnohjauksen oven kautta voi päästä ikään kuin toisesta ovesta sisälle katsomaan terveydenhuollon kentälle sairaalapappeuden avoimen oven lisäksi. Sairaalapappina ja työnohjaajana toimimalla voi säilyttää konsultoivan työasenteen hoitamisen alueilla. Oma mahdollisuutensa on ylläpitää keskustelevaa työtapa moniammatillisissa yksiköissä ja toimenpiteosastoilla, joissa vallitsee helposti epäpersoonallinen ja administratiivisuutta korostava työtapa. Korkean objektiivisen somaattisen hoidon osaamisen ja subjektiivisen elämyksellisyyden yhdistäminen ja jäsentymisen voi tapahtua työnohjauksessa. Somaattisen ja psykiatrisen hoidon alueilla hoitosuhteiden ja työyhteisöjen työnohjaus voi olla samaa osallistumista sairauden taakan siirtymän ja sijoituksen kantamiseen, siinä kärsimiseen, sijoituksen purkamiseen ja uusjakoon.

Kuoleman hiljaiset rannat kutsuivat pappia jo varhain hiljaisuuden lähteille. Hiljaisuuden retriitit ja retriittiohjaajakoulutukseni avautuivat suojakseni työni keskellä. Hiljaisuuden tila varjeli tarvetta katsella itseään ja ristiriitojaan. Se myös puolusti itsessä asuvaa pyhän kaipuuta. Hiljaisuuden teologian hahmottamisessa virkisti ajatus vaikenemisen, hiljaisuuden ja läsnäolon, vuorovaikutuksen, sanan välisestä dialogista. Hiljaisuus on sanan koti. Se antaa sanalle myös voiman ja hedelmällisyyden. Hiljaisuus sisäisyyden varjelijana suojelee uskonnollisten tunteiden lämpöä. Näkemys hiljaisuudesta sydämen ominaisuutena, sisäisenä kannettavana kammiona keskustelujenkin keskellä, vei levolliseen oloon kuoleman ja tuhon keskellä. Se vei lähemmäksi kontemplatiivista olemisen tapaa. Hiljaisuuden retriittejä ja päiviä ovat kysyneet runsaimmin hoitotyötä tekevät. Heille retriitin järjestäminen on aina ollut ilon ja juhlan kokemus.

Hiljaisuuden vaaliminen on erityisen tärkeää kaikille niille, jotka elävät ja toimivat lähellä ihmisten kärsimystä ja hätää. Hiljaisuus auttaa tarkastelemaan kärsimystä, kuolemaa. Se antaa voiman lähestyä kärsivää ihmistä, antaa rohkeutta astua hänen vierelleen ja kestää siinä. Keskustelu kärsivän ja kuolevan kanssa tarvitsee ympärilleen avaruutta ja hiljaisuutta. Kuolema hengittää hiljaisuudessa. Se rakentaa mielellään hiljaisuuden huoneen. Hiljaisuus on kuoleman eteinen. Hiljaisuudessa kuuluu sekin puhe, jolle ei löydy sanoja. Siinä on läsnä ikuisuus. Hiljaisuus raivaa sielunhoitajassa tietä rukoukselle, Sanan tutkimiselle ja ajatuksille niistä ihmisistä, joita on kohdannut. Siinä palaa myötätunnon liekki ihmisiä kohtaan.

Raija Kiviniitty

▪ Vuosi 1992 sairaalasielunhoidossa

Pastori Matti Kaartisen siirtyessä toisiin tehtäviin johtavan sairaalapastorin virasta käynnistyi keskustelu viran auki julistamiseksi. Seurakuntayhtymässä oli myös käynnistynyt keskustelu muuttuneesta heikentyneestä taloudellisesta tilanteesta ja mahdollisista toiminnan supistamisista. Johtokunta ennakoiki kokouksessaan (19.2.1992), että toiminnan supistamiset tavalla tai toisella ulottuisivat myös yhteisiin työuotoihin. Samalla keskusteltiin, mikä on kirkon ja seurakunnan perustehtävä, mikä ei saa estyä. Millä tavalla sairaalasielunhoito asettuu perustehtävän ytimeen? Johtokunta totesi sairaalasielunhoitotyön tärkeyden sekä sen seikan, että molemmissa suurissa sairaaloissa tulisi olla oma sairaalapastori.

Puheenjohtaja Pauli Heikkinen pyysi sihteeriä selvittämään molempien sairaaloiden henkilökunnan kannanottoa sairaaloiden sielunhoitotarpeeseen ja kahden sairaalapastorin työn välttämättömyydestä. Pastori Kiviniityltä oli seurakuntayhtymän hallinnosta myös tiedusteltu hänen halukkuuttaan hoitaa molempien sairaaloiden sielunhoito lisäpalkkioin. Tästä Kiviniitty kieltäytyi, koska hänen mielestään molemmissa sairaaloissa tuli olla oma kokoviikkoinen sielunhoitaja.

Johtokunta kokoontui käsittelemään viran auki julistamista seuraavan kerran 25.3.1992. Johtokunnalle oli myös saapunut molempien sairaaloiden ja muun terveydenhuoltohenkilöstön kirjeitä koskien sairaalasielunhoitoa, kahden sairaalasielunhoitajan tarpeellisuutta. Kaikissa kirjeissä oli esitetty huoli sielunhoitotyön resurssien mahdollisesta kaventumisesta sairaan hoitamisessa. Kirjeitä oli saapunut yhteensä kuudelta terveydenhuollon sektorilta: 1. Porin kaupunginsairaalan ja pääterveysaseman henkilökunnan kirje sairaalasielunhoidosta ja sairaalateologin virasta. Kirjeen allekirjoittaneiden määrä oli 398. 2. Satakunnan keskussairaalan henkilökunnan kirje sairaalasielunhoidosta ja sairaalateologin virasta. Kirjeen allekirjoittaneiden määrä oli 325. 3. Porin terveystalouden johtoryhmän kirje sairaalateologin osuudesta ja merkityksestä sairaanhoidossa

ja erityisesti kaupunginsairaalassa. 4. Satakunnan keskussairaalan johtoryhmän kirje sairaalasielunhoidon ja kokopäivätoimisen sairaalateologin viran tarpeesta Satakunnan keskussairaalassa. 5. Suomen Sairaanhoidtajain Kristillisen seurain Porin alaosaaston kirje. Allekirjoittaneiden määrä 6 henkilöä. 6. Satakunnan syöpäyhdistyksen työntekijöiden sairaalasielunhoitoa koskeva kirje. Johtokunta keskusteli tulleista kirjeistä ja totesi sairaaloiden ja muiden hoitotahojen tuen olevan merkittävä Porin seurakuntien sairaalasielunhoidolle ja tunnustuksen sen tekemästä työstä. Johtokunta päätti yksimielisesti esittää yhteiselle kirkkoneuvostolle, että johtava sairaalateologin virka julistetaan haettavaksi ja että yhteinen kirkkoneuvosto ryhtyy asian edellyttämiin toimenpiteisiin (16 §).

Yhteisen kirkkoneuvoston kokouksessa todettiin, että Porin seurakuntien velvoite ylläpitää sairaalateologin virkaa Satakunnan keskussairaalassa liittyy läheisesti Harjavallan sairaaloiden sairaalasielunhoitotyössä tehtyyn sopimukseen (hyväksytty 24.9.1986).

Koska yhteinen kirkkovaltuusto oli edellyttänyt, että avoimeksi tulleiden virkojen osalta oli tutkittava, oliko viran täyttämiseen olemassa riittävän painavat syyt, voitiin viran hoitamista tutkia seuraavien vaihtoehtojen pohjalta: 1) jätetään virka säästötoimenpiteiden takia täyttämättä, 2) jätetään virka toistaiseksi täyttämättä ja hoidetaan työtä sairaalassa esim. seurakuntien nimikko-osastojärjestelmän avulla, 3) siirretään diakoniajohtaja hoitamaan johtavan sairaalateologin virkaa ja jätetään diakoniajohtajan virka täyttämättä, minkä lisäksi toteutetaan diakoniakeskuksen uudelleenjärjestely.

Yhteinen kirkkoneuvosto päätti kokouksessaan 6.5.1992 (161 §) pyytää sairaalasielunhoitotyön johtokunnan ja diakoniakeskuksen johtokunnan lausunnot diakoniajohtaja Hannu Salonojan siirtämisestä johtavan sairaalateologin virkaan 15.8.1992 alkaen.

Omassa lausunnossaan sairaalasielunhoidon johtokunta 12.5.1992 (30 §) kannatti pastori Salonojan siirtämistä johtavan sairaalateologin virkaan. Johtokunta keskusteli myös siitä, että kun seurakuntayhtymässä ns. selektiiviyön eri organisaatiomallit ovat olleet pohdinnan alla, nämä järjestelyt saattavat johtaa tilanteeseen, jossa myös sairaalasielunhoitotyön organisaatio tulee uudelleen ajattelun kohteeksi. Sen varalta johtokunta kantanaan totesi, että myös sellainen malli voisi olla toimiva, jossa olisi kaksi samanarvoista teologin virkaa, joiden hoitajat keskenään sopisivat, miten hallinnolliset velvollisuudet jaetaan. Tähän malliin siirtymisen yhteydessä ilmeisesti olisi asiallista suorittaa jonkinlainen palkkaluokkatarkastus, johtokunta totesi lausunnossaan (30 §). Diakoniakeskuksen johtokunta ei vastustanut yhteisen kirkkoneuvoston esitystä.

Yhteisen kirkkoneuvoston esityksestä yhteinen kirkkovaltuusto päätti (10.6.1992) siirtää pastori Hannu Salonojan diakoniakeskuksen johtajan virasta johtavan sairaalateologin virkaan 15.8.1992.

Pastori Kaartisen siirryttyä 1.3. 1992 alkaen toisiin tehtäviin pastori Kiviniitty hoiti myös keskussairaalasta tulleet potilaspyynnöt ja johtokunnan sihteerin tehtävät 15.8.1992 saakka oman työnsä ohella. Näin ollen keskussairaala oli jälleen 5,5 kuukautta ilman omaa sielunhoitajaa.

Myöhemmin kesällä 15.8.1992 pastori Salonoja aloitti johtavan sairaalateologin viranhoidon Porin kaupunginsairaalassa ja pastori Kiviniitty siirtyi hoitamaan sairaalateologin virkaa 17.8.1992 alkaen Satakunnan keskussairaalassa. Molempien virkojen palkkaus pysyi yhteisessä kirkkovaltuustossa 7.12. 1988 tehdyn päätöksen mukaisena.

Samana vuonna 25.10.1992 sairaalasielunhoito vietti 30-vuotisjuhlaansa teemana ”Sairaanhoidon tulevaisuus – uhkakuvat”.

▪ **Hannu Salonoja 20 vuotta sairaalapastorina**

Sairaalapastori Hannu Salonoja siirrettiin johtavan sairaalateologin virkaan ja johtokunnan päätöksellä hän aloitti viranhoitonsa 15.8.1992 Porin kaupunginsairaalassa, jossa hän edelleen työskentelee sairaalapastorin virassa.

Sairaalapappina Porissa 1992

Sijoituspaikkana Porin kaupunginsairaala ja pyydettyä Satakunnan Keskussairaala. Tilapäisesti osastojen viisi ja kuusi ollessa sijoitettuna Satalinnan sairaalassa sekä tarvittaessa Noor-markun sairaalassa.

Alkuvuodet

Ensimmäisessä virassani totesin virkaveljen ehdottaessa sairaalasielunhoidon käynnistämistä Selkämeren aluesairaalassa, että kirkko ja sairaalalaitos on jo kauan sitten erotettu toisistaan. Kaikesta huolimatta lähdin mukaan tajuamatta silloin, että lähdin elämäni seikkailuun ja löytöretkelle. Varusmiespalvelus opetti myös paljon siitä, että papin täytyy olla siellä, missä on seurakuntakin. Hakeuduin päätoimiseen sairaalapapin virkaan. Hieman yli 30 vuotta takana antaa mahdollisuuden ainakin katsoa, missä on saanut olla mukana.

Diakoniajohtajaksi Poriin

Lähinnä erilaisista perhesyistä muutimme Poriin 1985, vaikka olinkin usein sanonut, että mihin tahansa muualle, mutta ei synnyin- ja koulukaupunkiin. Hyvin nopeasti tajusin, että paikkani ei ole johtajana. Olinhan jo virkaurani huipulla, kirkkoherrana, rukoillut, ”Herra varjele minut kirkkoherruudelta.” Olin unohtanut tuon yksinkertaisen pyynnön. Muistin usein oman työnohjaajani lausahduksen, ”kasvaa voi myös sisältäpäin ja sisään.” Mietin, miksi koko ajan vertasin omaa työtäni sairaalapapin toimenkuvaan. Tiesin ja näin, että voin auttaa ihmisiä heidän pinteissään, mutta samalla pohdin, mitä puuttuu, koska näin reagoin. Ehkä kysymystä voisi tarkastella myös siitä, mitä on avohoito ilman hoitorakennetta ja -ketjuja. Olin oppinut toimimaan erilaisissa hoitokäytännöissä. Diakoniassa ei voi oman rajallisuuden kohdatessa ohjata ihmistä hoitopolulle, jolla tämä voisi saada apua. Erilaisia vaihtoehtoja, mitä tehdä jatkossa, pohtiessani sain yllättävän haasteen. Voisinko siirtyä avoimena olevaan sairaalateologin virkaan, siis palata takaisin sairaalaan, mistä olin muutamaa vuotta aikaisemmin lähtenyt. Keskustelin aiheesta monenkin ystävänä kanssa ja kaikki vain totesivat, että päättää itse, vaikka olin kuvannut työn plussia ja miinuksia. Lähdin ja tällä tiellä olen edelleen eikä edes uloskirjoitusta ole vielä määritetty.

Kivun ja sairauden keskellä

Ihminen, joka on ollut tai edes käynyt sairaalassa, tietää, miltä sairaalassa näyttää. Desinfiointitaiaineiden tuoksutkin saattavat olla aivan hetkessä laukeavia muistikuvia puhumattakaan siitä, että joku läheinen on ollut sairaalassa tai jopa kuollut siellä. En ole vielä pystynyt vastaamaan minulle useasti esitettyyn kysymykseen, mikä pitää ihmisen kivun ja sairauden keskellä lähes koko virkauran ajan. Toki tiedän joitakin lähtökohtia, joihin tässä yritän saada sisältöä.

Sairaalamaailma, johon aikoinani tulin on tänään aivan erilainen. Kuvaava esimerkki on parin ensimmäisen kesän aikana tehty yhteistyö Diakoniakeskuksen kanssa, jolloin saatoimme viedä kolmen linja-auton verran potilaita Silokallion leirikeskukseen, muutamaa vuotta myöhemmin invataksissakin olisi ollut paikkoja tarjolla, mutta ei lähtijöitä. Muutos alkoi näkyä sairaalapapin työssä. Yhä harvempi pääsi mukaan yhteiseen hartaushetkeen. Jouduin miettimään, mitä voin välittää jotain Pyhän Hengen läsnäolosta. Oma persoona ja tapa tehdä työtä olivat jälleen pinteessä, miksi tänne hakeuduinkaan. Tajusin henkilökunnan kanssa käymistäni keskusteluista, että muutos on jatkuvaa. Taloudelliset tiukat vuodet aiheuttivat myös henkilökunnan määrissä tarkastelua ja loivat paineita yksilötasolla. Keskustelut hoitohenkilökunnan kanssa tuntuivat selvästi lisääntyvän. Ainoa selityshän ei voi olla hallinnollisissa päätöksissä vaan myös siinä, että henkilökunta oli oppinut muutaman vuoden aikana tuntemaan ja tietämään, missä sairaalapappi voi olla mukana. Olin jo edellisessä sairaalapappipestissäni Pietarsaareissa tutustunut saattohoitoon, kun silloinen Lääkintöhallitus oli julkaissut ohjeistuksen, mikä antoi papille mahdolli-

suuden ja oikeutuksen toimia julkisoikeudellisen yhteisön sisällä juuri hengellisissä kysymyksissä. Valtakirja alkoi viedä mukanaan. Oli hienoa nähdä henkilökunnan sitoutuminen ja vahva ammattietiikka. Koko ajan oli peruskysymyksenä, miksi olen täällä ja potilaana oleva ihminen sai sairaalassa tarvitsemansa hoidon. Kaiken kiireen ja hälinän keskellä vaikeasti sairas, kuoleva potilas, sai tuntea, että hänestä pidetään huolta, häntä halutaan hoitaa. Hienoa oli myös havaita pyyteettömyys, ”ei tehdä tästä mitään numeroa.” Tämä on perustaso, josta ei ole kuin yksi suunta ja jolla potilas saattoi aistia ihmisarvonsa.

Oman lisänsä hoitotyöhön on tuonut mahdollisuus sairaalateologina olla mukana konsultatiivisissa hoitokeskusteluissa ja toimia työnohjaajana. Koko ajan on myös lisääntynyt potilaan intimitteettisuoja. Sairaalateologi ei ole hoitoyhteisön jäsen, rekisteröity hoitaja vaan ulkopuolinen, mikä luo aivan omanlaisiaan asetelmia. Kun kaikki tapahtuu potilaan ehdoilla ja hän on tietoinen omista oikeuksistaan, pääsee sairaalateologi aistimaan sellaisia sielunmaisemia, joissa kaikki näköalat rakentuvat luottamuksen varaan. Sairaalateologi saa kuulla asioita, joista kukaan muu ei ole koskaan edes kuvitellut ihmisen puhuvan. Potilaalle ei tarvitse kertoa, että keskustelut ovat ehdottoman luottamuksellisia. Hän aistii sen. Tilanne voi kuitenkin muuttua hyvin helposti, kun sairaalapappi kuulee jotain sellaista, mikä suoraan vaikuttaa hoitoon. Potilasta voikin suoraan ohjata kertomaan hoitohenkilökunnalle, mistä on kysymys ja näin säilyttää oma vaitiolovelvollisuus sekä luottamuksellisuus tai jos potilas itse haluaa, voi kertoa juuri ja vain tästä asiasta hoitajalle.

Kotisairaalan toiminnan käynnistyttyä potilaan lähipiiri avautuu todella hyvin intiiminä, koska hoito ja kaikki siihen liittyvä tapahtuu kotona potilaan luona. Sairaus koskettaa myös lähipiirin ihmisiä.

Yhteinen kipu

Kipu ei ole ainoastaan potilaan aistima tunne, vaan kipu on aina paljon enemmän. Sairaalapapille kivun ulottuvuudet avautuvat sanoissa, joilla ihminen kuvaa tilaansa. Mitä onkaan kipu eron tuskana tai taloudellisena uhkana. Kuinka usein omainen kirjoittaakaan jo käsikirjoitusta sellaisille taipaleille, josta läheinen on ikään kuin jo lähtenyt vaikka onkin kuulo herkistyneenä paikalla. Tunteehan Raamattukin huomisen murheista miettimisen, mutta yhteinen aika on aina vain menneessä ja nykyhetkessä, ei koskaan tulevassa. On varsin haasteellista saada ihminen ankkuroitumaan tähän hetkeen, kun merkit viittaavat lähestyvään muutokseen. Tuohon liittyvän ahdistuksen purkamisen mielekkäällä tavalla riipoo myös papin persoonaa. Ohjeita ei voi antaa, ainoa mitä voi tehdä, on sitoutua siihen, mitä elämän käsikirjoitus tuo mukanaan. Miten vaikea olisikaan sanoa sitten ”en suostu”, kun omainen, läheinen pyytää toimituspapiksi eikä se kuitenkaan enää ole omaa työtä, vaan...

Sairaalateologi jakaa saman todellisuuden kuin omainen, koska lähdössä oleva tai sitten juuri ajasta lähtenyt on tullut matkakumppaniksi. Omaiset ovat myös melkoinen voimavara sairaalapapin työssä. Ajattelen erityisesti niitä ihmisiä, jotka kulkevat pitkäaikaispotilaan rinnalla kanttaen yhteisiä muistikuvia, merkkejä yhteiselon taipaleelta. Olen saanut työni puitteissa tutustua todella monilukaiseen joukkoon, jotka ovat sairaalan ”Kotiväkeä”, ihmisiä, jotka päivästä toiseen, vuodesta vuoteen lähes päivittäin tulevat osastoille. Miten monta kertaakaan olen aivan fyysisesti saanut kulkea tien akuuttiosastolta jollekin pitkäaikaisosastolle, kohdata kaiken mahdollisen taivaan ja maan väliltä, jopa helvetin. Käytävä on tietysti pitkä ja tuntuu ikuisuudelta. Lämmitysjärjestelmän putket naksuvat. Vastaan saattaa tulla pari valkotakkista teknisen huollon kaveria työntämässä lavetin päällä puukannta. Kaikki tietävät, että sen alla on ihminen. Pitkäaikaispäättökseen sopeutuminen vaatii paljon kaikilta osapuolilta, mutta miten paljon helpottaa kokemus, kun osastolla työskentelevä hoitaja kertoo, miten täällä ihminen ”meillä” hoidetaan. Joskus ihmettelen ”tekstaripalstojen” sisältöjä, kun tiedän, että todellisuus on aivan toinen enkä kuitenkaan saa oikaista esitettyä mielipidettä. Sairaalapappina joutuu miettimään jatkuvasti suhdetta potilaan omaan elinpiiriin. Vaikka työssä on määritelty painopisteinä, potilaat, heidän läheisensä ja henkilökunta, on rajaaminen ja painopisteiden asetelu vaikeaa. Pysyvää ositussuhdetta ei ole olemassa, vaan se elää koko ajan. Erityisen selvästi nousevat läheisten yhteydenotot vertaistukiryhmien kokoontumisten jälkeen. Onneksi silloin on olemassa tietoisuus eri ammattiryhmien mahdollisuuksista auttaa ja voi ohjata suoraan hoitajalle.

Sairaalalaitoksen muutoksessa myös sielunhoidon sopeuttaminen kulloiseenkin tilanteeseen vaatii jatkuvaa tilanteiden analysointia. Kirkko sairaalassa on ulkopuolisen läsnäoloa julkisoikeudellisen järjestelmän sisällä. Paitsi hoitoon liittyvät potilaan ja läheisten kysymykset, antaa kirkon läsnäoloon oikeutuksen yhteistyösopimus, jonka mukaan sairaala tarjoaa puitteet ja kirkko papin työnantajana virkaehtosopimuksen mukaisen koulutuksen ja palkan. Kuluneiden vuosien aikana saanut tuntea luottamuksen, jota sairaala osoittaa ulkopuoliselle. Henkilökunta on ottanut yhteistyökumppaniksi. On voinut tuntea, minä saan, minun on lupa liikkua täällä. Kun puheelin soi tai tapaan ihmisen sairaalassa, on kyseessä jonkun muuttumassa oleva todellisuus. Sairausten sanoma ja kuoleman todellisuus varsinkin mitä erilaisimpien onnettomuustilanteiden yhteydessä on muovannut omaa persoonaa, haastanut kasvamaan ainakin ihmisenä, jolle yhtä hyvin vastaava olisi voinut tapahtua. On tietysti ollut päiviä, joiden ei koskaan olisi toivonut nousevan, mutta nekin ovat osa kuormaa, jota sairaalatyössä ei itse voi valita, mutta paljon enemmän yli 30 vuoden rupeaman ajalta on päiviä, joista voi sanoa, kiitos, Herra, että tämänkin sain. Sairaalasielunhoidon teoriaa voi lukea ja jopa oppia siitä jotain, mutta sairaalassa arkea eläen ja toisten kanssa jakaen voi oppimaansa vasta soveltaa.

Oma työpaikka, Porin kaupunginsairaala elää historiansa suurinta muutosta. Osastoja on siirretty toisiin puitteisiin, joitakin jopa lakkautettu. Kun työpaikkaa ravistelevat muutokset, järkkyy samalla ihmisen koko olemus. Työpaikka edustaa turvallisuutta ja yhtäkkiä kaikki onkin toisin. Kaiken tämän muutoksen keskellä kirkon työntekijänä saan jakaa näitä todellisuuksia toisen ihmisen kanssa. Se koskettaa. Erityisen koskettavia ovat olleet hetket työtoverien kanssa, kun lähipiirin muutos on tehnyt sairaalapapista toimituspapin kastejuhlaan, vihkipapiksi tai hautajaisiin. Niin, mikähän on pitänyt miestä kivun ja sairauden keskellä. Yhdellä sanalla voisin vastata, työyhteisö, joka on halunnut pitää huolta papistaan, haastaa ja varustaa toimimaan. Olen ilmaissut asian myös näin, ” mä oon syntynyt kaupunkisairaalassa ja jos mä joskus kuole, nii mä tiäri, ett must poretää silloinki hualt.”

Hannu Salonoja

▪ Sairaalasielunhoitotyön johtokunnan lakkauttaminen ja toimikunnan perustaminen

Sairaalasielunhoitotyön johtokunta oli työskennellyt vuodesta 1978 alkaen yhteensä 25 vuoden ajan koontuen säännöllisesti. Sairaanhoidonopettaja Eeva Yrjänen toimi johtokunnan puheenjohtajana varsin pitkään eli kahdeksan vuotta alkaen vuodesta 1979 vuoteen 1986 saakka. Johtokunnan jäsenenä ja varapuheenjohtajana kirkkoherra Jorma Pakkanen toimi yhteensä peräti 15 vuotta vuoteen alkaen vuodesta 1978 vuoteen 1992 saakka jäätyään eläkkeelle. Erikoislääkäri Helena Kilpi toimi puheenjohtajana vuosien 1995-2002 aikana yhteensä kahdeksan vuotta. Muina johtokunnan puheenjohtajina eri vuosina toimivat Laura Rynnäs, erikoissairaanhoidaja Riitta-Liisa Stenman, lääkäri Pauli Heikkinen.

Yhteinen kirkkoneuvosto päätti kokouksessaan 21.2.2001 (34 §) antaa selvitettäväksi, miten ns. erityistyömuodot kokonaisuudessaan ja nykyisellä tavalla muusta seurakuntatyöstä eriytyneinä vastaavat tämän hetken haasteisiin tämän päivän resurssien puitteissa ja ovatko toiminnot joiltain osin päällekkäisiä muiden tahojen kanssa. Selvitystyö annettiin työryhmälle, johon kuuluivat kirkkoherrat, Pekka Ratola ja Anita Savioja.

Yhteinen kirkkoneuvosto päätti pyytää kokouksessaan 13.6.2001 työryhmän loppumietinnöstä seurakuntaneuvostojen ja yhteisten työmuotojen johtokuntien lausunnot 10.9.2001 mennessä. Kokouksessaan se 29.5.2001 (123 §) päätyi tekemään ehdotuksen yhteisen seurakuntatyön organisaatioksi, jonka yhtenä osana oli sairaalasielunhoitotyön johtokunnan lakkauttaminen ja sairaalasielunhoitotyön asiantuntijatoimikunnan perustaminen. Sairaalasielunhoidon johtokunta totesi 15.8.2002 (5 §), että valmistelu on ollut hyvää ja perusteellista hallintoa. Kantanaan se esitti, että nykyisen johtokunnan tilalle voidaan täysin perustellusti valita toimikunta. Asema säilyisi yhteisen kirkkoneuvoston alaisuudessa ja toimivat esimies-/alaisuudet olivat osoittautuneet jo nyt käytännössä hyvin toimiviksi.

Sairaalasielunhoidon johtokunta oli jo aikaisemmin pyytänyt Kirkon sairaalasielunhoidon keskuksen lausunnon. Siinä pidettiin tärkeänä sairaalasielunhoitotyötä tukevan, kehittävä ja koordinoivan asiantuntijaelimen, joka koostuu terveydenhuollon ja seurakuntien edustajista, olemassaoloa. Luottamuselimen katsottiin voiva olla muikin kuin johtokunnan. Työryhmän loppumietinnössä toimikunnista, joita työryhmä oli ehdottanut

otettavaksi käyttöön laajemminkin, todettiin mm. seuraavaa: ”Toimikunnat olisivat yhteisen kirkkoneuvoston alaisia. Niille laadittaisiin toimintasääntö. Toimikuntien asiantuntijaluonteen vuoksi jäsenten olisi oltava asianomaisen työalan asiantuntijoita. Lisäksi kirkkoneuvosto valitsisi keskuudestaan toimikuntiin kirkkoneuvoston edustajan. Kirkkoneuvoston puheenjohtajalla olisi oikeus olla läsnä toimikuntien kokouksissa ja käyttää niissä puhevaltaa. Yhteinen kirkkoneuvosto esitti valtuustolle, että se päättäisi 1) lakkauttaa sairaalasielunhoidon johtokunnan 1.1.2003 alkaen ja 2) edellyttää, että yhteinen kirkkoneuvosto asettaa sairaalasielunhoidon toimikunnan 1.1.2003 alkaen. Yhteisessä kirkkovaltuustossa 29.10.2002 hyväksyttiin esitys yksimielisesti. Sairaalasielunhoidon toimikunnalle hyväksyttiin toimintasääntö yhteisessä kirkkovaltuustossa 15.1.2003 (5 §).

Toimintasäännön mukaan toimikunnan valitsi yhteinen kirkkoneuvosto kahdeksi vuodeksi kerrallaan puheenjohtajan ja neljä muuta jäsentä sekä kaksi varajäsentä. Jäsenten oli oltava sairaalatyön ja avoterveydenhuollon eri alojen asiantuntijoita, joiden joukossa tuli olla riittävä edustus Porin kaupunginsairaala, Satakunnan keskussairaala ja avoterveydenhuollosta. Teologista asiantuntemusta edusti paikallisseurakunnan palveluksessa oleva teologi. Sihteerinä toimi johtava sairaalateologi. Sairaalateologilla ja kirkkoneuvoston puheenjohtajalla oli oikeus olla läsnä toimikunnan kokouksissa ja käyttää puhevaltaa. Toimikunnan tarkoituksena oli vastata hengellisestä työstä Porin kaupungin alueella olevissa sairaaloissa ja avoterveydenhuollossa. Toimikunnan tehtävänä oli suunnitella ja kehittää sille kuuluvaa työalaa, huolehtia työalansa yhteyksistä muuhun seurakuntatyöhön, pitää yhteyttä työalallaan toimiviin viranomaisiin, yhteisöihin ja järjestöihin, tehdä yhteiselle kirkkoneuvostolle ehdotuksia sairaalasielunhoitotyön yleisistä suuntaviivoista ja kehittämistä sekä antaa pyynnöstä sairaalasielunhoitotyötä koskevia lausuntoja sekä suorittaa muut toimialansa kuuluvat tehtävät.

Sairaalasielunhoidon toimikunta laati puheenjohtajansa, operatiivisen tulosalueen ylihoitaja Pirjo Ahon johdolla työalalle tavoitteet seuraavasti: 1) ihmiset saavat tarvitsemansa sielunhoidon sairaalaympäristössä, 2) sairaalateologi mahdollistaa kirkon liturgisen elämän sairaalassa, 3) sairaalateologi kouluttaa ja antaa konsultaatiopalveluja terveydenhuollon ja kirkon henkilökunnalle, 4) sairaalateologi antaa työnohjauspalveluja terveydenhuollon ja kirkon henkilökunnalle, 5) työnantaja mahdollistaa sairaalateologin ammattitaidon ja työkyvyn ylläpitämisen, 6) sairaalasielunhoidon toimikunta tukee sairaalateologin työtä asiantuntijaelimenä (toimintakertomus 2004). Toimikunnan puheenjohtajana toimi kaksi kautta eli yhteensä neljän vuoden ajan ylihoitaja Pirjo Aho vuoteen 2006 saakka.

▪ Kolmannen sairaalasielunhoitajan viran perustaminen

Vuoden 2003 aikana käynnistettiin sairaalasielunhoidossa keskustelu, miten potilaan sielunhoidossa vastata lisääntyvään työmäärään Satakunnan keskussairaala. Satakunnan sairaanhoitopiiriin kuuluvasta Satalinnan sairaalasta oli siirretty sairaanhoitoa Satakunnan keskussairaalaan. Lisäksi Porin kaupungin terveyskeskuspäivystys oli siirtymässä keskussairaalan tiloihin, jolloin vastattiin myös useamman kunnan virka-ajan ulkopuolisesta terveyskeskuspäivystyksestä. Satalinnasta siirrettäviä sairaanhoitoa toimintoja olivat reuma-, iho-, geriatrian ja keuhkosairauksien hoito. Siirron myötä kasvoi myös keskussairaalaan työskentelevä henkilökuntamäärä. Lisäksi oli tiedossa myös syöpäsairauksien ja päiväkirurgisen hoidon tuleva laajentuminen uusine rakennuksineen vuodelle 2006. Sairaalasielunhoidon toimikunta päätti kokouksessaan 27.5.2003 pyytää yhteisen kirkkoneuvoston kannanottoa ja mahdollista päätöstä, miten edetä, jotta myös sairaalasielunhoito voisi vastata lisääntyvään työmäärään keskussairaala. Toimikunta ehdotti neuvotteluja Satakunnan sairaanhoitopiirin alueella olevien seurakuntien kanssa sielunhoidollisen työvoiman lisäämiseksi keskussairaala. Sairaanhoitopiirin alueella olleiden seurakuntien kanssa käytiin keskusteluja myös Turun piispa Ilkka Kantolan johdolla.

Sairaanhoitopiirin eri tulosalueilta pyydettiin myös lausunto sairaalasielunhoidon resurssien lisäämisestä. Kaikilta neljältä pyydetyltä tulosalueelta tulivat lausunnot, joissa korostettiin sairaalassa työskentelevän sairaalateologin ammattipätevyyden omaavan sielunhoitajan välttämättömyyttä. ”Sielunhoitajan apua tarvitaan yleensä hyvin nopeasti potilaan sitä pyytäessä ja siksi sairaalateologin välitön saatavuus on työn sujumisen tae. Ehdotettu menettely, jossa teologin palvelut pitäisi ”tilata” kulloinkin kyseessä olevasta seurakunnasta, ei sovi sairaalan muun toiminnan kiivaaseen rytmiin. Teologin etsimiseen kuluisi turhaan työvoimaresurssia, ja sielunhoitajan matkoihin maalaiskunnasta kuluisi kohtuuttoman paljon aikaa. Lienee itsestäänselvyys, että autolla ajeleminen ympäri maakuntaa on epätaloudellista ajankäyttöä myös sielunhoitajan työn kannalta. Työn kitkaton sujuminen vaatii tekijältään erityisosaamista, jatkuvaa läsnäoloa sekä sairaalaolosuhteiden

(työskentelytavat, aikataulut, tilat ja henkilökunta) tuntemusta” (ote konservatiivisen tulosalueen vastauksesta).

Sairaalasielunhoidon lisätyövoimaresurssi eteni siten, että yhteinen kirkkovaltuusto päätti kokouksessaan 8.12.2004 (52 §) varata vuoden 2005 talousarvioon sairaalasielunhoidon toimintayksikköön palkkausmäärärahan toisen sairaalateologin viran perustamiseen Satakunnan keskussairaalaan 1.7.2005 alkaen. Uuden viran menoista Porin ev.lut. seurakuntayhtymän osuus oli 50 % ja muiden Satakunnan keskussairaalan alueen seurakuntien 50 %. Esitys palkkauksen varaamiseen liittyi yhteisen kirkkoneuvoston asettaman työryhmän mietintöön. Työryhmän tehtävänä oli selvittää mahdollisuuksia lisätä työvoimaa sairaalasielunhoitotyössä yhteistyössä muiden seurakuntien ja perheneuvontatyössä yhteistyössä seurakuntien ja muiden mahdollisten yhteistyötahojen kanssa.

Yhteinen kirkkoneuvosto oli useaan otteeseen selvittänyt edellytyksiä viran perustamiseen muiden seurakuntien ja seurakuntayhtymien kanssa. Keväällä 2005 kirkkoneuvosto tarjosi vielä uutta rahoitusvaihtoehtoa eli toimituspalkkioperusteista maksua hoitopäiviin perustuvan laskutusvaihtoehdon rinnalle. Hoitopäivien mukaiseen sopimukseen osallistui: Eura, Eurajoki, Honkajoki, Huittinen, Karvia, Laitila (Kodisjoki), Lappi, Lavia, Merikarvia, Noormarkku, Pomarkku, Siikainen, Säskylä ja Ulvila. Toimituspalkkioperusteiseen sopimukseen osallistuvat: Jämijärvi, Kankaanpää, Köyliö ja Nakkila. Sopimukseen eivät osallistuneet Kiukainen, Kokemäki-Kauvatsa, Harjavalta ja Rauma.

Toimikunta kiinnitti huomiota menettelytapoihin sopimuksesta poisjäävien seurakuntien kanssa. Niiden seurakuntien kanssa, jotka eivät osallistu sopimukseen, voitaisiin lähtökohtaisesti menetellä siten, että potilaan seurakuntaan otetaan sielunhoitotarpeen ilmettyä yhteyttä. Apua voidaan antaa silti toimituspalkkioperusteisesti, mikäli siitä tapauskohtaisesti sovitaan. Viran hoitamiseksi laadittiin sopimus seurakuntien ja seurakuntayhtymien sairaalasielunhoitotyön yhteistoiminnaksi Satakunnan keskussairaalaan. Sopimuksessa määriteltiin sielunhoitotyön tarkoitus. Sairaalasielunhoitotyön tarkoitus on vastata hengellisestä työstä Satakunnan keskussairaalaan. Työ sisältää julistus-, sielunhoito- ja opetustyötä sekä työnohjauksellista toimintaa potilaiden, heidän omaistensa ja henkilökunnan parissa. Sopimuksessa lueteltiin yksityiskohtaisesti ne toimenpiteet, joista periä palkkiota. Sopimuksessa eroteltiin potilaskäynti ja ryhmäkäynti hintoineen. Sopimuksessa oli selvytyden vuoksi mainittu, että palkkiota ei peritä sairaalassa järjestettävistä jumalanpalveluksista ja hartaustilaisuuksista. Sopimuksessa oli taattu, että sopijapuolilla on oikeus vaihtaa maksuperustetta kesken sopimuskauden ilmoittamalla siitä Porin ev.lut. seurakuntayhtymälle.

Virkaa hallinnoi Porin ev.lut. seurakuntayhtymän yhteinen kirkkoneuvosto. Sopimus tuli voimaan 1.1.2006 ja on voimassa yhden vuoden, jonka jälkeen se jatkuu vuoden kerrallaan, ellei sopimusta jommalta kummalta puolelta irtisanota vähintään kuusi kuukautta ennen sopimuksen päättymistä.

Yhteinen kirkkoneuvosto esitti yhteiselle kirkkovaltuustolle, että se päättäisi 1) perustaa 1.1.2006 lukien sairaalapastorin viran, jonka kelpoisuusehtona on teologian maisterin tutkinto ja pappisvihkimys sekä sairaalasielunhoidon erikoistumiskoulutus ja jonka palkkauksena on hinnoitteluryhmän A 01 ja palkkaluokan H 35 – H 40 mukainen palkka 2) hyväksyä sopimuksen seurakuntien ja seurakuntayhtymien sairaalasielunhoitotyön yhteistoiminnaksi Satakunnan keskussairaalaan sekä 3) oikeuttaa yhteisen kirkkoneuvoston lähettämään sopimuksen sopijaseurakuntien hyväksyttäväksi ja allekirjoitettavaksi. Yhteinen kirkkovaltuusto hyväksyi kokouksessaan 16.11.2005 yksimielisesti esityksen.

Yhteinen kirkkoneuvosto julisti viran haettavaksi 9.1.2006 mennessä. Yhteinen kirkkoneuvosto valitsi kokouksessaan 15.2.2006 (39 §) Porin Teljän seurakunnan kappalaisen Eeva-Riitta Koiviston sairaalapastorin virkaan siten, että valitun edellytetään suostuvan kuuden kuukauden koeaikaan ja toimittavan hyväksyttävän lääkärintodistuksen ja rikosrekisterilain 6.2 §: n mukaisen rekisteriotteen ennen vaalin vahvistamista.

▪ Sairaalasielunhoitotyö Yhteisen seurakuntatyön keskuksen alaisuuteen vuonna 2006

Yhteisen seurakuntatyön virkojen uudelleenjärjestelyprosessi oli käynnistynyt Porin seurakuntayhtymän hallinnossa. Yhteinen kirkkovaltuusto päätti kokouksessaan 14.12.2005 (81 §) 1) perustaa 1.3.2006 yhteisen seurakuntatyön keskuksen, johon kuuluvat keskusrekisteri, sairaalasielunhoitotyö, perheneuvontatyö, palveluva puhelin, yhteinen kasvatustyö, erityisnuorisotyö ja oppilaitostyö, yhteinen diakonia ja erityisdiakonia, ruotsinkielinen seurakuntatyö, yhteinen evankelioimistustyö sekä kurssi- ja leirikeskukset, 2) perustaa 1.3.2006

lukien yhteisen seurakuntatyön päällikön viran, jonka kelpoisuusehtona on pätevyys kirkkoherran virkaan tai teologian maisterin tutkinto ja pätevyys vakinaisen papin tai lehtorin virkaan, riittävä perehtyneisyys seurakuntien toimintaan ja hallintoon, johtamiskokemus ja kokemus esimiestehtävistä ja jonka palkkaus on palkkaluokan R 23 mukainen, 3) hyväksyä yhteisen seurakuntatyön päällikön viran johtosäännön, 4) lakkauttaa yhteisen seurakuntatyön johtokunnan 1.1.2007 alkaen ja 5) kumota 12.3.2003 hyväksytyt yhteisen seurakuntatyön johtosäännön.

Yhteinen kirkkoneuvosto jatkoi uuden keskuksen organisaation valmistelua. Se päätti kokouksessaan 15.3.2006 (65 §) hyväksyä omalta osaltaan eräiden virkanimikkeiden muuttamisesta. Sairaalasielunhoitoa muutos koski siten, että johtavan sairaalateologin virkanimike muutetaan sairaalapastoriksi. Yhteinen kirkkoneuvosto pyysi myös uudesta organisaatiosta yhteisen seurakuntatyön keskuksen siirtyviltä viranhaltijoilta ja työntekijöiltä kirjalliset kannanotot sekä työympäristötoimikunnan lausunnon. Yhteinen kirkkoneuvosto esitti kokouksessaan 23.8.2006 (202 §) yhteiselle kirkkovaltuustolle mm, että se muuttaa johtavan sairaalateologin viran 1.11.2006 lukien sairaalapastorin viraksi, jonka kelpoisuusehtona on teologian maisterin tutkinto ja pappisvihkimys sekä sairaalasielunhoidon erikoistumiskoulutus. Yhteinen kirkkovaltuusto päätti virkanimikemuutoksista kokouksessaan 13.9.2006.

Yhteisen seurakuntatyön keskuksen virkojen johtosäännöt hyväksyttiin yhteisessä kirkkoneuvostossa 18.10.2006 (253 §). Sairaalasielunhoitotyön osalta määriteltiin sairaalasielunhoitotyön tehtäväksi vastata sairaan sielunhoidosta ja hengellisestä työstä Porin kaupungin alueella olevissa sairaaloissa. Johtosäännössä luetellaan sairaalapastorin tehtävät ja viranhaltijoiden tehtävien määrittely. Sairaalasielunhoidon viranhaltijoiden perustehtävään, asiantuntijuuteen, henkilökohtaiseen työrooliin tai keskinäiseen työnjakoon perustuvat tehtävät määritellään työnkuvassa. Olennaiset muutokset perustehtävässä määritellään johtosäännössä. Sairaalapastoreiden lähiesimiehenä toimii yhteisen seurakuntatyön päällikkö. Virkaan oli valittu Porin seurakuntien henkilöstöpäällikkö Jari Suvila, joka otti viran vastaan 1.8.2006 alkaen.

Vuonna 2006 sairaalasielunhoidon toimikunta kokoontui myös organisatorisen uudistuksen jälkeen. Kokouksessaan 19.12.2006 toimikunta keskusteli sairaalasielunhoidon toimikunnan jatkamisen muodoista. Johtopäätöksenä oli, että jonkinlainen työryhmä tarvitaan: muoto löytyy sairaalasielunhoitajien pohdinnan tuloksena. Todellinen tarve ratkaisee. Tehtäväksi jäi sairaalasielunhoitajien ja esimiehen yhteistyönä etsiä toimivat ja joustavat systeemit (57 §). Sairaalasielunhoidon toimikunta päätti työskentelynsä. Tällä hetkellä sairaalasielunhoitotyöllä ei ole tukenaan erityistä työryhmää.

▪ Eeva-Riitta Koivisto 6 vuotta sairaalapastorina

Pastori Eeva-Riitta Koivisto otti viran vastaan 2.5.2006. Virkaan siunaamisen toimitti lääninrovasti Antti Koivisto 19.12.2006 Satakunnan keskussairaalassa. Pastori Koivistolle oli myös määritelty vastuualue keskussairaalassa, jossa hän edelleen työskentelee sairaalapastorina.

Vierelläkulkijana sairauden ja kuoleman maastossa

Aloitin työni Satakunnan keskussairaalassa keväällä 2006. Takanani oli silloin kymmenen vuoden työura pappina seurakuntatyössä Harjavallassa ja Porissa. Sielunhoitosuhteet kuuluvat luonnollisena osana seurakuntapapin työhön. Hakiessani uutta sairaalapastorin virkaa koin sisäisen kutsun ja toiveen tehdä sielunhoitotyötä pääasiallisena tehtävänäni. Sairaalasielunhoidossa sielunhoidollisen kohtaamisen kenttä painottuikin uudella tavalla. Vakavan sairauden ja kuoleman läheisyys tuli jokapäiväiseksi asiaksi. Kohtaamisen kenttä muuttui myös siinä mielessä, että työssäni sairaalassa kohtasin entistä kattavammin satakuntalaista väestöä sairauden nostattamista kysymyksistä käsin, riippumatta heidän kirkollisesta aktiivisuudestaan.

Osastot, jotka ovat ensisijaisesti vastuullani, ovat aikuisten kirurgisia - ja sisätautiosastoja sekä keuhkotautien osasto. Keskussairaalan kollegan kanssa olemme sopineet teho- ja päivystyososaston sekä päivystyspoliklinikan työn jaosta. Koska sairaalasielunhoidon tiimissä sijaistamme toinen toistamme, työnkuvani laajenee myös koskemaan perheitä, joissa on pieniä lapsia, psykiatrisia potilaita sekä pitkäaikaissairaita. Äkilliset onnettomuudet ja muut akuutit kriisitilanteet, mahdollisesti laajempaa ihmisryhmää koskien, luovat vaativan haasteen sairaalapastorin työhön.

Kirkon tuovat sairaalaan erityisellä tavalla hartaudet, kirkolliset toimitukset ja sakramentit. Vakavan sairauden myötä arki muuttuu. Kirkollisten juhlapyhien vietto sairaalassa voi merkittävästikin vahvistaa jatkuvuuden ja turvallisuuden tunnetta potilaassa ja hänen läheisissään. Hyvin usein ehtoollisen sakramentti liittyy sielunhoidolliseen kohtaamiseen sairaalassa. Avioliittoon vihkeminen sairaalahuoneessa tai avohoitopotilaan kodissa jäävät omaankin mieleen unohdettomina hetkinä. Läsnäolo ja hartaushetket kuoleman läheisyydessä, saattohartausta ja haudataan siunaaminen ovat mielestäni sairaalapastorin kunniatehtäviä.

Viime vuosikymmenten muutos sairaanhoidossa on vienyt kohti yhä lyhempiä hoitoaikoja sairaalassa ja avohoitoa on kehitetty. Keskussairaalan erikoissairanhoidosta potilas siirretään mahdollisimman nopeasti jatkohoitopaikkaan tai kotiin. Sairaalapastorin työssä tämä tarkoittaa, että kontakti potilaaseen jää usein yhteen tai muutamaan tapaamiseen sairaalahoitajaksoa kohti. Joskus sielunhoitosuhde saakin jatkoa kotikäyntien tai puhelinkeskustelujen kautta. Saman potilaan voi myös kohdata melko piankin uudestaan sairaalassa. Poliklinikkapotilaat saattavat liittää hoitokäyntiinsä myös tapaamisen sairaalapastorin kanssa. Yhteys potilaan lähipiiriin on usein tärkeä osa sielunhoidollisen kohtaamisen kokonaisuutta. Näin hoitoaikojen lyhentymisestä huolimatta, sairaalapastorin työ näyttyy myös jatkuvuuden näkökulmasta, koskettaen paitsi potilasta, myös hänen lähipiiriään.

Sairaalapastoreita on osastoa kohden pääsääntöisesti vain yksi. Näin työssä korostuu paitsi itsenäisyys, myös yhteistyön tarve. Suhteessa henkilökuntaan sairaalapastori on sekä työtoveri että sairaalan työyhteisön ulkopuolinen henkilö. Kontakteja henkilökuntaan olen luonut osastotuntien ja hoitotyöhön liittyvien konsultaatioiden kautta. Raamattu – ja keskustelupiirin pitämistä kokeilin jonkin aikaa, mutta on vaikuttanut siltä, että sairaalaympäristössä henkilökohtaisten keskustelujen kautta voi parhaiten tukea henkilökuntaa.

Sairaalasielunhoito on seurakunnan yhteistä työtä. Yhteistyö seurakunnan muiden työalojen ja seurakuntien kanssa on ollut paitsi virkistävää vaihtelua työn arkeen, parhaimmillaan myös uusien yhteyksien luomista potilaiden, henkilökunnan ja seurakunnan välillä. Erityisesti haluaisin mainita vuosina 2010 – 2011 toteutuneen ryhmätoiminnan yhteistyössä Teljän seurakunnan kanssa, joka keskittyi masennuksen kysymyksiin. Ryhmä päättyi dialogiseen retriittiin. Mielestäni ovat myös vierailut potilasjärjestöjen ja omaishoitajien tilaisuuksiin, jotka ovat omalta osaltaan lisänneet ammatillista haastetta.

Sairaalasielunhoidon erikoistumiskoulutus päättyi kohdallani vuonna 2010. Sen aikana löysin omaa työnäköni sairaalapastorina vahvasti innoittavan näkökulman: psykosomatiikan kokonaisvaltaisen näkökulman ihmiseen. Syvimmiltään mieltä ja kehoa on mahdotonta erottaa toisistaan. Uskolla, toivolla ja rakkaudella on ihmistä kokonaisuutena koskettava, myös fysiologinen, vaikutus. Sairaalasielunhoito, vahvistaessaan ja tukiessaan ihmistä hengellisesti ja henkisesti, osallistuu omalta osaltaan parantavaan ja ehyttävään hoitotyöhön.

Työnäköni kirkosta ja itsestäni sairaalapastorina uskon, toivon ja rakkauden välittäjänä on usein haasteiden edessä. Kuitenkin evankeliumi osoittaa voimansa parhaiten sittenkin juuri sielä, missä sairauden ja kuoleman todellisuus näyttää ylivoimaiselta ja kaikenkattavalta. Sairaalasielunhoidon ytimessä oleva kommunikointi potilaan kanssa on työn merkittävin tehtävä ja myös suurin anti sairaalapastorille. Sen rinnalla kulkevat sielunhoitotyö sairaan läheisten ja henkilökunnan parissa. Katsoessani nyt kuutta vuotta taaksepäin ajattelen kiitollisuudella lukuisia erilaisia ihmisiä, elämäntilanteita, näkemyksiä ja keskustelujen rikkautta.

Eeva-Riitta Koivisto

▪ Sairaalasielunhoidon asiantuntijatiimi

Sairaalasielunhoidon uudessa organisaatiojärjestelyissä kolme sairaalasielunhoitajaa muodostavat asiantuntijatiimin. Tiimin sisäisessä työskentelyssä alkoi hahmottua tiimi, sen perustehtävä ja työskentely asiantuntijatiiminä. Sairaalasielunhoidon organisaatiouudistuksessa luovuttiin johtava sairaalateologi-virkanimikkeestä ja yhteisten asioiden hoitamiseksi kehitettiin työtä siten, että kukin tiimin jäsenistä toimii vuoden kerrallaan tiimikoordinaattorina, jolla on määritellyt tehtävät.

Sairaalasielunhoidon tiimi vuonna 2012: Hannu Salonoja, Eeva-Riitta Koivisto ja Raija Kiviniitty

Tiimi

Sairaalasielunhoidon tiimin tehtävä on vastata Porin kaupungin alueen sairaalapalveluissa ja Satakunnan keskussairaalassa olevan potilaan, hänen omaistensa ja läheistensä sekä henkilökunnan sielunhoidosta ja huolehtia kirkollisen työn koordinoinnista.

Tiimin tehtävä

Sairaalasielunhoidon tiimin työskentely on keskinäistä asiantuntijakeskustelua ja –yhteistyötä. Tiimi asettaa yhteisestä perustehtävästä käsin kehitystavoitteita ja arvioi tavoitteiden toteutumista. Jokainen tiimin jäsen vastaa oman vastualueensa operatiivisesta toteutuksesta. Tiimi raportoi esimiehelle.

Tiimi noudattaa kirkkolakia, Porin ev.lut. seurakuntayhtymän ja yhteisen seurakuntatyön toimintaperiaatteita, sairaalasielunhoidon periaatteita, sairaalasielunhoitajan huoneentaulun ohjeistusta ja sairaalan henkilökunnalle asettamia velvoitteita. Tiimi soveltaa Kirkon virkaehtosopimuksen työ-, viikkolepo- ja loma-aikamääräyksiä. Tiimi sitoutuu yhdessä tehtyihin ja kirjattuihin työ- ja työaikasopimuksiin. Tiimi neuvottelee ja sopii työjärjestelyistä. Epäselvät asiat ja näkemyserot ratkaistaan esimiehen johdolla.

Tiimi määrittelee työalalla tarvittavan koulutuksen ja ammatillisen valmiuksien kehittämisen kirkon ja terveydenhuollon piirissä sekä seuraa terveydenhuollon kehitystä. Tiimi tarjoaa koulutus-, työnohjaus- ja konsultaatiopalveluja hoidon ja sielunhoidon kysymyksissä.

Tiimi pitää yhteyttä kirkon sairaalasielunhoitoon valtakunnallisella ja hiippakunnallisella sekä seurakunnallisella tasolla.

Tiimi jakaa tehtäviä keskenään sekä neuvottelee ja sopii sihteerille annettavista tehtävistä.

Tiimikoordinaattori

Yksi tiimin jäsenistä toimii vuoroperiaatteella vuoden kerrallaan yhdyshenkilönä, jota nimitetään tiimikoordinaattoriksi. Tiimikoordinaattorin tehtävät:

- huolehtii tiimin keskinäisestä yhteydenpidosta ja säännöllisistä tiimikokouksista
- työalan sisäinen ja ulkoinen tiedottaminen
- toimii työalan edustajana
- huolehtii työalan yhteyksistä ja yhteistyöstä paikallisella, hiippakunnallisella ja valtakunnallisella tasolla
- laatii talvi-/kevät-, kesä- ja syyskausiksi esityksen työalan työ- ja vapaapäivä- ja lomasuunnitelman sekä huolehtii sijaisjärjestelyistä
- huolehtii työalan suunnitelmista, valmisteluista ja yhteisestä raportoinnista

Tiimin toiminnan alkuvaiheessa laadittiin sairaalasielunhoidon nettisivut ja myöhemmin lisättiin Porin ev.lut. seurakuntayhtymän etusivulle viikonlopun ajaksi ilmoitus sairaalasielunhoidon viikonloppupäivystyksestä.

Vuonna 2012 sairaalasielunhoidon tiimissä valmistui yhteisenä työskentelynä myös sairaalasielunhoidon toimintastrategia. Toimintastrategian syntymisen yhteydessä käytiin keskustelu sairaalasielunhoidon perustehtävästä, toimintaympäristöstä, kehityksestä ja päämääristä. Työskentelyn tuloksena muotoutui vuoteen 2015 ulottuva strategia, joka sai nimekseen ”Kirkko sairaalassa”. Strategia perustui Porin ev.lut. seurakuntayhtymän missioon ja visioon. Strategia tarjoaa yhteisen lähtökohdan ja päämäärän seurakuntapalvelujen toiminnan kehittämiseksi osana seurakuntayhtymän kokonaisstrategiaa. Seurakuntien yhteinen kirkkoneuvosto hyväksyi kokouksessaan 13.6.2012 (83 §) sairaalasielunhoidon toimintastrategian.

Vuonna 2012 valmistui myös sairaalasielunhoidon yhteinen esite ”SAIRAALASIELUNHOITO kirkko sairaalassa”. Esite kuvaa sairaalasielunhoidon perustehtävän, toimintamuodot, arvot ja yhteystiedot.

Sairaalasielunhoidon tiimi on jatkanut perinnettä järjestää koulutuspäivän terveydenhuollon ja seurakuntien työntekijöille.

▪ Viikonloppupäivystys sairaalasielunhoidossa

Sairaalasielunhoitotyön historiassa 40 vuoden ajan viikonloppuisin sairaaloista tulleisiin sielunhoidollisiin keskustelupyynnöihin olivat sairaalasielunhoitajat pyrkineet vastaamaan mahdollisuuksiensa mukaan. Alkuvuosina sairaalasielunhoitajilla olikin 6-päiväinen työviikko, mutta vähitellen oli siirrytty 5-päiväiseen työviikkoon lauantain ja sunnuntain ollessa tavallisimmin lepopäiviä. Työalaa koskevissa esitteissä oli maininta, että myös iltaisin ja viikonloppuisin voi ottaa sairaalasielunhoitajaan yhteyttä. Sairaalaan tulleita yhteydenottoja iltaisin ja viikonloppuisin oli siinä määrin runsaasti, että aina ei löytynyt sairaalasielunhoitajaa tai muutaakaan seurakuntapappia, joka olisi voinut välittömästi vastata kiireelliseen potilaspyyntöön. Tavallisimmin kiireellisen pyynnön esittäjä oli kuoleva potilas tai hänen läheisensä. Vaikeudesta saada sielunhoitaja kuolevan luokse viikonloppuisin esitti huolensa sairaalahenkilökunta myös Turun tuomiokapituliin. Piispa Ilkka Kantola pyysi lääninrovasti Antti Koivistoa olemaan aloitteellinen viikonlopun päivystyksen järjestämiseksi sairaalasielunhoidossa. Asiassa käytiin yhteistoimintaneuvottelu Porin seurakuntien papiston kanssa. Neuvottelussa oli mukana Kirkon sairaalasielunhoidon pääsihteeriksi Kirsti Aalto.

Sairaaloiden sielunhoidon viikonloppupäivystys kiireellisiä sielunhoitopyyntöjä varten käynnistyi yhteistoiminnassa kesällä 2002 ja laajentui syksyllä 2002 siten, että seurakuntien papisto ja lehtorit yhteistyössä kahden sairaalapastorin kanssa jakoivat viikonlopun vuorot. Päivystys oli virkatehtävä, jolloin muita tehtäviä ei periaatteessa olisi lainkaan tai niiden tuli olla sellaisia, että ne mahdollistivat nopean pääsyn sairaalaan. Yhteistyöhön osallistui sen verran suuri määrä, että viikonloppupäivystys toteutui. Sairaalapastorit laativat päi-

vystäjille myös päivystysoppaan, jossa oli informoitu keskeisimmistä sairaalakäyntiin liittyvistä näkökohdista ja kysymyksistä sekä täydensivät sairaaloissa säilytettävää päivystävän papin välineistöä. Sairaaloilla oli tiedossa kunkin viikonlopun päivystäjän nimi ja puhelinnumero, mihin ottaa tarvittaessa yhteyttä. Sairaalapastorit lupautuivat toimimaan tarvittaessa konsultatiivisesti sairaalakäynteihin liittyvissä kysymyksissä. Sairaalapastorit vastasivat luonnollisesti arkipyhien sielunhoidosta sairaaloissa.

Tätä käytäntöä noudattaen sairaaloiden kiireelliset sielunhoitoa koskevat virkatehtävät hoidettiin viikonloppuisin vuoteen 2005, jolloin lääninrovasti siirsi sairaaloiden sielunhoidon päivystyslistan laatimisen ja päivystämisen sairaalasielunhoidon vastuulle Yhteinen kirkkoneuvosto oli päättänyt kokouksessaan 19.10.2005 (261 §), että sairaaloiden viikonloppupäivystys oli vuoden 2006 alusta alkaen sairaalasielunhoidon vastuulla ja oli hoidettava ensisijaisesti kolmen sairaalateologin voimin. Vuoden 2006 ensimmäiset neljä kuukautta sairaalapastorit Salonoja ja Kiviniitty vastasivat käytännössä lähes kaksistaan sairaaloiden sielunhoidon viikonlopun päivystyksistä. Kolmannen sairaalapastorin ryhtyessä hoitamaan virkaansa toukokuussa saatiin lisävahvistusta. Kerran kuukaudessa palkattiin viikonloppupäivystykseen eläkkeellä olevia pappeja tai opettajina toimivia pappeja.

Vuonna 2007 lähetettiin Porin seurakuntien papistolle ja lehtoreille kirje, jossa tiedusteltiin kiinnostusta ja mahdollisuutta virka-ajan ulkopuolella sitoutua sairaalasielunhoidon viikonloppupäivystykseen siten, että kerran kuudessa olisi työalan ulkopuolinen päivystäjä ja muista viikonlopun päivystyksistä vastaisivat sairaalapastorit. Viikonlopun sairaaloiden sielunhoidon päivystyksen käytännön järjestämisestä oli sovittu Yhteisen seurakuntatyöpäällikkö Jari Suvilan ja Porin seurakuntien kirkkoherrojen kesken. Sairaalasielunhoitotyön ulkopuoliselle päivystäjälle maksettaisiin päivystysajan pe klo 16 – ma klo 8.00 palkkio sekä aiheutuneet matkakulut. Sairaalapastoreiden tehtävänä oli toimia yhteyshenkilöinä ja konsultteina sekä kouluttajina sairaalasielunhoitopäivystystä kokevissa kysymyksissä. Syksyllä 2007 päivystysrenkaaseen löytyikin joukko motivoitunutta seurakuntien papistoa niin, että päivystystoiminta saattoi jatkua keskeytymättömänä. Päivystäjäjoukossa on tapahtunut vain hieman vaihtumista. Potilaslähtöisten sielunhoitopyyntöjen määrä on ollut tasaista, keskimäärin 0-3 pyyntöä viikonlopulla. Yhtenäistä työkäytäntöä viikonlopputyön osalta sairaalapastoreiden keskuudessa ei ole sovittu, mutta harkintansa mukaisesti sairaalapastori on viikonlopun päivystysvuorollaan voinut pitää myös osasto- ja sairaalahartauksia, käydä tapaamassa sairaalassa potilaita, joihin on jo syntynyt sielunhoitokontakti, toimittaa pyynnöstä kirkollisia toimituksia tai osallistua pyynnöstä viikonloppunajan tapahtumiin mm. luennoitsijana tai puhujana sairaaloiden sielunhoitopäivystyksen vaarantumatta.

Vuonna 2012 sairaalasielunhoidon viikonlopun päivystyksen piiriin liittyi myös Noormarkun sairaala.

Vuonna 2012 sairaalasielunhoidossa viikonlopun ajalle organisoitu sairaaloiden sielunhoitopäivystys juhlii näin ollen 10-vuotistaivaltaan.

▪ Sairaalasielunhoito kouluttajana

Vuonna 1979 valittu sairaalasielunhoidon johtokunta päätti vuosittain yhdessä sairaalasielunhoitajien kanssa järjestää toimipaikkakoulutusta sairaaloiden ja seurakuntien työntekijöille. Johtokunta totesi, että yhtenä sen tehtävänä olisi sairaalasielunhoidollisten asenteiden edistäminen ja tukeminen terveydenhoitoväen keskuudessa (12.9.1979, 34 §).

Sairaalasielunhoidon valtakunnallisten neuvottelupäivien ollessa Porissa vuonna 1980 terveydenhuollon välillä oli mahdollisuus osallistua päivien luennoille.

Vuonna 1981 johtokunta järjesti koulutustilaisuuden keskussairaalan kuntainliiton alueen seurakunnille sairaalavierailuista ja -hartauksista. Samana vuonna johtokunta päätti toisesta hoitohenkilöstölle suunnatusta koulutustilaisuudesta: hoitajan oma kestokyky ja voimavarat niin, että esille olisi myös hengellinen ulottuvuus. Vuonna 1982 johtokunta järjesti terveydenhuollon henkilöstölle kirkkopyhän, jonka yhteydessä toteutettiin koulutus aiheena omaiset hoitotapahtumassa. Vuoden 1983 johtokunnan järjestämän koulutuspäivän teemana oli lähiomaisen menettäminen ja suru. Vuonna 1988 johtokunta jatkoi koulutustoimintaansa ja järjesti yhteistyössä Satakunnan lääkäriyhdistyksen ja Suomen Sairaanhoidtajain Kristillisen Seuran Porin osaston kanssa terveyskeskusten ja sairaaloiden henkilökunnalle koulutuspäivän teemana Saattohoito hoitoyhteisöjen ja omaisten kysymyksenä. Myöhemmin vuosina johtokunnan muodostaen eri kokoonpanon ei ole

mainintaa toimintakertomuksissa johtokunnan järjestämistä koulutustilaisuuksista. Viranhaltijat ovat sen sijaan pitäneet vuosittain työpaikkakoulutuksia sairaaloissa ja seurakunnissa.

Satakunnassa tapahtuneiden onnettomuuksien seurauksena sairaalasielunhoidon toimesta organisoitiin erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon, pelastus-, poliisi-, lentopelastus- ja meripelastustoimen sekä sairaalasielunhoidon yhteistoimintana ns. debriefing-toiminta onnettomuustilanteiden psyykkiseksi jälki-puinniksi. Sairaalasielunhoito koordinoi toimintaa. Debriefing-toiminta jatkui vuosia eteenpäin, kunnes perusterveydenhuolto Porissa organisoii oman kriisiryhmänsä ja erikoissairaanhoidon keskussairaala HEA-toiminnan henkisen ensiavun saamiseksi onnettomuustilanteissa. Näissä toiminnoissa myös sairaalasielunhoito on ollut yhteistyökumppanina ja kouluttajana.

Sairaalasielunhoidon koulutuspäivän toteuttaminen johto- ja toimikunnan järjestämänä yhteistyössä sairaalastoreiden kanssa elpyi 1990-luvulla. Avoimissa yleisötilaisuuksissa teemoina olivat mm. tanssitaiteilija Jorma Uotisen luento Luovuus hoitotyössä, pastori Hilikka Olkinuoran Vauvan kuolemaan ja perheen suruun liittyvät kysymykset sekä myöhemmin yleisötilaisuutena hiljaisuuden messu lapsensa menettäneille. Sairaalasielunhoidon työpaikkakoulutuksena pastori Kiviniitty ohjasi eri vuosina yhteistyössä sairaalapastori Liisa Niemisen ja rovasti Raili Turtolan kanssa hiljaisuuden retriittejä terveydenhuoltohenkilöstölle.

Sairaalapastorit Hannu Salonoja ja Raija Kiviniitty laajensivat sairaalasielunhoidon koulutuspäivän joko puolipäiväiseksi tai kokopäiväiseksi seminaareiksi kohdentaen sen seurakuntien henkilöstölle ja terveydenhuoltohenkilöstölle. Teologian tohtori Kalervo Nissilä koulutti terveydenhuoltohenkilökuntaa Kuoleman päivä- seminaarissa. Kirkon riemuvuonna 2000 psykoanalytikko Pirkko Siltala piti kokopäiväisen seminaarin Toivo hoitotyössä – ruumiillinen sairaus haavoittavana ja eheyttävänä kokemuksena. Professori Heikki Kotila alusti juhluvuonna 2005 yleisötilaisuudessa Kirkko Suomessa 850-vuotta aiheesta Näkökulmia aikamme hengellisyyteen: hiljaisuus – kaipaus – kiire – yksinäisyys.

Sairaalasielunhoidon tiimi on vuodesta 2006 eteenpäin järjestänyt yleisötilaisuuksia ja seminaareja. LKT Timo Teinonen alusti 2007 seurakuntailtapäivässä väitöskirjansa pohjalta Ovatko uskovat terveempiä? Vuonna 2008 tiimi esittäytyi kokonaisuudessaan Mummun Kamarin iltapäivässä aiheena Sielunhoidolliset haasteet eri ikävaiheiden sairastaessa. Vuonna 2009 sairaalasielunhoito järjesti yhteistyössä Porin seurakuntien perheneuvontatyön kanssa omaishoitajille suunnatun luentosarjan Sitä sanotaan rakkaudeksi. Myöhemmin samana vuonna sairaalasielunhoito järjesti seminaarin, jossa FT Florence Schmitt luennoi aiheesta Vanhemman somaattinen sairaus ja lapsi. Vuosina 2010 ja 2011 jatkuivat terveydenhuoltohenkilöstölle ja seurakuntien henkilöstölle suunnatut seminaarit. Traumapsykoterapeutti Soili Poijula piti vuonna 2010 kokopäiväisen seminaarin Pienimpään sattuu eniten – traumaattisen tapahtuman aiheuttaman kriisin hoito päivähoitossa ja koulussa. Vuonna 2011 TtT Anna-Liisa Aho jatkoi kuolema ja suru-teemaisia koulutuspäiviä aiheellaan Miehen suru ja elämän tuska. Juhluvuonna 2012 emeritaprofessori Sirkka-Liisa Kivelä juhlaseminaarissa alusti iäkkäiden masennuksen hoidosta ja TT Tuija Kivikoski Vakaumus muistisairaana tukena.

Sairaalasielunhoitotyö on yhteistyötahona järjestämässä sielunhoidon hiippakunnallista erityiskoulutusta vuosina 2012-2014 Turun arkkihiippakunnan ja kirkon koulutuskeskuksen kanssa Junnilan leirikeskuksesta. Sielunhoidon kliinisinä harjoittelupaikkoina koulutuksen ajan toimivat vuodeosastot ja asumisyksiköt Satakunnan keskussairaala, Porin kaupunginsairaala, Liinaharjan vanhainkodissa ja Antinkartanossa. Sairaalasielunhoidosta on mukana kouluttajana pastori Kiviniitty ja pastori Salonoja on mukana kliinisten harjoittelujaksojen työnohjaajana.

Sairaalasielunhoitotyö on varsin aktiivisesti ja monipuolisesti kehittänyt koulutustoimintaansa sisäisistä työpaikkakoulutuksista yleisötapahtumiin ja ammattihenkilökunnalle suunnattuihin seminaareihin käsitellen sairastuneen sielunhoidollisia, henkisiä ja hengellisiä kysymyksiä ja auttamisen mahdollisuuksia eri näkökulmista. Historiassaan sairaalasielunhoito on laajentanut koulutustoimintaansa sairaalasta ja seurakunnista terveydenhuolto-oppilaitoksiin, potilas- ja kansalaisjärjestöihin, kouluihin, palo- ja pelastus- ja poliisitoimeen. Sairaalasielunhoidon johtokunnan itselleen vuonna 1979 asettama tavoite sielunhoidollisten asenteiden edistäminen ja tukeminen terveydenhuollossa on näin toteutunut ja kehittynyt kiitettävällä tavalla.

▪ Sairaalasielunhoito teologian opiskelijoiden harjoittelupaikkana

Satakunnan keskussairaala ja Porin kaupunginsairaala toimivat molemmat opiskelijoiden opetussairaaloina. Tämä on haastanut myös sairaalasielunhoitotyötä vastaamaan opiskelijoiden sairaalasielunhoitoon liittyviin haasteisiin.

Työalan ensimmäisissä toimintakertomuksissa sairaalapastorit mainitsevat terveydenhuoltoalan opiskelijoille suunnatusta sielunhoidon ja etiikan oppitunneista. Terveydenhuoltoalan opiskelijat ovat tehneet vuosien myötä myös opintokäyntejä sairaalasielunhoitoon tai halunneet haastatella opinnäytetöihinsä sairaalasielunhoitajia. Silloin tällöin myös diakonissaopiskelijat ovat suorittaneet lyhyitä harjoittelujaksoja sairaaloissa sairaalasielunhoidon alueella sairaalapastorin ohjauksessa.

Vuonna 1996 toimi ensimmäinen teologian opiskelija palkattuna ”kesäteologina” sairaalasielunhoidossa vakinaisten sairaalapastoreiden kesäloman aikana. Alkuun opiskelija palkattiin yhdeksi kuukaudeksi ja myöhemmin kesäajan sijaisuus kesti kaksi kuukautta. Myöhemmin sairaalasielunhoito liittyi yhteistyöhön Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan kanssa, jolloin Porin seurakuntien sairaalasielunhoito tarjosi teologian opiskelijoille ohjatun sairaalasielunhoidon harjoittelupaikan sairaaloissa vuoteen 2008 saakka. Kahtena vuotena myös Åbo Academian teologian opiskelija on suorittanut sairaalasielunhoidossa kahden viikon sielunhoidon harjoittelun. Harjoittelujaksoja teologian opiskelijat kuvaavat merkityksellisinä kokemuksina muokaten identiteettiä kirkon sielunhoitajana.

▪ Pyhäkoulu- ja päiväkerhotoiminta keskussairaalassa

Porin seurakunnilla on ollut keskussairaalassa myös pyhäkoulu- ja päiväkerhotoimintaa.

Vuonna 1982 alkoi sairaalan pyynnöstä lastenosastolla **pyhäkoulu**. Pyhäkoulutoiminnasta vastasi lastenohjaaja Päivi Löfman Pihlavan seurakunnasta.

Pyhiä hetkiä

” Pyhäkoulu kokoontui sunnuntaisin osaston päivä- ja leikkihuoneessa. Rakensin ensin alkuun päivähuoneen pyhäkoulutilaksi ja alttarin, jossa oli valkoinen liina, kukkia ja pöydällä paloivat elävät kynttilät. Sen jälkeen lähdin kutsumaan lapsia pyhäkouluun. Mukaan tuli myös lasten vanhempia ja henkilökuntaa. Lasten määrä vaihteli. Toisinaan oli yksi lapsi, toisinaan useita, murrosikäisiäkin. Joskus pidin huonekohtaisen pyhäkoulun, kun lapsi ei voinut saapua päivähuoneeseen.

Tein pyhäkoulusuunnitelman pyhäkoululehden ohjeistuksen mukaan. Yleensä kuitenkin kuulostelin lasten tilanteita ja suunnitelma saattoi muuttua siinä hetkessä kokonaan toiseksi. Pyhäkoulussa laulettiin pyhäkoululaulukirjoista ja keskusteltiin paljon. Keskusteluihin osallistuivat myös vanhemmat. Muistan, miten keskustelu enkeleistä virisi runsaaksi. Puhuimme, miten toinen ihminen voi olla toiselle auttava enkeli. Elävänä muistan erään kerran, jolloin puhuimme kasteesta. Lapset saivat valita päivähuoneesta nuken, joka esittäisi kastettavaa vauvaa. Lapset valitsivat nukkien joukosta nuken, jolla ei ollut toista jalkaa. Ehkä juuri tällainen vauva puhutteli sairaalassa. Eräänä kertana äiti kantoi lastaan päivähuoneeseen, jonne olin juuri pyhäkoulu varten laittanut alttarille valkoisen liinan, kukat ja elävät kynttilät. Lapsi katseli ja kysyi: onko täällä juhla? Pyhäkoulun syvin olemus onkin lasten juhlakokemus – myös sairaalassa.

Otin omaksi asiakseni juuri sairaalapyhäkoulun. Joskus minua tuurasi Kristiina Heikkilä Länsi-Porin seurakunnasta. Ajoittain tapasin myös sairaalateologi Tuula Pasurin ja keskustelimme sairaalatyöstä. Lasten osastolla pidin pyhäkoulu runsaat kymmenen vuotta keväälle 1993”.

teksti Raija Kiviniitty

Vuonna 2004 alkoi lasten neurologisella osastolla (A3) pyhäkoulu Teljän seurakunnan nuorisotyönohjaaja Eija Kymäläisen ehdotuksesta ja pitämänä.

Nyt patterikynttilät syttyivät

”Aloitin sairaalapyhäkoulun lasten neurologisella osastolla leikkihuoneessa 15.9.2004. Pyhäkoulu on kokoontunut klo 15-16 joka toinen keskiviikko. Pyhäkoulukutsu on ollut ilmoitustaululla myös muilla lasten osastoilla. Joka kerta on ollut mukana 2-5 lasta. Pääsääntöisesti lapset ovat olleet 3-12-vuotiaita tyttöjä ja poikia. Paikalla on aina ollut yksi henkilökuntaan kuuluvista ja lasten vanhempia mahdollisuuksien mukaan. Rakennamme lasten kanssa yhdessä alttarin, johon kuuluu valkoinen liina, pieni liturginen liina, alttaritaulu, raamattu ja kynttilät. Lapsista on ollut mieluisaa napsauttaa patterituikut palamaan ja soittaa triangelia hetken alkamisen merkiksi. Päivän raamattukertomus seurailee kirkkovuoden aiheita. Lasten virsiä on kuunneltu cd-levyltä ja laulettu mukana. Virren kuuntelu on harras hetki. Lopuksi on tehty pieni askartelu kotiin vietäväksi. Pyhäkoulutyö sairaalassa jatkuu edelleen”.

Eija Kymäläinen

Eija Kymäläisen ohjaama pyhäkoulu jatkuu syksystä 2012 eteenpäin osastolla A7, jonne siirtyy lasten neurologisen osaston toiminta.

Päiväkerhotoiminta keskussairaalassa alkoi toimintakertomusten mukaan vuonna 1977 Porin seurakuntien päiväkerhotoimintakokeiluna. Sairaalapastori Sakari Hartikainen tiedusteli Porin seurakuntien lapsityöohjaaja Kaarina Ranteelta, olisiko seurakunnilla tarjottavaa lapsipotilaille sairaalassa. Päiväkerho toimi alkuun tiistaisin ja perjantaisin lastenosastolla. Lastenosaston päiväkerhoa piti alussa seurakuntien lastenohjaaja Helena Jantunen ja myöhemmin sairaalakerhoa jatkoi lastenohjaaja Maire Riihimäki vuoteen 2012 saakka, jolloin hän siirtyi syyskuussa eläkkeelle. Sairaalan päiväkerhotoiminta jatkuu edelleen Keski-Porin seurakunnan ylläpitämänä. Päiväkerhotoimintaa sairaalassa lasten poliklinikalla jatkaa lastenohjaaja Sirpa Koski. Porin seurakuntien sairaalapäiväkerhotoimintaa juhlii vuonna 2012 35-vuotistaivaltaan.

Katseeni menneeseen

Tulin vuonna 1979 äitiyslomansijaiseksi. Työaikani oli tiistai ja perjantai klo 12.30 - 15.30. Sitä kesti muutaman vuoden. Työni muuttui 1990-luvun taitteessa kokopäiväiseksi tiistaisin ja perjantaisin. Aika lasten kanssa oli lyhytkestoista, koska lasten osastot olivat eri paikoissa. Kulkeminen osastolta toiselle kesti oman aikansa. Vanhemmat tottuivat pian lastensa kanssa käynteihini: odottelivat innolla, mitä olisi tänään ohjelmassa. Askartelut, sadut, leikkihetket oli toivottu asia, ne katkaisivat sairaalaoloa mukavasti. Vanhemmat, vieraat saivat myös lähteä kahville tai vain muuten vähän pois niistä pienistä potilashuoneista.

Työni muuttui monien vaiheitten jälkeen 2000-luvulla kokopäiväiseksi ja kokoviikkoiseksi. Työni muutti muotoaan. Lasten poliklinikalla mukaan tuli vanhemmat, mummit, papat ja kummit. Hoitohenkilöstö on ollut arjessani mukana. Olen saanut kysyä askarruttavissa asioissa. Sitten tuli sairaalapastori Raija Kiviniitty. Hänen kanssaan alkoi yhteistyö lasten ja polin henkilökunnan kanssa. Teimme yhdessä jouluhartauksia. Toisinaan kutsuimme hartauteen myös sairaalan ulkopuolisia vierailijoita mm. seurakuntien päiväkerhoista ja kouluista. Järjestimme piparimehuhetkiä, pääsiäisen ajan askarteluja tarjoiluineen, äitienpäiväaskarteluja ja Mikkelinpäivän askarteluja enkeleineen. Joulun alla väkersimme yli sata Mannerheimin Lastensuojeluliiton Porin osaston kustantamia pieniä joulupusseja lapsille, jotka olivat joulun seudulla sairaalassa. Sitten tuli idea vitriinin käyttämisestä lasten, vanhempien ja osastojen iloksi. Ensin meillä oli iso vitriini käytössä. Sitten meille tehtiin meidän toiveiden mukainen lasten vitriini, jonka koristelimme vuoden aikojen mukaan. Joskus lapsetkin osallistuivat koristeluun. Innolla he kävivät katsomassa, mitä kulloinkin oli sisällä vitriinissä. Myös diabeteslasten leirit ovat kuuluneet työhöni. Ne ovat olleet aina mielekkäitä niin lapsille, perheille kuin meille työntekijöillekin.

Työni on ollut perheiden rinnalla kulkemista sairaalan arjessa iloineen ja suruineen. Nyt on sairaalakerhoa ollut Porissa keskussairaalassa 35 vuotta, josta minä olen ollut lähes 35 vuotta lastenohjaajana. Tämä on nyt viimeinen työviikko, joten toivotan siunausta ja työniloa tuleville vuosille seuraajalleni, lastenohjaaja Sirpa Koskelle.

Maire Riihimäki

▪ Juhliva sairaalasielunhoito

Sairaalasielunhoidon 50 vuoden historiaan sisältyy pienempien juhlien lisäksi myös työmuodon juhlia sekä valtakunnallisia juhlia.

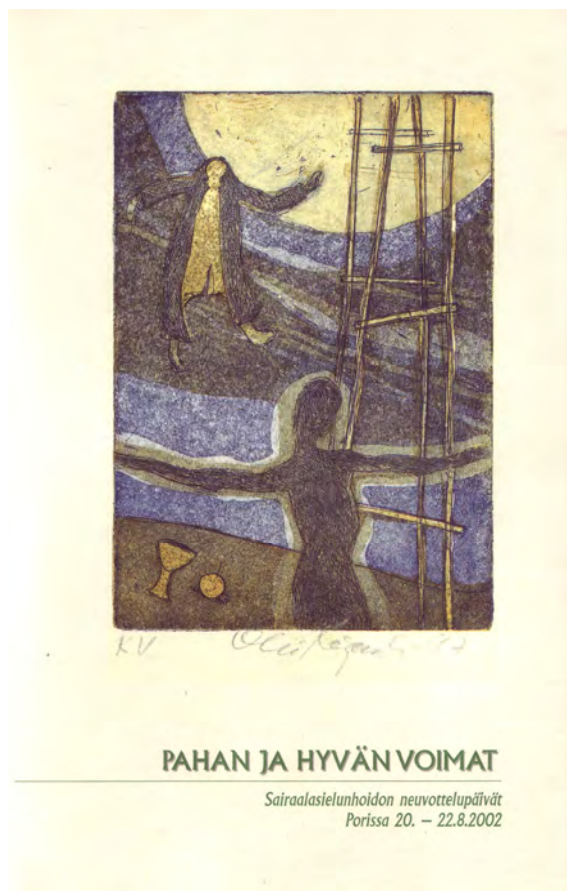
Sairaalasielunhoitajien vuotuisia valtakunnallisia neuvottelupäiviä vietettiin Porissa 26.-28.8.1980 yhteistyössä Kirkon sairaalasielunhoidon toimikunnan kanssa. Neuvottelupäivien aiheena oli Heikkona vahva – sairaus taakkana ja mahdollisuutena. Luentoaiheita olivat mm. professori Lars Aejmalaesus Sairaus ja heikkous Paavalin kristillisen eksistenssin muovaajana, akateemikko Oiva Ketonen Sairaus taakkana ja mahdollisuutena, Juha Maasola Sairaus ja luopuminen läheisen ihmisen kokemuksena. Neuvottelupäivien ohjelmassa käytiin myös paneelikeskustelu Sairauden kohtaamisen arkiristiriidat. Paneelikeskustelussa olivat mukana osastolääkäri Reetta Uusitalo, osastonhoitaja Irma Niittymaa, sairaalapastori Sakari Hartikainen. ”Katselen kuvaani; pienempi kuin ennen” – oman kivun virittämää pohdiskelua kävivät päivien lopulla sairaalapastori Henrik von Schantz ja sairaalalehtori Maritta Naumanen. Neuvottelupäivät pidettiin seurakuntien palvelukeskuksessa. Yhteistä ilta-ateriaa vietettiin Diakonialaitoksen Martintalolla. Mainittakoon tässä yhteydessä, että kirkolliskokous valitsi kirkon sairaalasielunhoidon toimikuntaan vuonna 1980 alkavaksi kaudeksi porilaisen erikoislääkäri Reetta Uusitalon. Uusitalon toimintakausi kesti vuoteen 1987 saakka. Sairaalasielunhoidon johtokunta oli mukana juhla järjestelyissä. Johtokunta lähetti kutsut sairaaloille ja sairaanhoidollisille oppilaitoksille osallistumiseksi niille luennoille, joiden katsottiin koskettavan kiinnostuskohteita. Neuvottelupäivät herättivät runsaasti kiinnostusta mm. lehtien palstoilla.

Johtokunta päätti viettää Porin seurakuntien sairaalasielunhoidon 20-vuotisjuhlaa. Juhlaan oli myös varattu johtokunnassa määräraha. Juhlaa vietettiin 17.11.1985 Teljän kirkossa. Jumalanpalveluksessa saarnasi kirkon sairaalasielunhoidon pääsihteeri Seppo Häyrynen ja liturgina toimi sairaalapastori Matti Kaartinen. Jumalanpalveluksen jälkeen nautittiin kirkkokahvit. Pääjuhlassa juhlaesitelmän piti sairaalapastori Harri Helle aiheenaan Hospice-liike ja tämän päivän haasteet Suomessa. Porin seurakuntien sairaalasielunhoidon historiikin 20-vuotistaipaleelta oli koonnut ja esitti Matti Kaartinen. Juhlassa lauloi lauluryhmä Stelat. Juhlan alkutervehdyssanat lausui johtokunnan puheenjohtaja Eeva Yrjänen ja päätössanat sairaalalehtori Tuula Pasuri. Juhlaan oli mukaan kutsuttu aikaisempien vuosien sairaalasielunhoitajat. Juhlaan liittyvä kirjanäyttely oli esillä kirjastossa 28.10.-14.11.1985.

Tutkiessaan sairaalasielunhoidon alkuvaiheita Porissa sairaalapastori Matti Kaartinen löysi pöytäkirjoista tiedon, jonka mukaan pastori Tapani Pietilä ryhtyi hoitamaan sairaalapapin virkaa 1.10.1962. Näin ollen 20-vuotisjuhlassa oli mukana 23 vuoden työalahistoria.

Sairaalasielunhoidon 30-vuotisjuhlaa vietettiin vuonna 1992. Johtokunta ei ollut talousarviossaan varannut määrärahaa juhlaa varten. Juhlaa kuitenkin vietettiin 25.10.1992 Länsi-Porin kirkossa. Juhlajumalanpalveluksessa saarnasi Kirkon sairaalasielunhoidon pääsihteeri Kirsti Aalto ja liturgina toimi sairaalapastori Raija Kiviniitty. Jumalanpalveluksen jälkeen nautittiin seurakuntien yhteiskunnallisen työn kustantamat juhlahah-

vit. Pääjuhlassa pidettiin paneelikeskustelu Sairaanhoidon tulevaisuus – uhkakuvat. Paneelin keskustelijoiksi oli pyydetty erikoissairaanhoidosta ylilääkäri Heikki Salmi, perussairaanhoidosta erikoissairaanhoitaja Marja-Leena Wahlman, avoterveydenhoidosta terveydenhoitaja Marlene Höglund. Paneelin puheenjohtajana toimi johtava sairaalapastori Hannu Salonoja. Juhlaan oli kutsuttu Porin alueen sairaaloiden henkilökuntaa ja lähialueiden sairaalapastoreita. Sairaalasielunhoito sai vastaanottaa erilaisia lahjoja. Rahalahjoitukset käytettiin raamattujen ja virsikirjojen hankintaan osastoille. Juhlusta kerrottiin Satakunnan Kansa-lehdessä.

40-vuotisjuhlan juhlakutsu.
Kutsun kannessa pastori
Olli Majamäen grafiikkatyö

2000-luvulle tultaessa sairaalasielunhoito Porissa oli saavuttanut 40 vuoden iän. Sen kunniaksi Kirkon sairaalasielunhoidon keskuksen valtakunnalliset sairaalasielunhoidon neuvottelupäivät pidettiin Porissa 20.-22.8.2002. Neuvottelupäivien valmistelemaan työryhmään kuuluivat pääsihteeri Kirsti Aalto, johtava sairaalapastori Hannu Salonoja, sairaalapastorit Raija Kiviniitty ja Eija Mäkinen. Päivien aiheena oli Pahan ja hyvän voimat. Neuvottelupäivien kokoontumispaikkana oli Ravintola Liisanpuisto. Neuvottelupäiville osallistui noin 100 sairaalasielunhoitajaa ympäri Suomea sekä Virosta ja Ruotsista kutsutut sairaalasielunhoidon edustajat. Neuvottelupäivien luennoille oli mahdollista osallistua myös terveydenhuollon henkilökuntaa keskussairaala- ja kaupunginsairaala-alueelta. Neuvottelupäivien ohjelmassa oli mm. piispa Ilkka Kantolan luento Kun pahan valta kasvaa ympärillä, teologian tohtori, kirkkoherra Kari Mäkisen luento Modernin kirjallisuuden passiokertomus ja kolmantena luentona psykoanalyttikko Kristina Saranevan luento Psykoanalyttinen näkökulma pahuuteen – rasistin ja vainoojan psykodynamiikka. Juhlaan sisältyi juhlamessu Keski-Porin kirkossa ja sairaalasielunhoidon juhlaillallinen Porin Klubilla. Juhlaillallisella esitti musiikkia Poriginal Quartet & Ted Curson. Juhlassa sairaalasielunhoito sai vastaanottaa runsaasti tervehdyksiä ja lahjoja sairaaloista, Porin seurakuntayhtymästä, Oulun ja Turun sairaalasielunhoidosta sekä Satakunnan syöpäyhdistyksestä. Juhlaan mukaan oli kutsuttu Porissa vuosien varrella toimineita sairaalapastoreita, joita kukkasin kiitettiin tehdystä työstä. Porin seurakuntien sairaalasielunhoito palkitsi työalan pitkäaikaisen yhteistyökumppanin, tukijan ja ystävän johtava sosiaalityöntekijä Kristiina Kekin kirkkohallituksen logo-lautasella ja antoi hänelle arvonimen ”Satakunnan keskussairaalan vararovasti”.

Viimeisenä neuvottelupäivänä juhlavieraat lähtivät koteihinsa mukanaan pieni porilainen pärekori.

Porin seurakuntien sairaalasielunhoidon 40- vuotisjuhlaa vietettiin 21.8.2002 Porin klubilla.

Kuvassa edessä oikealta Hannu Salonoja, Kristiina Kekki, Raija Kiviniitty, Tuula Pasuri, ylhäällä oikella Matti Kaartinen, Olli Majamäki, Sakari Hartikainen.

Porin seurakuntien sairaalasielunhoidon 50-vuotisjuhlan järjestelyt aloitettiin vuonna 2010 sairaalasielunhoidon asiantuntijatiimin työskentelynä. Vuodelle 2012 laadittiin ohjelma. Yhteisessä kirkkoneuvostossa ei myönnetty anottua budjettia juhluvuoden kulujen kattamiseksi. Juhluvuoden rahoitus päätettiin koota työalan henkilökohtaisilta budjeteilta, säästökohteista, kertyneiltä kolehtitileiltä ja Yhteisen seurakuntatyön keskuksen varoista.

50-vuotisjuhlavuosi tulisi näkymään koko vuoden ajan. Työmuodolle laadittiin kirjelehti, jossa oli maininta juhlavuodesta. Torstai Akatemian avoimessa yleisöapahtumassa seurakuntakeskuksessa 2.2.2012 sairaalasielunhoitotyö esittäytyi siten, että kukin sairaalapastori esitti näkökulmansa henkisistä ja hengellisistä kysymyksistä sairaalasielunhoidossa. Toukokuussa Satakunnan keskussairaalassa järjestettiin henkilökunnalle kahvikonsertti, jossa laului ja soitti kanttori Anne-Marie Grundstén. Porin kaupunginsairaalassa henkilökunnan kahvitus toteutettiin osastokohtaisesti kevään ja syksyn aikana. Sairalapastori Hannu Salonoja kokosi ottamistaan valokuvista valokuvanäyttelyn Käsi ja Kosketus. Sairalapastori Raija Kiviniitty ohjasi terveydenhuoltohenkilöstön hiljaisuuden päivän Junnilassa 1.9. ja kokosi 50 vuoden ajalta työalan historiikin ” Te kävitte minua katsomassa” ja kokosi keskussairaalan vitriinin näyttelyn sairaalasielunhoidon 50-vuotishistoriasta sekä kirjoitti Satakunnan sairaanhoitopiiriin henkilöstölehti Vinkkeliin artikkelin työalan historiasta.

Lokakuussa oli varsinainen juhla viikko. Teljän kirkossa vietettiin 7.10. juhlamessua. Päivä oli samalla valtakunnallinen vanhusten päivä, joka aloitti myös valtakunnallisen vanhusten viikon Yhdessä vahvempia”. Juhlaan oli kutsuttu Turun piispa Kaarlo Kalliala, joka saarnasi messussa. Liturgina toimi vs. kappalainen Katja-Maaria Vilén. Messussa lauloivat Teljän seurakunnan iltapäiväkerho ja keskussairaalan hoitajaryhmä Multipara Sisters. Messun yhteydessä palkittiin sairaalasielunhoitotyön pitkäaikaisia tukijoita Reetta Uusitalo ja Kristiina Kekki seurakuntatyön kultaisella ansiomerkillä sekä Paula Taina sairaalavapaaehtoistoiminnan hyväksi tehdystä työstä seurakuntatyön hopeisella ansiomerkillä. Messu ja sen jälkeinen lounasjuhla järjestettiin yhdessä Teljän diakoniatyön kanssa. Juhlamessuun ja juhlaseminaariin oli kutsuttu terveydenhuoltohenkilökuntaa, seurakuntien työntekijöitä ja luottamushenkilöitä sekä aikaisemmin sairaalasielunhoidossa työskennelleitä sairaalapastoreita. Juhlaviikkoon sisältyi 10.10. juhlaseminaari seurakuntakeskuksessa. Lääketieteen tohtori Sirkka-Liisa Kivelä luennoi aiheesta Masentuneiden iäkkäinen tukeminen ja teologian tohtori Tuija Kivikoski luennoi aiheesta Vakaumus muistisairaana tukena. Juhlassa tervehdyksen esitti kirkkohallituksen toiminnallisen osaston sairaalasielunhoidon johtaja Sampo Muurinen ja Yhteisen seurakuntatyön päällikkö Jari Suvila.

Juhlaviikolla nykyiset sairaalapastorit vaelsivat myös vanhainkotien lehtori Aino Porrin haudalle 11.10. olleen kuoleman muistopäivänä.

▪ Sairaalasielunhoidon valtakunnalliset periaatteet

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAINEN KIRKKO

EVANGELISK-LUTHERSKA KYRKAN I FINLAND

KIRKKOHALLITUS
KYRKOSTYRELSE

Sairaalasielunhoidon periaatteet

Hyväksytty Kirkkohallituksen täysistunnossa 17.8.2011.

1. SAIRAALASIELUNHOIDON ASEMA

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ylläpitämä sairaalasielunhoito ankkuroituu kirkon perustehtävään sekä kirkon ja terveydenhuollon yhteisiin päätöksiin ja suosituksiin:

- Euroopan sairaalasielunhoidon standardit, hyväksytty Turussa 15.6.2002.
- Kehittyvän avohoidon haaste seurakunnan sielunhoitotehtävälle. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piispainkokous, kirjelmä no 6, 12.9.1989.
- Suositus sielunhoidosta sairaaloissa, terveyskeskuksissa ja sosiaalitoimessa. Kirkkohallitus: Ohjeita ja tiedotuksia 13/1983 ja Lääkintöhallitus Dno 2013/101/83.

Sairaalasielunhoitaja toimii seurakuntien palkkaamana terveydenhuollossa.

2. SAIRAALASIELUNHOIDON ARVOT

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ylläpitämä sairaalasielunhoito toimii yhteistyössä terveydenhuollon kanssa. Kirkon strategiassa esitellään seuraavat neljä arvoa: pyhän kunnioitus, vastuullisuus, oikeudenmukaisuus ja totuudellisuus.

Terveydenhuollon päämääränä on terveyden edistäminen, sairauksien ehkäisy ja hoito sekä kärsimyksen lievittäminen. Sielunhoidon päämääränä on sairaan ja kärsivän ihmisen elämäkatsomuksellisiin, hengellisiin ja henkisiin kysymyksiin vastaaminen.

Sielunhoitaja kunnioittaa potilaan ihmisarvoa, vakaumusta ja koskemattomuutta riippumatta tämän taustasta ja elämäkatsomuksesta. Itsemääräämisoikeus on selvästi määritelty perustuslaissa sekä laissa potilaan asemasta ja oikeuksista. Sairaan ja kärsivän auttamisessa terveydenhuollon ja kirkon sielunhoidon arvot kohtaavat. Sekä hoidossa että sielunhoidossa ihminen nähdään kokonaisuutena ottaen huomioon hänen fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset ja hengelliset tarpeensa.

3. TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTTUMINEN

Terveydenhuollon muutokset vaikuttavat sairaalasielunhoidon toteuttamiseen. Sairauden ymmärtäminen muuttuu lääketieteen kehittyessä. Individualismi ja yksityisyyden suojan vahvistuminen tuovat hoitamiselle uusia haasteita. Lisääntyvä tieto sairauksista ja hoidosta vaikuttaa terveydenhuollon rakenteisiin. Hoitoajat ovat entistä lyhyempiä. Sairaalasielunhoito toimii tässä muutoksessa potilaita ja terveydenhuollon ammattihenkilöstöä tukien. Avohoidon sielunhoidon tarpeen kasvaessa seurakunnan työntekijöiden yhteistyö on yhä tärkeämpää ja edellyttää uusien toimintatapojen kehittämistä.

Potilaiden ja hoitohenkilöstön etninen, kulttuurinen ja uskonnollinen kenttä on kirjavaitunut. Eksistentiaalista ja katsomuksellista ahdistusta ei ilmaista pelkästään uskonnollisin termein. Sairaalasielunhoitajalla tulee olla eri uskontojen ja terveydenhuollon etiikan asiantuntemusta.

4. USKONNONVAPAUSSLAIN JA POTILASLAIN VAIKUTUS SAIRAALASIELUNHOITOON

Uskonnonvapaus on kaikkien Suomessa asuvien perusoikeus. Vuonna 2003 hyväksytty uskonnonvapauslaki esittää uskonnonvapauden positiivisena oikeutena. Perustuslain 11 §:n mukaan jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Uskonnon ja omantunnon vapauten sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa,

oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kukaan ei ole velvollinen omantuntonsa vastaisesti osallistumaan uskonnon harjoittamiseen.

Uskonnonvapaus on paitsi yksilön myös yhteisön oikeus. Yhteisen uskonnonharjoituksen osalta uskonnonvapauteen kuuluu esimerkiksi potilaan ja sielunhoitajan oikeus molempien niin halutessa harjoittaa yhteisesti uskontoaan. Kaikkien uskonnollisten yhteisöjen ja uskontokuntiin kuulumattomien oikeuksia on ehdottomasti kunnioitettava.

Potilaslain mukaan sairaalapappi on hoitoyhteisössä sivullinen, koska hän ei ole terveydenhuollon ammattilainen eikä tee hoitotyötä. Sairaalapappi on kirkon työntekijä ja noudattaa myös kirkkolakia ja kirkkojärjestystä.

Potilaslain lähtökohta on potilaan itsemääräämisoikeus. Sairaalapapin oikeus tutustua potilaan asiakirjoihin edellyttää potilaalta tai poikkeustapauksissa häntä edustavalta henkilöltä saatua lupaa.

5. SAIRAALASIELUNHOITAJAN TEHTÄVÄ

Sairaalasielunhoitaja on evankelis-luterilaisen kirkon työntekijä, pappi tai lehtori, jonka tehtävänä on palvella potilaita, heidän omaisiaan ja terveydenhuollon henkilökuntaa. Hän on sairauden herättämien elämänarvoja ja elämäntähtämyksiä koskevien kysymysten asiantuntija. Sairaalasielunhoitaja toimii työssään kokonaisvaltaisen hoidon hyväksi. Hän on koko hoitoyhteisöä varten ja toimii yhteyshenkilönä uskonnollisten yhteisöjen ja terveydenhuollon välillä. Sairaalasielunhoitaja osallistuu tarvittaessa hoidon eettisten kysymysten pohdintaan.

Osa sairaalasielunhoitajan tehtävistä liittyy avohoitoon sekä seurakuntien ja terveydenhuollon työntekijöille annettuun työnohjaukseen ja koulutukseen. Vapaaehtoistoiminta tuo sairaalasielunhoitajalle uusia työtehtäviä, samoin kriisi- ja suuronnettomuuksien jälkihoitoon kuuluva sielunhoito. Hengellinen ja henkinen tuki saattohoidossa, surevien omaisten tukeminen ja poliisi- ja pelastusviranomaisten kanssa tehtävä yhteistyö vaativat sairaalapapin ammatillista osaamista.

Sairaalapapin ja potilaan keskusteluissa ei aina puhuta hengellisin sanoin, mutta läsnä on syvempi ulottuvuus, pyhän tuntu. Pappi on hengellisten asioiden asiantuntija, ja hän toimii uskonnollisen kielen tulkkina. Papin tehtävä on tuoda pyhä sairaalan arjen ja kiireen keskelle.

6. AMMATTITAITO

Sairaalasielunhoitajalla on todettu soveltuvuus tehtäväänsä ja kirkon hyväksymä erikoistumiskoulutus.

Jatkuvan koulutuksen ja työnohjauksen avulla sielunhoitaja kehittää kykyään ymmärtää ihmisen sairautta ja kriisejä sekä lisää itsetuntemustaan ja vuorovaikutustaitojaan.

7. SALASSAPITOVELVOLLISUUS

Kirkkoa ja terveydenhuoltoa koskevassa lainsäädännössä on säädetty yksityiskohtaisesti salassapitovelvollisuudesta. Sairaalasielunhoitaja noudattaa laissa määriteltyä salassapitovelvollisuutta.

Papin ja lehtorin rippisalaisuus on säädetty kirkkolaisissa. Sitä ei voi murtaa. Tämän tarkoituksena on ennen muuta suojata ihmistä, joka on uskoutunut papille. Kaikki papin työssään kuulema ei kuitenkaan kuulu rippisalaisuuden piiriin. Kirkon työntekijän tulee tunnistaa ne tilanteet, joissa ihminen on henkisen, hengellisen, ruumiillisen tai seksuaalisen väkivallan uhri. Tietyissä tilanteissa papin on ilmoitettava rikoksesta tai sen hankkeesta rippisalaisuudesta huolimatta. Papilla ja lehtorilla on ilmoitusvelvollisuus havaitsemastaan väärinkäytöstä.*

8. SUHDE POTILAASEEN

Sairaalasielunhoidon ydin on työntekijän ja potilaan luottamuksellinen sielunhoitosuhde, jossa potilas voi käsitellä kaikkia elämäänsä ja sairauteensa liittyviä asioita sekä saada sielunhoidollista tukea ja lohdutusta. Sielunhoitajan ja potilaan kontakti syntyy tavallisimmin potilaan tai hänen läheistensä aloitteesta. Myös lääkärin tai hoitajan kanssa käydyt keskustelut voivat olla yhteydenoton taustalla. Potilaan itsemääräämisoikeut-

ta kunnioittaen sielunhoitaja varmistaa, että kyseessä on potilaan oma tahto, ja sopii hänen kanssaan yhteistyön käytännöistä, tavoitteista ja periaatteista.

Sielunhoitaja on tarvittaessa yhteydessä muihin kirkkoihin tai uskonnollisiin yhteisöihin ja hankkii potilaalle tämän toivomaa sielunhoidollista apua.

* Piispainkokouksen selonteko rippisalaisuuden ja lastensuojelun yhteensovittamisesta (2011) ja Kirkkohallituksen julkaisu Aika puhua – aika vaieta (2011). 5

9. HOITAYHTEISÖ

Ihmisen hoitaminen on terveydenhuollossa monien ammattiryhmien yhteistyötä. Sairaalsielunhoitaja voi potilaan suostumuksella toimia oman alansa asiantuntijana potilasta koskevissa asioissa. Työssään sielunhoitaja on vastuussa hoitoyhteisön ja seurakuntansa johdolle. Kirkon vastuulla on sairaalsielunhoidon kristillisen identiteetin säilyttäminen ja sen korkean laadun takaaminen.

* Piispainkokouksen selonteko rippisalaisuuden ja lastensuojelun yhteensovittamisesta (2011) ja Kirkkohallituksen julkaisu Aika puhua – aika vaieta (2011).

▪ Lähteet

Kaartinen Matti Porin sairaalsielunhoidon 20-vuotistaipaleelta, juhlaesitelmä 17.11. 1985

Porin seurakuntayhtymän yhteisen kirkkoneuvoston pöytäkirjat

Porin seurakuntayhtymän yhteisen kirkkovaltuuston pöytäkirjat

Sairaalsielunhoidon johto- ja toimikuntien pöytäkirjat

Sairaalsielunhoidon toimintakertomukset

Sairaalsielunhoidon työalokokousten muistiot

Henkilöhaastattelut ja -kirjoitukset